második látás
nr. 15. • 1997.
mis'zine

MÁSODIK LÁTÁS magazin
Nr. 15. 1997.

Szerkesztés, miegyéb: mis és B. La

c/o: Rácz Mihály, Budapest 1172, XIII. u. 35., Hungary
Fax: 36-1-258 0075, Tel: 36-1-257 5382

❧ ❧ ❧

Volt egy ember Csi tartományban. Módfelett szerette az aranyat. Kora reggel felöltözött, sapkát tett fejére, s kiment a piacra. Megállt az aranybeváltók sátra előtt, vette az aranyat és elillant.

Az őr elfogta és azt kérdezte:

– Ilyen sokaság közepette hogyan vehetted el a más aranyát?

Az pedig így felelt:

– Amikor az aranyat elvettem, nem a sokaságot láttam, hanem az aranyat.

(Lie-Ce)

❧ ❧ ❧

Hosszú utat tett meg a vándor, át az árnyéktalan pusztaságon. De egyszerre csak pompás fa állította meg, mint valami csoda állt az izzó sivatagban. Árnyékot adó koronája királyi sátorként terebélyesedett, sötétlő lombja fűszeres virágokat, ragyogó gyümölcsöket rejtett. A vándor kimerülten vetette magát hűvős árnyékába, és önkéntelenül ezt gondolta: „Jó lenne ide egy nyugágy, lágy párnákkal, nem kellene a kemény földön feküdnöm."

Még ki sem mondta, már pompás nyugágy termett a fa alatt, fényes selyemből készült dagadó párnákkal. A fa, amely alatt pihent, csodafa volt, abból a fajtából, amelyek az istenek világában nőnek, s amelyek az üdvözültek minden óhaját teljesítik. De ki hinné, hogy van ilyen a földön is? A vándor minden tagjában reszketni kezdett. Jó ideig tartott, amíg rémülete elült, s ismét a csodafa alá merészkedett. Végül is, mivel semmi más ijesztő nem történt, összeszedte magát, lefeküdt a csábító kerevetre, a lágy pihe testét felüdítette, s csak most érezte igazán, milyen fáradt. „Ó, ha egy szép leány jönne – sóhajtotta –, s gyengéden kenegetné a lábamat!"

De még jóformán el sem képzelhette, milyen gyönyörűség is lenne az, fáradt lábait máris szép leány kenegette. Kicsit megrémült, aztán nyugodtan átadta magát az élvezetnek. Mikor már jól felfrissült, akkor vette csak észre, milyen éhes, és így szólt: „Kívánságom teljesült, most azonban ehetnék valami jót!" Már ott is állt előtte az asztalka válogatott ételekkel, italokkal, szemét-száját boldogító tele tálakkal. Most kényelmesen visszafeküdt az ágyra, s a lombkorona árnyékában így merengett: „Ha most egyszerre egy tigris előugrana és felfalna engem..." Még abban a pillanatban szőrnyű fekete-sárga tigris ordítva, egyetlen ugrással a fekhelyére ugrott, s egyetlen mozdulattal megfojtotta.

Így járt a vándor, akinek minden kívánsága teljesült.

❧ ❧ ❧

Három férfi ment az erdőn. Szemben velük egy tigris sompolygott. Az első így szólt:

– Testvéreim, sorsunk megpecsételődött, a halál elkerülhetetlen. A tigris mindnyájunkat felfal.

Aki így szól, az fatalista.

A második kiáltott:

– Testvéreim, hárman együtt kiáltsunk Istenhez segítségért. A könyörületes meg fog menteni bennünket.

Aki így szól, az jámbor.

– Miért nyaggatnók Istent – jegyezte meg a harmadik –, másszunk fel mind a hárman a fára.

Aki így szólt, az valóban szereti Istent.

❧ ❧ ❧

Egy barátja Hodzsát arra kérte, hogy rövid határidőre adjon neki kölcsön pénzt.

Hodzsa azt felelte:

– Pénzt nem adhatok neked. De barátom vagy, s ezért határidőt annyit adok, amennyit csak akarsz.

❧ ❧ ❧

Egy napon tolvaj suhant Hodzsa házába. Az asszony kiáltozni kezdett:

– Tolvaj! Tolvaj!

Hodzsa rászólt:

– Csend legyen! Hátha talál valami használhatót. Aztán majd elszedjük tőle.

(Nasszreddin Hodzsa legendáiból)

(az idézetek Hamvas Béla Anthologia humana című könyvéből valók)

Fanzine-ek, egyebek

GÉPSZAVA, Nr. 4-6., A/3, 32 oldal *(Bernánth/y Sándor, Under Cover Magyarország Kft., Budapest 1446 Pf. 401, Hungary)* Igen tartalmas és lelkes technozenei lap, a projectekkel, zenészekkel, DJ-kkel foglalkozó írások, interjúk mellett nagy tájékozottsággal szemléli a technikai oldalt, ezenkívül életmódok és egyéb elméleti kérdések boncolgatása is szélesíti profilját. A tördelés a műfaj elvárásainak megfelelően néha kaotikus, de mindenképpen látványos. Itt a vezérmotívumok: gondolatok a testi önrendelkezésről, Carl Craig, Laurent Garnier, Daft Punk, Derrick May, Fatboy Slim, Tangerine Dream, Armand Van Helden, mobiltelefonos viselkedésboncolgatás, ökokérdések, Lee Perry, stb., stb.

DOBSZERDA, Nr. 6., A/4, 12 oldal *(Koros–Fekete Sándor, Al.–Cornisa 10/43, 4300 Tirgu Mures, Romania)* A negyedik számhoz hasonlóan egy év áttekintése ('96) a hozzá beérkezett anyagok közül, ez főleg fanzine-eket jelent, azt a néhány elérhető magyart, de topon a francia kiadványok vannak, ezen kívül Tudósok, Trottel- és Tekintetes Úr-szövegek és egy hosszabb írás az élet zűrös telítettségéről és ürességéről.

HERE ISNT THERE, Nr. 4., A/4, 30 oldal *(Bruno Szöllősy, 28 Av. F. Mauriac, 93 330 Neuilly SM, (France) Earth!!!)* Bruno nem zenei lapja, hozzáállását jól mutatja az anarchista körökben az utóbbi időkben elterjedt szokás, miszerint a postacím közlésénél az országmegjelölés zárójeles, a 'Föld' pedig felkiáltójeles. Továbbá: szabotázsok a kapitalista ipar ellen, Csernobil, abortusz, rasszizmus, olimpia Atlanta kapcsán, afrikai helyzetképek, szolidaritás, és millió apróbb hír, információ.

I.B.M., Nr. 1., A/4, 24 oldal. A címet nem közlik, ezért én sem teszem, de elárulom, hogy Bazsa műve a Búvároktól. A lap címe káromlás, találjátok ki, ehhez kapcsolódóak a témák is a pillanatdokumentumoktól a versekig, rajzokig és mindenféle egyéb megnyilvánulásokig, a legjobb a „halra hányt borsó" és egy keresztény kifestőből kölcsönzött oldal.

UNDERGROUND ZINE SCENE, Nr. 7., A/4, 16 oldal *(John Ridge, 7300 North Mona Lisa # 11168, Tucson, AZ 85741, USA)* A világ minden tájáról származó fanzine-eket elemzi, elsősorban a metal témakörből, de minden egyebet is értékel, egy példa: a Látás/Edge egyfolytában a top 7-ben szerepel, ezenkívül demókat is recenzál, ezeket pontozza is. Érdemes neki küldeni a kiadványokból, mert így hírük messzi földre eljut.

DÉLI FELHŐ, Nr. 1., 68 oldal *(Leiszter Attila, Pécs 7624, Szigeti út 2/A, X/4, Hungary)* Attila veterán fanzine-készítő, és ez meg is látszik ezen a szépen szerkesztett, keményborítós, köztes méretű lapon, melynek arculatába sok minden belefér a versektől a könyv- és lemezelemzésekig, elméleti írásokig (több megközelítésben a könyvekről, pl. A könyvtár és a könyv a mágia erőterében), ezenkívül fotók, kiállítás, Eliade, film, kivonat a Látás dance összeállításából, stb.

DECIBEL, Nr. 3., A/5, 44 oldal *(Mogyoró Krisztina, Budapest 1025, Csalán u. 39/A 'C', Hungary)* Ennek a számnak a középpontjában a szerkesztők szentpétervári utazásának élménye áll, és mondhatom igen színes és alapos képet kaphatunk általuk az orosz underground életről, a zenekaroktól kezdve a klubokig, foglaltházakig, és ami a legfontosabb: olyan az egész, mint apró novellák sora, emberek „mosolyognak" és „bosszankodnak" a sorok között (néhány előadó: Positive Squad, Jugendstil, H.O.M., Va-Bank, Tequilajazzz, Nol). Ezen kívül: Chumbawamba, Másfél, Gag, Katakali, X-Lab, Rhythm Activism.

PHOBIA, Nr. 4., A/5, 40 oldal *(Győr 9028, Mozsár u. 42/B, Hungary)* A fő vonal ebben a lapszámban is az elektro-indusztriál (Plasma Pool, Download, Laibach, 242, Die Form, Godflesh, stb.), de szeretik az olyan csoportokat is, mint az Underworld. A tördelés tiszta és áttekinthető, de mindig látványos és akad egy-két addig nem alkalmazott csavarintás, ami szépen simul az összképbe. Bár ezek a zenei vonatkozások általában komolyak és komorak, ebben a lapban mindez kissé felszabadultabban jelenik meg, és ez külön érdem.

NEMZEDÉKI PROBLÉMA, Nr. 1., A/5, 36 oldal *(Szegedi András, Győr 9023, Földes Gábor u. 22., Hungary)* Pozitív hangvételű lap, amelyben ugyan gitárzenéké a főszerep (Mudhoney, Jesus Lizard, VHK, Nyers, God Machine), de lelkesültsége kiterjed a Scorntól a Fun-Da-Mentalig és X-Labig. Ne hagyjátok ki!

CYBERIUM, Nr. 1., A/5, 40 oldal *(Máró Krisztián, Jánossomorja 9241, Malom út 49., Hungary)* A látványosan, sok alányomással tördelt lap a techno táncosabb és keményebb vonulataival foglalkozik, az abszolút szerelem a minimal szerkezetű acid és goa pörgések, emellett némi house is fellelhető, olyanokat tárgyal, mint Ian Pooley, Sven Väth, Ken Ishii, Carl Cox, stb.

JOY DIVISION – végső konklúziók 1977-1997 – *(Ifj. Pánczél János, Veresegyház 2112, Baross u. 7., Hungary)* A tetszetős kivitelű apró fekete-fehér könyvecske néhány oldalas bevezető után a zenekar élettörténetét tárgyalja, megadva háttér-információkat is, de a lényeg a szubjektív élményen van, nagyobb teret kapnak a lemezek, ezeket a szerző (Pánczél János) számról-számra elemzi. A könyv legnagyobb részét a teljes dalszövegkészlet teszi ki angolul és magyarul. Ezen kívül tartalmaz fotókat és diszkográfiát a kalózlemezeket is felsorolva. Igyekezni kell a beszerzésével, mert mindössze 250 példányban készült. 124 oldal.

NOTIONS, Nr. 7., A/4, 76 oldal *(Vincent Bondet, 5 Chemin Pierre Vincent, 13220 Chateauneuf–Les–Martigues, France)* Célratörő tördelésű és dizájnú lap, elsősorban a modern post-industrial, és mindenféle egyéb kísérleti zenékre koncentrálva, bőségesen adagolva az információkat mind a cikkekben, mind az interjúkban, és recenziókban. Benne: Mlada Fronta, Alboth, Sisygambis, Ultramilkmaids, Voice Of Eye, Life Garden, Fragmented, Dark Star, és még egyszer ennyi.

AAAARGH!, Nr. Ø, A/4, 40 oldal *(Báthory Gábor, Budapest 1156, Páskomliget u. 55., VII/29., Hungary)* Dokumentum értékű kiadvány, vagyis egy olyan fanzine, amely nem jelent meg keletkezése éveiben. 1991 és 1994 között összegyűlt cikkeket, interjúkat, lemezismertetőket tartalmaz, valamint fotókat, grafikákat, mintegy retrospektív tablóként. A cikkek fele kézzel írott, de áttekinthető és egyedi dizájnú. Benne: Legendary Pink Dots, Drum Fondu, Hideg Roncs, WI, Noise Gate, Sabot, vagyis korszakos zenekarok. Siessetek beszerezni, mindössze 140 példányban készült.

A VON MAGNET Európa-kivonata

„Azt akarjuk, hogy az emberek valami nagyon intenzívet és tisztát éljenek át, valamit, amit magukkal tudnak vinni az előadás után (...) Közel érezzük magunkat a cigányokhoz, vallásuk rituális elemeihez, filozófiáikhoz, ahogyan az élethez állnak, és a művészeti felfogásukhoz. A flamenco Európa bluesa, az a hang, amit a szenvedés erősített fel, éppúgy, ahogy a feketék élték meg Amerikában, úgy a cigányok is a történelmen keresztül tapasztalták ezt meg."

„Nyugodtan vegyél tőlünk hangmintát, mint ahogy mi már vettünk tőled!"

A biográfia

London 1985 – A Von Magnet ebben az évben öltött testet egy brutális elektronikus kísérleti zenekar formájában. 1986-ban londoni underground klubokban való fellépések után a csoport feloszlott, és Phil Von égve tartva a lángot Flore Magnettel útnak indult Andalúziába. A kulcs ehhez az utazáshoz a flamenco forrásának, a színház világának és a sampler használatának felfedezése és háromszoros keresztsége volt. Spanyolországból visszatérve Phil Von és a zenész-zeneszerző Phil Erb (Psychic TV) között lévő együttműködés vágya hozza létre az első electro-flamenco dalokat, melyek Flore számára egyben közvetlen inspirációs forrást jelentettek a korai El Don Iman-show-k előadásához.

1987 a csoport metamorfózisának éve volt, amikor is előadók (Samia Doukali), zenészek (Stocha), valamint a műanyag és a vizuális művészetek területéről származó máshitűek (Laurence Abraham és Erik Yaeger) érkezésével – akik komoly energiákat fektettek a közös munkába – valóság lett a csoport zenei és színházi „társulattá" válása. Az első döntő előadás a mutáns látványosság, az El Sexo Sur Realista formájában született meg, melyben olyan tehetséges vendégek is közreműködtek, mint a lírai énekes Francois Testory (Lindsay Kemp), a flamenco táncos Nuria Kurland és a flamenco gitáros Jingle. Az El Sexo Sur Realista az ember küzdelmét jelképező kör egyik kimagasló darabja, a videoképernyők az arcokba és az aréna fűrészporába vetítenek – a darab egy lendületvesztést nem ismerő energia-kitörés.

1990-ben Laurence Abraham (díszletfestés, akciók és hegedű), Flore Magnet (színpadi rendezés, akciók és ének), Stocha (zene, billentyűs hangszerek, elektronika, szaxofon, akciók), Phil Von (ének, szöveg, zene és akciók), valamint Erik Yaeger (díszletfestés, ütőhangszerek és akciók) személyében egy összetartó társaság jött létre. A Club des Cinq műsor radikalizmusa a különböző akusztikus hangszerek, váratlan testtechnikák, bizonytalanabb személyiségek és finom dühöngésekkel teli lélektani atmoszféra bevezetésére irányultak. Ahogy Stocha és Phil megalkották az új hangképeket, a Von Magnet lassan felkészült egy nagyobb méretű mű kivitelezésére, fontosnak tartva azt, hogy áttörjék a tudományágak szektorizálását, és a színpadi előadások bevett határait, kihangsúlyozva azok technológiai és érzelmi céljait. Még ebben az évben a csoport tagjai Londonból Barcelonába költöztek és belefolytak az akrobatikába amikor Rennes-ben (Franciaország) megálltak. Itt résztvettek a Transmusicales fesztiválon, Computador című előadásuk kiegészítéséhez és bemutatásához az utcáról szerezték az ihletet. Ez az új performansz vetítéses képregény atmoszférával telítve egy templom magasságaiban és mélységében alakult ki, előidézve a tér folyamatos transzformációit és következésképp a közönség szerves részvételét. Mindezt olyan interaktív vendégek közreműködésével, mint a performer Rosa Sanchez (Konic Theatre) és Franz F. Feigl (N.L. Centrum), valamint az elektromos gitáros T.N.O., és a flamencozenész Jingle. Az előadásokat mind a közönség, mind a kritika igen kedvezően fogadta – 1991-ben a Computadorral bejárták Európát.

1992-ben és '93-ban Flamenco Mutants címmel olyan koncertet/előadást alakítottak ki, mely addigi tapasztalataik összefoglalása (robbanó szerkezetek, fém- és faütősök, tűznyelés, elektro-akusztikai hangkollázsok, stb.). A Portugáliában, Spanyolországban, Franciaországban, Belgiumban, Hollandiában és Svájcban turnézó csoporthoz Pierre Vildard (flamenco és elektromos gitárok) és Rosa

Sanchez csatlakozik.

1994-ben a társaság kimerültség miatt feloszlik, azonban még megjelenik addigi legjobb és legérettebb lemezük, az El Grito, az electro-flamenco trilógia utolsó darabja. Phil Von viszi tovább a Von Magnet lényegét, ezúttal mint egy zeneileg kibontakozó projectet, felkészülve a Mezclador új cyber-ethnic világára. A kabarédalok gyűjteményét Stocha hangszerelte, és Norscq volt a producer.

1995-ben a Komische Operrel és Jan Linkensszel való együttműködés eredménye a Nuevas Cruzes berlini előadásai. Az utóbbi időben Flore és Phil Párizshoz közel él, itt zajlott a Mezclador színpadra állítása olyan közreműködőkkel, mint a cybergitáros Fred Bigot, a performer Lola Abraham, a szobrász Angelino, a Dj Christophe On.Off, és a dobos Jerome Soudan. Ennek a turnéja idén zajlik.

A Von Magnet bemutatja a Mezcladort

A Von Magnet önmagát kiáltotta ki az electro-flamenco feltalálójának. Az indusztriális kísérletek éppoly mértékben befolyásolták a csoportot, mint a hagyományos kifejezési formák – különösen festői és páratlan zenei stílus ez, aminek eredménye egy szenvedélyes monda-trilógia produkciójában mutatkozik meg. Három jelentős performansz és album (El Sexo Sur Realista – 1989, Computador – 1991, El Grito – 1994) ad formát a London-Sevilla tengelynek. Tíz évvel és néhány lemezzel később a Von Magnet visszautazott a cigányok eredetéhez és követve azok vándorlásait, ritmusait, eljutottak Rahdzsasztánba, a Közép-Keletre, Kelet-Európába, Maghrebbe. A kutatás nomád emlékek, lüktető ambient tájképek töredékein halad keresztül, utat adva a melankolikus kóborlásoknak. A Mezclador (elektro-etnikus turmixgép) egy hibrid költői keverék bárminemű szilárd érzelmi határok nélkül. A Mezclador projekt a fentieken kívül olyan előre nem jelzett vendégeket is magában foglal, mint Simone Signoret, Geraldine Chaplin, Jeanne Moreau, Om Kalsoum, Gena Rowlands, Andrej Tarkovszkij, és természetesen más, időtlen celluloid személyiségeket is. A Mezclador a Von Magnet saját kiadójánál, a Sculptured Soundsnál jelent meg, mely élő előadásokon, exporton, hálózaton, kalózkodáson, másoláson, rendelésen és mintavételen keresztül érhető el. (Az itt jelzetteken kívül megjelent albumok: Flamenco Mutant – 1992, Cosmogonia – remix album – 1995, Nuevas Cruzes – válogatás – 1997, valamint kislemezek: I – 1987, Alma La – 1989, Von Magnet meets GTO – 1992, La Centrale Magnétique – live – 1993)

„Nemcsak zenészek vannak itt, hanem flamenco táncosok, tűznyelés és birkózás, a testi kifejezések az érzékitől az erőszakosig terjednek. A közönség a zene hallgatása mellett érintésre és szaglásra is felkészülhet." (Melody Maker)

„A flamenco ritmusok elektronikus áradata számítógépes és emberi hangokkal, akusztikus gitárral és üstdobokkal, film- és ipari hangokkal keverednek. Az előadás alatt a közönség zavartan járkál körbe, zenészek vagy színészek ők, vagy a Von Magnet elektronikus sakkpartijában királynőt játszanak?" (Summer Festival News – Amsterdam)

„A Von Magnet minden kísérlete szembeszáll a címkézéssel. Áttörik a rock, a tánc, az elektronika, a flamenco és a színjátszás határait. Az előadások látványos természete miatt gyakran hasonlítják őket a La Fura Dels Baushoz, de az igazság az, hogy a két csoportot világok választják el egymástól. A Von Magnet alig törődik meglepő effektek létrehozásával a maga szórakoztatására, műveik az érzések magasabb állapotokba való átvitelének vannak szentelve, különösen amikor a flamenco érzelmileg mély, rejtett képességeit mutatják be." (Holland)

(forrás Von Magnet, fordítás V. Tabula)

Egy médianomád naplója

Lee Ranaldo zenei afférja a Sonic Youth-szal, melyet Thurston Moore-ral és Kim Gordonnal ő alapított 18 éve, úgy látszik egy életre szóló elkötelezettséggé vált. A disszonáns gitárzaj legnagyobb mestereinek legszerényebb géniusza ugyan ritkán, de más médiumokkal is szeret házasságra lépni. Valahányszor a Sonic Youth időlegesen abbahagyja a hagyományos dallamvilág feltrancsírozását, Lee Ranaldo egy új fejezettel járul hozzá szólókarrierjéhez. Eddig három albuma jelent meg, az utolsóval bejárta Európát, bemutatva performance-át – a szó, hang és kép elbűvölő fúzióját.

Napló

Kezdetben Ranaldo szólóelőadásai főként durva gitárzajokból és bizarr szalagmixekből álltak, fokozatosan felkeltette azonban érdeklődését a tiszta, orális előadásmód. Mostanában szövegei játsszák a főszerepet multimédiás kalandozásaiban. Zenészként annyira kísérleti, amennyire csak az bír lenni, ezzel ellentétben írói megközelítése kevésbé kaotikus. A történetek és versek – melyek hangképek zenei keretben – mind személyes (turné)naplóinak szemelvényei. Míg az elsuhanó tájakat és az országúti történéseket szemléli vagy a New York-i utcai élet tapasztalatait gyűjti vagy Raymond Carver (egyik kedvenc írójának) sírjánál való látogatását eleveníti fel, a szavak ömlenek hozzá. De ezek nemcsak önmagukért létrehozott történetek, Ranaldo mélyen érdeklődik az emlékezésnek az ember életében összetett szerepet játszó jellege iránt, és a természetes kíváncsiság iránt, hogy az emberek megismerjék mások életrajzát. A napló volt az a kapu, amin át belépett az írásművészet világába.

„Hogy kerültem kapcsolatba az irodalommal? Erre nem könnyű választ találni. Emlékszem, amikor tízéves voltam, kaptam ajándékba egy különleges kis naplót, amihez lakat és kulcs is járt. Írsz bele valamit, de pontosan nem tudni, mi is lesz belőle, abból az apró fejből nem jött olyan sok gondolat. Tizenéves korom óta egyfolytában készítek napló-feljegyzéseket. És ahogy olvasottabb lettem, más emberek naplói is érdekeltek, hogy mit is írnak akkor, amikor az nem a közönségnek szól. Ezeket olvasva, mintha egy nem mindennapi ablak felé tartó úton lennék. Egész magazinokat szentelnek emberek naplóinak, és egyiket-másikat időnként könyvben is kiadják, pl. Anais Nin naplója azt hiszem több, mint húsz kötetből áll. Ahogy a '80-as években a Sonic Youth-szal egyre többet utaztunk, egyre komolyabban érdekelt az írás és igyekeztem eleget megtanulni az irodalomról. Sohasem tettem egyenlőségjelet a műveim és bármely irodalmi alkotás közé. Amikor felébredek, azt kérdezem magamtól, hogy ma milyen zenét fogok csinálni. Nem tudom azt elképzelni, hogy felkelek, odamegyek az íróasztalhoz és egész nap csak ott ülök és írok. Egyszerűen csak sok inspirációt merítek az emberektől, különösen az íróktól."

A karizmatikus mód, ahogy Ranaldo előadja szövegeit és a speciális atmoszféra, amit visszhangzó gitárzajai hoznak létre, valamint a képek, amiket előadásai során felhasznál, egy felejthetetlen road movie-t alkotnak. Világos, hogy inspirációinak fő forrása a beat generáció háború utáni ellenkultúrájának mozgalma. Olyan írók, mint Jack Kerouac, Allen Ginsberg és W.S. Burroughs megpróbáltak érdekes kölcsönhatásokat keresni a költészet és a jazz zene között a színpadon.

„Ami a beatköltőket illeti, mindannyian nagyon közel álltak egymáshoz, ez nem egy X-generációs dolog volt. A beatköltők együtt jutottak el ezekhez a gondolatokhoz ugyanabban a szobában, majd szétszéledtek az egész világon, de mindmáig fenntartották kapcsolataikat és barátságaikat. Még mindig lehetséges, hogy hasonló történjen, de ez ma legtöbbször médiatalálmány, mert a média címkéket keres, amibe belekapaszkodhat, legyen az akár egy jelentéktelen ága, ami a Sonic Youth első lemezénél megalkotta a noise-rock kifejezést vagy az, hogy a Newsweek Douglas Coupland könyve után elnevezte az X-generációt. A címkézéssel képesek megérteni, besorolni és félretenni, de ez egy nagyon felszíni módja a megértésnek. A nagyközönség számára biztosan hasznos, mert így egy csomó dolgot egy kalap alá vehet. Ha egy irány érdekel téged, akkor utánajárhatsz, és megtalálod hol kezdődnek és végződnek a dolgok. Általában számomra ez nem annyira érdekes, mert rendes kö-

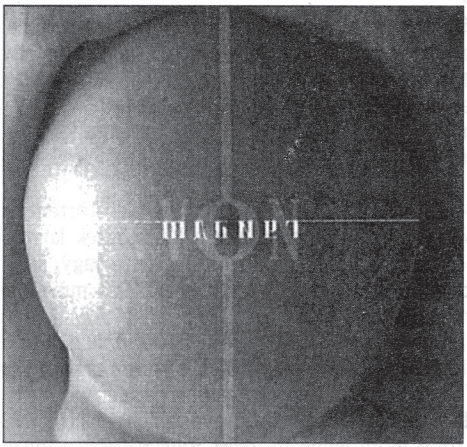

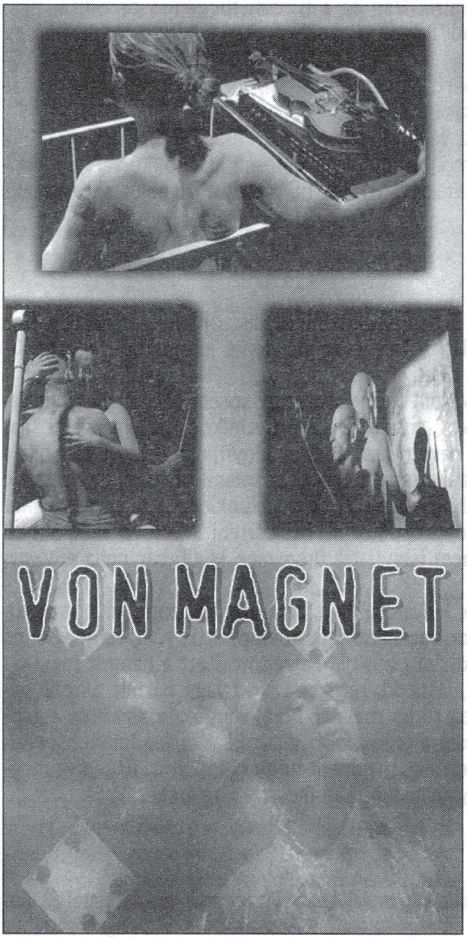

LEE

RANALDO

rülmények között már jóval azelőtt tudok valamiről, hogy az a nagy magazinok címlapjára kerülne. Onnantól már tudod mi az amit szeretsz és mi az amit nem, amikor pl. tíz írót X-generáció név alatt egy kalap alá vettek. Ezt a kevésbé tájékozott tömegeknek szánják, akik igyekeznek informáltak lenni. És ez nem rossz, még mindig sok olyan ember van, akik nem törődnek a kultúrával."

A jellegzetes New York-i művészvilág bármilyen könyvnél vagy írónál jobban formálta Ranaldo érdeklődését és kreatív gondolkodásmódját. Szerinte a New York-i művészjelleg és önkifejezésmód sehol máshol nem található meg.

„Valakinek még mindig írnia kellene az egész '80-as évekbeli időszakról. Annyi minden történt és történik most is. Amikor New Yorkban csinálsz valamit, az máshonnan nézve különösnek látszik, de New Yorkban minden olyan furcsa, hogy ott normálisnak tűnik. Azért mert a része vagy, semmi sem meglepő, de amikor az emberek felkerekednek, utaznak kétszáz km-t és előadják művészetüket, ott mindenki azt gondolja, hogy nincs ki mind a négy kerekük."

Az önelemző naplóírás mellett Ranaldo újságcikkeket is publikál. A neve néha feltűnik a kiváló Forced Exposure magazinban, melynek munkatársai között gyakran megtaláljuk a New York-i noise színtér kiválóságait. Az újság többek között a New York-i szubkultúra egyfajta barométere.

„Néhány cikkem megjelent a Forced Exposure-ben, mint pl. a Kerouac gyűjteményes kiadásról szóló. Ez olyas valami, amit szívesen csinálnék, ha több időm lenne rá, mert folyamatosan vannak ötleteim cikkekhez, melyek válaszolni akarnak valamire. Van ez a furcsa, független perodika, nem magazin, inkább könyv, negyedévenként megjelenő folyóirat, amiben Steve Albini publikált egy hosszú cikket és úgy vélem, hogy tiszta baromság, amit írt, és legalább öt oldalban szeretnék rá válaszolni. Néhanapján ily módon provokálja az embert. Steve a barátom, meg tudom érteni őt, de belerakta a cikkbe a nevemet, ezért úgy érzem válaszolnom kell."

Persze Ranaldo nem minden cikkét provokációra való válaszként írja. Újságírói kíváncsisága arra készteti, hogy a modern film irányzatairól is beszámoljon, és természetesen az örökké változó popzene tájképét is folyamatosan kutatja. Az olyan zenekarok, mint pl. a Royal Trux és a Pavement kedvező kritikák megírására inspirálják.

Hangrégészet

Ranaldo régészként szereti magát jellemezni, aki a hangspektrumból disszonáns esszenciákat hoz felszínre. Arra törekszik, hogy ezeket a megmunkálatlan hangokat ideiglenes jellegükből felszabadítsa azáltal, hogy szó szerint lemezek barázdáiba zárja őket.

„Egyszer beszéltem John Cage-dzsel és valami olyasmit mondott, hogy sosem hallgat meg egy lemezt egynél többször, mert nem lát rá semmi okot, miért tegye ezt, amikor hallhat valami újat vagy mást. És számára éppannyira érdekes zenének nevezni azt, amikor kinyitja az ablakot és hallja a madarakat és a leveleket, ahogy susognak, mint valami szerzett zenét. Ez valami olyasmi, ami a Sonic Youth-t mindig is érdekelte, pusztán annál fogva, hogy New Yorkban élünk. Az a fajta zene, amit csinálunk visszatükrözi a mindennapi életünket. Megpróbáljuk pl. beilleszteni a bejövő metrókocsi csikorgó hangját, van egy bizonyos ritmusa, amit nem hagyhatsz figyelmen kívül, bár néha szívesen megtennéd."

„A technikai dolgok paraméterei nem érdekelnek különösebben, azzal foglalkozom, amit meg tudok venni, és nem a berendezés határairól panaszkodom, mint akik azt mondják: 'Óh, ha meglenne ez a kétezer dolláros samplerem, ezt és ezt meg tudnám csinálni.' Létrehozod ezt a hangot (egy kanállal megüt egy kávéscsészét), felveszed, gyorsítod, lassítod, rétegbe rakod vagy bármit tehetsz vele, a legkezdetlegesebb berendezéssel is mindent meg tudsz csinálni. Nem vagyok hozzákötve a géphez. A Sonic Youth-szal a korai felvételeinket mindig a legolcsóbb gitárokkal és legdurvább erősítőkkel csináltuk, ez sosem jelentett akadályt. Ellenkezőleg, majdnem hogy előny volt. Érdemes megpróbálni a korlátokon belül dolgozni, különben folyamatosan csak frusztrált az ember."

A Projektor: Ritmus-doboz

Első ránézésre úgy tűnik, hogy nincs valódi logikus kapcsolat Leah Singer manipulált képei és Ranaldo szavai között.

„A képek és szavak pedig kapcsolatban állnak egymással, néha konkrétabban, néha véletlenszerűen. Szeretem azt látni, amikor eltalálnak a hangok, szövegek és képek. Részben minden erről szól, különösen az '50-es évek mozijaiban, amelyeket kísérletinek, vagy amerikai avantgárdnak tartottak. Ránézel egy képre, zenét hallasz, néha szöveg is van és ez belédfolyik. Egy álomszerű állapotba jutsz, aztán felébredsz és volt egy álmod, előfordulnak bizonyos képek és gondolatok és nincsenek összefüggésben. Ez az amit az előadások során alkalmazok, valami, ami két perccel korábban jött létre, utalhat arra, ami félóra múlva fog megtörténni. Olyan ez, mint a mellérendelések, vegyél három különböző tárgyat és rakd egymáshoz őket. Nem számít, hogy mennyire eltérőek, kialakul közöttük valamiféle kapcsolat."

„Ami a videóklipeket illeti, nem igazán számítanak művészetnek, és bárki aki azt akarja, hogy művészetté váljanak, vagy végtelen pénzügyi lehetőségekkel kell, hogy rendelkezzen vagy bolonddá teszi magát. A klipek azért készülnek, hogy csoportokat reklámozzanak és szórakoztassanak, hogy eladjanak valamit. Egy olyan zenekar számára, mint amilyen mi is vagyunk egyetlen oka van, hogy videóklipeket csinálunk, hogy leadja az MTV. Olyan ez, mint szajhának lenni, semmint vizuális művészetet létrehozni."

„Azokat, amiket Leah és én csinálok még nem látta senki, de mindig létrejön egy hatalmas személyes elégedettség, mert részünkről nagy a jelentősége. A klipek az egyre egyszerűbb ábrázolások felé tartanak, igyekeznek követni a történetet, és ez egy igen unalmas dolog. Nagyon érdekel a reklám. Az MTV a modern reklám egyik csúcspontja, minden gyorsan van vágva, mint egy kólareklámban, ahol a dobozt sosem látod a képernyőn, csak az utolsó felvételen. Vannak reklámok, ahol csak az utolsó pillanatban derül ki, mit is hirdetnek egyáltalán. Ez nagyon hasznos, mert az utolsó pillanatig fenntartja az érdeklődést."

1988-ban Leah Singer az újságírás és filmkészítés terén szerzett gazdag tapasztalatokkal maga mögött Kanadából New Yorkba költözött. Helyi, művészetileg orientált zenekarokkal, legfőképp a Knitting Factory csoportjaival, mint pl. a No Safety, hamarosan multimédiás projektekbe kezdett.

Leah Singer: „Jim Jarmush Florida a paradicsom című filmje nagy hatással volt rám és ez arra késztetett, hogy a film felé forduljak, mert először fedeztem fel, hogy minimális eszközökkel a legjobb mozit is meg lehet csinálni. A filmezésbe nagyon kísérleti módon kerültem bele, közvetlenül a filmszalaggal való munkák révén, konkrétan ragasztani és festeni rá. Egyszer turnéra mentem egy New York-i zenekarral és Budapesten vettem ezt a bőröndnyi filmet. Csak később vettem észre, hogy nem jók, szóval kamerákban többé nem tudom használni őket. Az egész hűtőm tele volt filmmel, de nem volt mozgókép kamerám! Mivel sok állókamerám van, elhatároztam, hogy a képeket átteszem egy állókamerába és azzal fényképezek. Sok képen az emberek előadás közben szinte teljesen mozdulatlannak tűnnek Lee-vel. Ez ennek a furcsa technikának az eredménye, de még mindig van benne bizonyos mozgás. A kameramanipuláció kényszerűségből bár, de nagyon érdekessé vált!"

„A projektor, amivel dolgozom, lehetővé teszi, hogy sokat használjam ezeket a képeket. Ezt a fajtát tudósok arra használják, hogy lassítsák és megváltoztassák az analízisek sebességét. A filmeknek különös ritmusa van, nagyon jól dolgozik zenei közegben. A projektorom az én gitárom, ritmikailag összhangban van azzal, ami a színpadon történik. Úgy improvizálok vele, ahogy egy zenész a hangszerével."

Ranaldo: „Néha Leah megcsinálja a filmjét, én is amit szoktam, aztán összeillesztjük és megnézzük, hogy mi történik. Néha jobban összedolgozunk, valahogy így: 'Van szövegem, van hozzá filmed?' vagy fordítva. Azt hiszem jobban érdekelnek a véletlen kombinációk, mint amelyek igazán ki vannak találva, bár most az állandó minőség dominál az előadásainkban, mint amikor minden csak fel van dobva a levegőbe..."

(forrás a Staalplaat családjába tartozó Gonzo Circus kiadónál megjelent La Sacre Du Printemps című válogatás-CD booklétjében megjelent írás, fordította K. Protektor.)

A REGGAE-történettől az ON-U SOUNDig (azaz A NEW SOUNDig), vagyis az ALPHAtól az OMEGAig

„Az Isten fekete. A lemezek fekete színe bizonyíthatja ezt. Nézd a Napot, mikor árnyékot képez. Az a lélek. A lélek fekete." (Lee 'Scratch' Perry)

„A ganja a természet szimbóluma, szemben a fehér emberek gyógyszereivel. A ganja a világ legnagyobb ereje, a NEMZETEK GYÓGYULÁSA. Emlékezzetek csak kik is hozattak törvényt ellene!? Igen, ők voltak azok, a doktorok, az orvosok!!! Nagyon jól tudták, hogy miért is hozattak törvényt ellene: mert máskülönben munka nélkül maradtak volna!!" (egy rasta hívő)

REGGAE-történeti áttekintés

„A gettóban nagyon sok srác számára szó szerint a zene volt az egyetlen esély arra, hogy kikerüljön onnan. Szerencsére a sound systemeknek sok zenére volt szükségük, így esély adódott arra, hogy mindig valami újjal álljanak elő. Valójában a ska helyettesítette a rhythm & bluest, amikor annak lejárt az ideje. A '40-es évek végén nagyon sok big band alakult, mint pl. Eric Deané és Val Bennetté, akik nagyon aktívak voltak, amikor a zene reggae-vé változott.

A függetlenség, a remény és az optimizmus korszakában a ska kezdetei kifejezték az emberek túláradását. A basszusban a korábbi szabad stílus helyett feszültség képződött. A kiábrándulás a zene rock steady-vé való lelassulását eredményezte. A rock steady a függetlenség utáni fiatalság első generációjának zenéjét képviselte. Elvetett minden amerikai hatást és teljesen jamaicaivá vált. A basszus nagyon dallamos volt, és az első ütemhez nem játszották. Aztán bejöttek a társadalmi témák, tiltakozó felvételek, még Desmond Dekker Israelites című dala is egy panasz a szegénységről. A reggae meghatározó jellemvonása, hogy társadalmi zene – mint a calypso – időszerű témákat vonultat fel.

A R&B jelentősége a reggae számára a szinkópa volt, mely a jamaicai zene döntő vonásává vált, a jamaicai templomokban használt tapsolós énekléssel állt kapcsolatban. Az egész egy gyökérből származik, az ültetvények zenéjéből. Mind az énekstílust, mind a szöveget tekintve a templom meghatározója a reggae-nek. Sok rastadalt a himnuszokból vettek át, kissé ironikus, de tény, hogy a rastafari hit terjedése mindent a reggae-nek köszönhet, különösen az énekeseknek és még Bob Marley előtt az olyan zenekaroknak, mint a The Ethiopians és a Big Youth, melyek nyelvezete a gettóban élő fiatalok szóhasználatának részévé vált. A producerek szerepére néha túl nagy súlyt fektettek, pedig gyakran ők csak azok a pénzzel rendelkező emberek voltak, akik a zenészeket fizették. Valójában maguk a zenészek hozták az igazi változásokat, ahogy a The Hippy Boys, a Barrett Brothers dob-basszus szekciója játszott, akik a The Wailers ritmusszekciójává váltak.

A digitális felvételek felfedezésével, mint pl. Steelie és Clevie zenéjében egy szélsőséges minimalizmus jelent meg. Egyfelől a zene teljesen technikai, másfelől pedig a ritmusok még inkább jamaicai, afrikai vallási kultuszokból (Eto, Pocomania, Kumina) származnak, melyek Shabba Ranks, vagy Buju Banton által használt ütemekről gondoskodnak. Így a technológia használatának elterjedése ellenére a zene még eredetibbé válik a visszhangok segítségével az egészen öreg hallgatók számára is, mert azt visszhangozza, amit először hallottak a vidéki Jamaicában." (Linton Kwesi Johnson)

A második világháború után Jamaicában még gyorsabban felbomlott már a háború előtt is omladozó Brit Birodalom. 1962-re Jamaica autonóm terület lett, de még mindig a Nemzetközösség tagja maradt és a jamaicai populáris kultúra, különösen a zene, elkezdett erre reflektálni. Ugyanebben az évben egy új zenei stílus, a ska bukkant fel, hogy kifejezze az újonnan felszabadított tömegek törekvéseit. Ez volt az a kontextus, melyben a fiatal Robert Nesta Marley felnőtt. Bob Marley vitathatatlanul rendkívül tehetséges és tudatos művész volt, lehetővé vált számára, hogy a jamaicai gettólét

sajátosságait általános jelentéssel bíró kifejezésekké fordítsa le. A világon sokak számára ő képviselte a jamaicai zenét.

1945 óta Jamaica magáévá tette és átalakította az amerikai populáris zenei formákat, a swinget, a bebopot, a rhythm & bluest és a soult – úgy keverve ezeket, hogy saját céljaikat szolgálják. A háború végére rengeteg swing zenekar alakult – az egyik legjelentősebb Eric Dean csoportja –, és az egész országban ezek a zenekarok játszottak a bálokon. A repertoár olyan amerikai szerzők műveiből állt, mint Count Basie, Duke Ellington, Glenn Miller. 1950-re a big bandeket újabb felállások váltották fel, kisebbek és izgalmasabbak, a beboptól és a rhythm & bluestól modernebb és nyersebb hangzásuk volt. Nagy sound systemek kezdték el játszani ezt az új zenét – Count Smith the Blues Blaster, Goodies', Count Joe, Sir Nick the Champ, stb. –, Kingston gettó övezeteiben, és a zene eljutott az országhatárokig. Kingston területe úgy nőtt, ahogy az emberek a városba jöttek, hogy részesüljenek az új, háború utáni életstílusból, amely magában foglalta a nyitott helyeken, ún. „gyepek"-en tartott bálokat is.

Az 1950-es évek közepére két ember, akik döntően befolyásolták a jamaicai zene jövőjét, csatlakozott a sound system operátorok legénységéhez, egyikük Duke Reid volt, aki a Bedford Trojan kamion után, amivel a felszerelését szállította, Trojannak hívta magát, a másik pedig Clement Seymour Dodd, aki hangzását a krikettjátékos után Sir Coxsone Downbeatnek nevezte el. Az évtized második felében ez a páros vezette a zenei háborút, amely még a '60-as években is jócskán tartott. Az '50-es években a jamaicai lemezipar is megszületett. Stanley Motta saját stúdiójában egy kezdetleges berendezéssel felvett néhány darabot a mentóként ismert jamaicai calypsóból. Aztán 1954-ben Ken Khouri elindította a Federal Recordsot, pár száz, az Államokból engedélyezett, 78-as fordulatszámú lemezt, valamint néhány helyi felvételt megjelentetve.

A '60-as évek elején más producerek is beindultak, Prince Buster otthagyta Coxsone Doddot, hogy elindítsa saját systemét, a Voice Of The People-t, amely a legnagyobbá vált a szigeten, de Coxsonet és Doddot nem mozdíthatta el a csúcsról – Buster olyan ma is ismert klasszikusok felvételét felügyelte, mint pl. az Oh Carolina. A jamaicai producerek az elején nem csináltak mást, mint, hogy az amerikai rhythm & bluesnak megcsinálták a maguk másolatait, mindezt Buster változtatta meg, gitárosa Jah Jerry nem a hangsúlyos ütemrészt emelte ki, hanem a szinkópára helyezte a hangsúlyt – és mind a mai napig ez a technika az alapja a jamaicai zenélési módoknak. Ez vált alapvető részévé egy fejlődő formának, és ez volt a ska.

1962 és '66 között rengeteg lemez jelent meg, Bob Marley ezalatt vette fel első albumait, a jelentősek a Coxsonnál '63-tól, a The Wailers tagjaként készített lemezek. A Wailers ezekben az években egyike volt a sok énekegyüttesnek, olyanokkal versengtek, mint a The Maytals vagy a The Charmers. Hatalmas népszerűségnek örvendtek az olyan szólóénekesek is – mint pl. Delroy Wilson, Alton Ellis, Derrick Morgan, stb. –, akik nemcsak ska dalokat, hanem balladákat és soul dallamokat is énekeltek. Mivel Jamaicában a zene erősen összekapcsolódott a politikai és társadalmi mozgásokkal és a gettók fiataljai nem osztoztak az uralkodó irányzatok optimizmusában, a zene is kezdett lelassulni, a '60-as évek második felében a ritmusok szétdarabolódtak, az ugrálós skát felváltotta a rövidebb motívumokat ismételgető rock steady. De ez irány nem tartott sokáig, hamar átalakult a még inkább lüktető és feszes reggae-vé, egy olyan szakasz kezdődött ezzel, amely új munkamódszert kívánt – és ezzel együtt a régi producerek zenei uralkodásának végét is jelentette –, fejlődött a stúdiótechnológia, az évtized végétől soksávos stúdiók kezdtek működni. Ezt a változást elsődlegesen hárman vitték végbe: Edward 'Bunny' Lee, Lee 'Scratch' Perry és Osborne Ruddock, ismertebb nevén King Tubby, mindhárman vagy Doddnál vagy Reidnél kezdtek. A ska és rock steady nagy producerei nemsokára azon vették észre magukat, hogy korábbi alkalmazottaikat másolják. King Tubby Reidnél, mint mesterszalagkészítő rendszeresen állított elő olyan acetátokat (egyoldalas, lágyviasz lemezeket), melyeket kizárólagosan arra készített, hogy maga és néhány más sound system használja őket. Amikor egy dub plate-en kihagyta az énekes részt, valóban új változatok születtek, King Tubby fedezte fel mind a dubot, mind a dee-jaykedést, mind a toastolást, ezek a technikák a későbbiekben a remix és a rap formájában szédületes „karriert" futottak be a popzenében.

1964-re Lee Perry létrehozta saját kiadóját, az Upsetter Recordsot és a következő években lemezei bejutottak az angol listákra is – és ez segítette két új lemeztársaság beindítását is (Trojan Records és Pama Records) melyek azzal a céllal jöttek létre, hogy jamaicai zenét adjanak el a normál

afrikai-karibi piacon kívül is. Perry '69-ben a The Wailers mellé állt, és egy olyan együttműködés kezdődött el, amely mindkét fél részére néhány kitűnő lemezt eredményezett, de ez jelentős fordulópont volt a jamaicai zene egész fejlődésére nézve – a '70-es évek elejére lelassították az ütemet, és a reggae ezzel egy második fázisba lépett. Fontos momentum, hogy Jamaicában nem szántak hőstettet a zenének, míg a világ többi részén egy rockalbum elkészítéséhez néha egy év is kellett, Bunny Lee Kingstonban képes volt egyetlen éjszaka alatt három albumot is összehozni. Időközben Jimmy Cliff segített abban, hogy nemzetközileg is megismerjék a jamaicai zenét. Cliff a The Harder They Come című filmben hatásosan alakított egy vidéki fiút, aki a kingstoni gettóba költözve próbál érvényesülést keresni a zeneüzletben. A film zenéjét tartalmazó LP ikonná vált, kiegészítve a Toots And The Maytals szintén tömény Funky Kingston albumával. Hamarosan megjelent az ugyancsak határkövet jelentő Wailers-lemez is, a *Catch a Fire*.

King Tubby addig fejlesztette stúdióképességét, míg szó szerint élőben keverhetett dubot – pl. Lee Perry számára – közvetlenül a négysávos szalagról. Sok ilyen dubról sohasem készült szalagmásolat, így ezek most csak a régi 45-ös fordulatú kislemezek B oldalain léteznek. Jamaicában, ahol a technikai erőforrások gyérek, mindent folyamatosan újrahasznosítanak, a ritmusokkal ugyanez történt, Bunny Lee egyetlen ritmust használva egy egész lemezt meg tudott csinálni. King Tubby dubjai új lehetőségeket nyitottak a dee-jay-k számára, hogy mind jobban kifejlesszék szövegeiket, U Royt követve olyan máig is ismert dee-jay-k jöttek, akik énekesekként is elismertek lettek: Dennis Alcapone, I Roy, Big Youth, Dillinger, Prince Jazzbo, Trinity, Clint Eastwood, Tappa Zukie.

A gettóban, ahol az elégedetlenség mindig jelen volt, Marcus Garvey radikális eszméi növekvő hajtóerőt jelentettek, a hagyományos társadalmi demokrácia nem sokat segített a szenvedők helyzetén. A garveyizmus a rastafarianizmus spirituális üzenetével kombinálva úgy tűnt életképes alternatívát kínál arra, amit széles körben Babilon korrupt rendszereként fogtak fel. Ezek az eszmék erősen kifejeződnek a reggae-ben, a korai producereknek nem volt sok közük a rasta orientált szövegekhez, de a Lee Perry és társai által lelassított ritmusok alkalmassá váltak az üzenet hordozására. Perryt és Bunny Lee-t követve producerek egész generációja érkezett – az olyanok, mint Keith Hudson, Glen Brown, Vivian Jackson, Winston Holness és az olyan művészek, mint Augustus Pablo, Abyssinians, Black Uhuru, Burning Spear, készek voltak magukévá tenni az új roots-filozófiát. Amikor Bob Marley '72-ben leszerződött az Islandhez, ez annak a kezdetét jelentette, hogy a világ elismeri az ő eredetzenéjét és egyben a reggae új, nemzetközileg orientált formájának megszületését, amely messze eltávolodott a dancehalltól.

A '70-es évek közepétől felgyorsult az iram, Bunny Lee hihetetlen sikereknek örvendhetett új énekesével Johnny Clarke-kal, a Hookim testvérek pedig megnyitották Channel One nevű stúdiójukat, session zenészekkel létrehozták a The Revolutionairest, de más neveken is készítettek felvételeket több producer felkérésére, és hangzásuk uralkodóvá vált. Két zenész, a dobos Lowell 'Sly' Dunbar és a basszusgitáros Robbie Shakespeare egy új formulát fejlesztett ki a rock steady és reggae ritmusainak változataival, ami 'rockers' néven vált ismertté. A korszak kiemelkedő lemezei: I Roy trágár toastja, a *Wedding*, Junior Byles brilliáns roots-dallama, a *Fade Away*, és Mighty Diamonds *Right Time*-ja. Más producerek is siettek lemásolni a Channel One hangzását, a Retirement Crescent stúdió '76-ban sikeres lett a Culture Roots zenekarral és Prince Far I-jal, aki a '60-as évek óta toastolt.

Mindeközben a politikai vetélkedés odáig fajult a Nép Nemzeti Párt és a Jamaicai Munkás Párt között, hogy összecsaptak Kingston utcáin, az értelmetlen gyilkolásban tragikus módon emberek százai vesztették életüket, köztük nem kevés énekes és zenész. De a zene nem állt meg és felvételek véget nem érő folyama áramlott ki a kingstoni stúdiókból. Az olyan énekesek, mint Lincoln 'Sugar' Minott élőben énekelhettek a sound systemek által játszott acetátok ritmussávjára, az ő esetében beszélhetünk először a tánctermekben dancehall zenéről. Sly és Robbie '76-ban újraindította a Taxi nevű kiadóját és gyors sikereket értek el Gregory Isaacsszel, aki ebben az időben a legnagyobb szóló előadó volt Jamaicában. A Black Uhuru az ugyanitt elért sikersorozat után '80-ban az Islandhez szerződött és az évtized közepéig kiadott néhány nagy példányszámú albumot.

Bob Marley halála után a dancehall újra fókuszpontba került, és az előadók kizárólag ezen a közegen keresztül kaptak szélesebb figyelmet. Sok dee-jay szókimondó szexuális töltésű szöveget használt, az új stílust *slack*nek (lazának) nevezték el, ez a jamaicai zenében a ska-idők óta jelen volt és az olyan lemezlovasok, mint Echo, Walton Irie, Johnny Ringo és Yellowman továbbvitték és teljesen új

szintre helyezték ezt. A '80-as években Jamaicába is megérkezett a digitális technika, először King Jammy sound systeme használt digitális keyboardot, mindenki mást legyőzve ezzel a táncparketteken, olyan új ritmust szerkesztve, amivel meghatározta a jamaicai zene jövőjét. Olyan tehetséges raggamuffin énekesek vették fel ezt a technikát, mint Barrington Levy, Half Pint, Coco Ten és a legsikeresebb énekes, Frankie Paul. Ahogy a '60-as években Coxsone-é, a '70-es években Tubbyé volt a vezető sound system, úgy a '80-as években King Jammyé lett az. Ez az uralom azt jelentette, hogy mindig kiemelt új tehetségeket, Chaka Demus után Shabba Ranks is csatlakozott hozzá, aki a műfaj egyik legkirívóbb és legtehetségesebb előadója.

Donovan Germain producernek '81 óta létezett egy Penthouse nevű stúdiója, ami a Channel One tematikai folytatásának tekinthető és ahol olyan sikerek készültek, mint Sugar Minott ***Good Thing Going*** című albuma, és Freddie McGregor ***Just Don't Wanna Be Lonely***je. Az évtized végére a stúdió alapvetően hozzájárult a modern dancehall-hangzáshoz és olyan lélekkel teli énekesekkel csináltak felvételeket, mint Marcia Griffiths és Beres Hammond, kombinálva a legjobb deejay-k hangzásaival.

De most kanyarodjunk vissza

LEE 'SCRATCH' PERRY-hez,

vagyis nézzünk előre vele. A korábban The Upsetter néven ismert Perry 1936-ban született Jamaicában és az egyik legőtletesebb producerként ismert a világon. Az '50-es évek végén kezdett dolgozni Coxsone Dodd-dal, aki a világ első sound systemét üzemeltette, Amerikából importált rhythm & blues számokat játszva. Miután kezdett kimenni a divatból a R&B, felismerték, hogy a legjobb utánpótlás, ha a friss anyagot saját maguk hozzák létre. Perry egy ideig Coxsone-nál dolgozva olyanoknak segített sessionok létrehozásában, mint Delroy Wilson és a The Maytals, valamint elkezdte felvenni saját számait is. '66-ban, miután nem kapott elég elismerést munkájáért, összeveszett Coxsone-nal és támadást intézve ellene, The Upsetternek (A Felforgatónak) nevezte. Két évvel később létrehozta Upsetter nevű kiadóját, felkarolva olyan előadókat, mint a The Untouchables és Big Youth, valamint King Tubbynak, a dub úttörőjének első albumait. A '60-as évek végén a The Wailerssszel való együttműködése Bob Marleyt indította el a világhír felé. 1974-ben nyitotta meg Black Ark nevű stúdióját Kingstonban, hangújításai nemzetközi elismerést szereztek neki, mixei gyakran tartalmaztak a tévéből szalagra vett furcsa párbeszédeket, ennek használata a legkorábbi hangmintavételek egyikének tekinthető. Legjelentősebb együttműködései Junior Marvinnal, Junior Bylesszal, Jimmy Rileyvel és Susan Cadogannal készültek, később pedig a Dub Syndicate-tel. Korai munkáinak nagy része Angliában a Trojannál jelentek meg abban az időben, amikor a kiadó 99 pennyre leárazva az LP-ket próbálta népszerűsíteni a reggae-t, ezek a lemezek ma már nagyon nehezen szerezhetőek be. Perry szellemi stabilitását sokan megkérdőjelezik pl. olyan tettei felett, mint, hogy '80-ban porig égette a Black Ark stúdiót. Nem sokkal ezután Jamaicából Angliába menekült, ahol nem könnyen érthető interjúk során több művészt, akikkel korábban együtt dolgozott – köztük Bob Marleyt is – elítélt és megbélyegzett, és aki arra a kérdésre, hogy ki tanította neki a legtöbbet a zenéről, azt válaszolja, hogy „A Föld, a Levegő, a Tűz és a Víz". Nos, világítsuk meg Lee 'Scratch' Perry hozzáállását a zenéhez és a világhoz két rövid interjú és néhány egyéb részlet segítségével.

(Steven Davis írása a Reggae International c. könyvből 1982-ből)

Lee 'Scratch' Perry rendületlenül visszautasítja az interjúkat. Hovatovább boldog, ha outerviewkat csinálhat, ahol felcseréli a szerepeket és ő kérdez vagy csak egyszerűen beszélget, ahelyett, hogy külön kérdésekre válaszolna. A riporterek megérkeznek Perry otthonába vagy stúdiójába, ahol úgy találják őt, hogy épp fára mászik, pénzt eszik, a banánokhoz imádkozik, spontán kis koncerteket ad vagy megkeresztel embereket a kerti öntözőcsővel.

Lee 'Scratch' Perry: Ez egy outerview az Upsetterből, amit elcserélt és imával segített mindent megtenni. Úgy érzem most a művész kezdi interjúvolni az írókat. Éveken keresztül az újságírók kérdezték a zenészt, most ez fordítva lesz. Jó estét uram. Neve?

Steven Davis. Mr Davis vagyok.

'Scratch': Örülök, hogy találkoztunk és sok sikert kívánok ehhez a könyvhöz, de remélem kor-

rekt lesz ez alkalommal, egyenes vonalú, semmi kétségbeesés, sok szeretet, szenvedély, megértés, hatalmas ismeret, és nincsenek további háborúk az elméjében. Szétzúzom a háborús mentalitást és az atomenergiát az értelmében. A szeretet áldását adom önnek és a rendet, köszönöm uram.

Davis: Tagja ön a Masonic egyháznak, Mr Upsetter?

'Scratch': Én vagyok az Egyház, én vagyok a jövő, én vagyok a tükör, én vagyok a zene és a zene az Én, és a zenében élek, és a zene bennem él, atyám.

Davis: Említette, hogy tanár-diák kapcsolatban állt Bob Marleyvel. Igaz ez?

'Scratch': Jól van, ha azt hiszi, hogy nem én vagyok a tanár, teszteljen.

Davis: Nem, én hiszem, hogy maga a tanár, csak kíváncsi voltam, hogy van-e valami mondanivalója erről.

'Scratch': Nem azért vagyok itt, hogy Bob Marleyt tanítsam. Azért vagyok itt, hogy az Univerzumot tanítsam.

Davis: Hogyan került először bele a produceri munkákba Kingstonban?

'Scratch': Arról beszélni, hogyan kerültem bele ebbe, kb. olyannyira lehetetlen, mint arról mesélni milyen az erőm eredete. Nem az a fajta ember vagyok, aki minden tettét megjegyzi. Csoda vagyok, a dolgok történnek anélkül, hogy tervezném őket, sosem terveztem előre semmit, sosem próbálok. Ha eljön az a nap, amikor próbálnom kéne valamit, kérném a Mindenhatót, hagyjon meghalni. Utálok próbálkozni.

Davis: Milyen albumokat készít most?

'Scratch' Albumokat!! Millió, zillió, trillió és billió lemezt. Én vagyok a kamera, én vagyok a jövő, a vég nélküli világ, érti? Tehát ha egy albumot akarok, akkor csak kieszelem, mert én vagyok 'Scratch', a kezdet.

Davis: Elmondaná, hogyan éri el azt a különleges hangzást, amit minden lemezén meg lehet találni?

'Scratch': Ön továbbadná a titkát? Ha továbbadná, nagyon buta ember lenne. Meg fogom tartani a magamét. Mert élni akarok.

Davis: Miért mono minden lemeze?

'Scratch': A mono egy szívet, egy gondolatot, egy szerelmet, egy célt, egy alternatívát jelent. Csak az egyet vallom – bármi más megosztott személyiség. Azt támogatom, hogy minden az egyben van, egy kapcsolat, egy düh, egy hit, egy emberi végzet.

[Michael Conally interjúja 1996-ból:]

Conally: Fogalmazna úgy, hogy Ön őrült?

'Scratch': Ez nem lehet vitás. Egészen biztos, hogy őrült vagyok. Én vagyok az az őrült, akit Isten azért küldött, hogy kisöpörje a zenéből a rossz embereket.

Conally: És hogy megy a küldetés?

'Scratch': Kitűnően, jobban nem is mehetne. A küldetést végrehajtottam és ez kiváló!

Conally: Miért mászkál notesszal és toll-lal?

'Scratch': Ítéleteket hozok, nem tudta? Ítéletalkotó vagyok!

Conally: Van néhány érdekes ítélete a közeljövőre?

'Scratch': Hét év éhezés.

Conally: Hol? Itt Jamaicában?

'Scratch': Amint távozom innen, elkezdődik. Aztán visszatérek Kingstonba, mint a leggazdagabb ember, aki valaha is élt ezen a földön, majd átveszem Jamaicát és más országokat az Univerzumban, aztán irányítom a rendőrséget és az országot.

Conally: Volt Ön valaha a Bellerue Mental elmegyógyintézetben?

'Scratch': (elkomolyodva) Bellerue nem tud segíteni nekem, ember. Kellene ott lennie egy földalatti menedékhelynek beépített akváriummal.

Conally: Miért akvárium?

'Scratch': Mert hallá változhatok. Minden este, amikor lefekszem, hallá változom. Amíg alszom hal vagyok, aztán visszaváltozom emberré megint, mielőtt jön a hajnal.

Linton Kwesi Johnson

Clement Seymour Dodd

Gregory Isaacs

Bob Marley

Black Uhuru

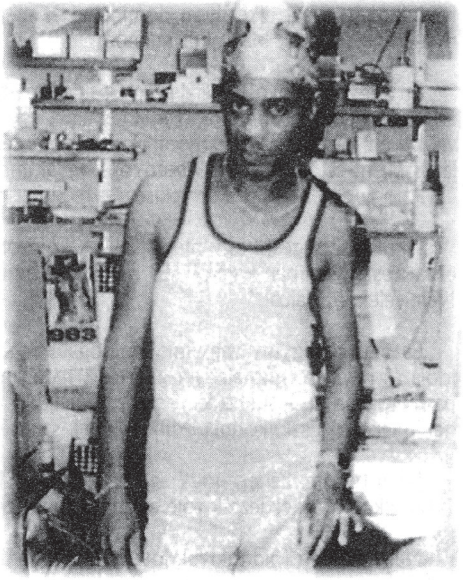

King Tubby

(Egyéb nyilatkozatok:)

„Legjobban a meztelen lányokat szeretem nézegetni. Ez az, amit a Ramta adott. Ramta a szerelem istene. Ramta imádja nézegetni a meztelen lányokat és meztelen testeket. Amikor Ramta úszó, meztelen lányokat néz, vidám, feldobott és szexi lesz tőle. Ha ha ha..."

„Nincs korom. Én vagyok Az Első."

„Nem szoktam emlékeket tárolni. Ugyanis nekem itt fenn nem emberi agyam van. Az agyam kiégett, amikor leégettem a Black Ark stúdiót. Szóval átteszem az agyam valaki más testébe. Nincs semmi emlékem, de ha szükségem van a múltra, a múltnak kell jönnie hozzám."

„Ott vidéken valami megütött és azt mondta, hagyd el a vidéket és menj a városba! Először imádtam traktorokat vezetni. Mindig kapcsolatban akartam lenni a Földdel! Hiszek a Földben! Szerettem a hatalmat! Az a brrr a motorból a sebességváltón keresztül a kezedbe hatol és sok energiát ad. A traktorvezetés feltöltötte Lee Perryt szupererővel. A zene a földön keresztül egyenesen Coxsone-hoz vezetett."

„Speciális füleim vannak, és speciális segítségem. Tartozékok és ESP. Angol Soundcraft keverő asztal. És Echoplex! Minden amiben hiszek, passzolnia kell bele. Echoplex és szex, csupa X. Én is benne vagyok teljes erővel, ha ha ha. Echoplexszel mindent meg lehet csinálni. Energiát és érzéseket tudunk vele megváltoztatni. Az egyetlen dolog, ami nem az Echoplex volt, az a Marantz erősítő, mert azt a Marsról küldték nekem. És a Yamaha fejhallgatóm – ugyanis annak Yamahának kelle lennie, ami boldoggá tesz és Yamahahahává válik. Nem akarok szomorú dolgokat használni. És unalmasakat sem."

„Szó processzor vagyok, szó professzor vagyok. Zenész vagyok, mágus vagyok."
(African Hitchiker, 1990)

„Otthagytam az iskolát. Egyáltalán nem tanultam semmit. Semmit nem lehetett csinálni, csak földmunkát, tehát elkezdtem dominózni és megtanultam olvasni mások gondolataiban. Ez végérvényesen hasznosnak bizonyult számomra."

„Én vagyok a jövő – kérdezz meg mindenkit, menj és kérdezd meg az Ördögöt, Lex Luthort, az arcbűnözőt Kryptonból, ahová elmenekül, egy halom szarba, savat vedelve és mercury felé fordulva. De én jöttem, látok és hódítok. Elkapom Lex Luthort a játékmackómmal, a hajammal, a láthatatlan székemmel és a 144000 szúnyog-angyalommal, pssst!"
(Ahogy egy nap Lee Perry kisegítette Supermant)

„Nem lehetséges, hogy meghaljak. A Földtől kapom a védelmet. Hiszek ebben. Nagyon szeretem ezt a testet, amiben vagyok. És mert a test tudja, hogy szeretem, meg kell védenie a lelket belül. Nem félek a haláltól."

„És amikor együtt vagyunk, boldogabbak vagyunk. És minél jobban összetartunk, elosztjuk az időjárást. Az esernyő alatt, a gyerekek házában, ami meghódítja Rómát egy gumihabbal. És a szappan! Hogyan tudnánk túlélni szappan nélkül?! Tehát jön a Lee 'Scratch' Perry-szappan. Mert mindenkinek kell tisztálkodnia. Mindenkinek szüksége van speciális szappanra."

„Nem tudom. Lehet, hogy egy napot, lehet, hogy ezer évet."
(Amikor megkérdezték tőle az angol vámosok, hogy mennyi ideig marad Angliában, 1987)

„Nem minden földönkívüli jött a földön kívülről."

„Néhány ember nem hisz a Bibliában, de én hiszek benne, mert én a Bibliában élek."

LEE PERRY

„Nem titok Istennel beszélgetni" - BURNING SPEAR

„Akartok még egy kis original roots rock reggae-t?" – hangzik el a kérdés számtalanszor egy Burning Spear-koncerten Winston Rodney szájából. Vagy inkább lelkéből, mert még sokadszorra sem hiszed el, hogyan lehet ezt a mondatot annyira klisé mentesen kimondani.

Egy jó énekessel találkozni nem nehéz, kitűnő reggae énekesből van számtalan. Akad pár profetikus alkat még a műfajon belül is. De ha meg akarod nevezni a reggae jelenlegi prófétáját, az csak egy van. Winston Rodney, vagyis a Burning Spear. „A rastafari nagykövete." „A zene mestere." A '80-as évek legnevelőbb hatású szórakoztatója. Eddig hatszor jelölték Grammy díjra az év legjobb reggae lemeze kategóriájában, aztán ott vannak a Billboard Top 10 sikerek, vagyis mind a becenevek, mind a hivatalos elismerések azt mutatják, hogy ez az ember 1969-es debütálása óta egyike a reggae kiemelkedő alakjainak.

Két meghatározó név az indulásnál: Bob Marley és Marcus Garvey. Mindhárman a jamaicai St. Ann's nevű helységben születtek. A Marley-sztori: „Bár egy helyen nőttünk fel Bobbal, csak később, mint fiatalemberek találkoztunk. Bob éppen a földjére ment, szamarat vezetett vödrökkel, és a vasvilláját, a vadászkését, meg a palántáit cipelte. Beszélgettünk mindenről, zenéről, vallásról, kultúráról, aztán megkérdeztem mit csináljak, ha én is énekelni akarok. Menj, nézd meg a Studio One-t, mondta." A kislemezek után itt jelent meg az első két nagylemez, a ***Burning Spear*** és a ***Rocking Time*** (1973-74).

Marcus Garvey a XX. század eleji afrikai-amerikai fekete mozgalmak vezetője volt. A fekete kérdést globálisan, az afrikai családfa egészére nézve kezelte. Tanításának fő motívumai: önbizalom, önfegyelem és büszkeség, valamint meghirdette az őshazába való visszatérés programját. Az egész reggae mozgalomból a mai napig a Burning Spear őrzi a legkitartóbban Garvey fáklyájának lángját. Az 1975 ill. '76-ban megjelent ***Marcus Garvey*** és ***Garvey's Ghost*** lemezek óta töretlen következetességgel propagálja egyre szélesebb körben a nagy elől eszméit.

David Hinds, a Steel Pulse nevű, szintén alap reggae banda énekese: „A Burning Spear volt a rastafari filozófia tulajdonképpeni megalapítója Angliában, még Bob Marley előtt." A Burning Spear látnoki zenéjének fókuszában mindig kulturális és spirituális nézetek, tanítások állnak. A látomások pedig minden új lemezmegjelenéssel egyre inkább az egyetemesség irányába szélesednek. Garvey mellett visszatérő alakok a számok szövegeiben Martin Luther King és Malcolm X. A feketék szabadságjogaiért folytatott küzdelméért Nelson Mandela-díjjal tüntették ki. Elhivatottságát tükrözi a Burning Spear név kiválasztása is. Az inspiráló személy Jomo Kenyatta, Kenya első államfője, afrikai szabadságharcos. Őt emlegették Égő Lándzsaként.

Igazából attól íródik e cikk, ami a Burning Spear történelemóráin, politikai röpiratain túl és azon belül van. Ahogy a lemezeken felvetett politikai, napi témák egyre nemzetközibbé válnak és kifelé terjeszkednek, úgy mennek egyre jobban befelé az ember igazi valóját kutató kérdések. Új lemezének címe (***Appointment with His Majesty*** – 1997) szerint a harcos lét legkeményebb szintjére jutott. Találkozás Őfelségével.

A hit központi szerepe a reggae-ben egyértelmű. Az alapmentalitás illusztrációjaként álljon itt egy példa. Winston Rodney kísérőzenekarának, a Burning Band-nek 1978-tól tagja Nelson Miller, akit az egyik legjobb, de legkevésbé ismert reggae dobosnak tartanak. Válasza a kérdésre, hogy melyik volt az a szám, melyikben a dobjátékára azt mondta, na ez az, ez az én saját hangom, így hangzik: „Sok ilyen volt, de hogy igazán őszinte legyek, semmi nem a tiéd igazán. Minden valahonnan jön. Számomra egyetlen művész sem teljesen eredeti. Minden az Atyától jön. Csak ő eredeti."

De nem az „egy az Isten"- és a „dicsérjük az Urat"-szövegektől kimagasló a Burning Spear. Sőt, azt is tapasztalhattuk már, hogy a prédikálás ilyen szinten életre tud kelni a dalokban. Ezek a reggae-imák a zene vibrálásával és a sorok simogató, kántálásszerű ismétlésével úgy hatolnak a szívbe, mint egy ténylegesen égő lándzsa. Mégis, a fohászok hasonló mércéjű előadásával a közeli lelki rokonoknál is találkozhatunk (Little Axe, Bim Sherman, African Headcharge). A Burning Spear tovább lép, ahol az ima véget ér, ott kezdődik a meditáció. „Nem titok Istennel beszélgetni", és ebbe a társalgásba nem csak az én mondanivalóm, hanem a másik fél meghallgatása is bennefoglaltatik. Először te akarsz: „Az emberek zenéje akarok lenni, a világ zenéje, béketeljes zene, hogy játszanak, halljanak és táncoljanak. Mi többet akarhatnék." Majd elhallgatsz és a csend megtelik han-

gokkal. „Mielőtt lefekszel beszélj vele, mielőtt felkelsz és meglátod a fényt, beszélj vele, ha rossz napod volt, beszélj vele." Aztán csak egyvalami marad: „Csak táncolni akarok és tudni, hogy jól táncolok-e."

Részletek egy interjúból: „Nem én döntök, a sorsot nem tudom megváltoztatni, haladok tovább a meghatározott úton. Marley halála után sokan más irányba mentek, most mindenki visszatér az eredetihez, mert vissza kell, hogy térjél. Csak nekik hiányzik a terv."

„Amikor helyesen cselekszel, az gyakran nem túl népszerű. De akkor is azt kell tenned. Csak az évek bizonyítják, hogy a jó dolgok hosszú életűek. Sok zene olyan, mint a gyorsétkezde, odarohansz, bekapod a hamburgert, meg a sült krumplit és már futsz is el. A Burning Spear olyan, mint egy ínyenc vacsora."

1978-ban Bob Marley énekelte az ***Easy Skanking***ben: „Bocsánat, hogy rágyújtok a spanglimra, de Uram, fel kell emelkednem, máshogy nem tudok elszakadni a valóságtól. Ezért maradok a spanglimnál." Kövezzenek meg a ganja-hívők, de ha Bob Marley ma élne, nem ezt mondaná. Inkább úgy festene, mint Winston Rodney a két utolsó Burning Spear-album borítóján. Valódi erőt sugárzó tartás és rendíthetetlenül tiszta tekintet Zion egy őszinte harcosától.

A DUB mint olyan, a TUDÓS és SZELLEMKAPITÁNY találkozása Kevin Martin gyűjtésében

„Az első dub, amit hallottam az Augustus Pablo *King Tubby Meets The Rockers Uptown* című lemeze volt. Nem tudtam hová tenni. Nem tudtam, hogy mi történik, úgy hangzott, mint hibák sorozata." (Lol Bell-Brown, The Disciples)

„Tubbynak igaza van a drum'n'basst illetően, a dolog véletlenül kezdődött, hamisan énekel valaki, aztán a dob kivételével mindent kihagysz, rányomsz egy kis basszust, ez zűrzavart okoz és az emberek szeretik ezt..." (Bunny Lee producer Steve Brownnak)

'Ha a dub utazás időn és téren keresztül, akkor a 'Blackboard jungle dub' egy fekete lyuk, ahol a racionális és az irracionális találkozik. 'Duppy (Ghost) Conqueror, Lee 'Scratch' Perry által vezetve Tubby gyakorlati fejlődése a fantasztikus gépi úton megfoghatóvá alakította át, megvalósítva 'Scratch' első dub-transzmisszióját. Kielégítve mind a bal, mind a jobb agyféltekét, a vásárlókat éppúgy, mint a boltosokat, ez egy sikeres háború volt a logika ellen. Leszokva a Superman képregényekről, a spagetti westernekről és a tévés rendőr show-król, Perry később kialakíthatta Morricone múltját és a Black Ark stúdió jelenét. Lee Perry katódsugárzású megtérése bátorította a mixológikus tolvajlást, ami később Adrian Sherwood túltöltött produkcióin mutatkozott meg.'

„Egy gépet hallgatsz. Emberi lényt utánzok. Gépi lény vagyok, hogy kielégítsem legmélyebb álmodat." (Lee 'Scratch' Perry)

„Ez azt jelenti, hogy az embernek konfrontálódnia kell a technikával és meg kell próbálnia emberivé tenni és arra használni, hogy ne csak az erszényt, hanem a kollektív lelket is gazdagítsa, hogy mind a belső, mind a külső teret felfedezze." (George Russel zenész/producer/zeneszerző)

'Sun Ra elkészítette a *Cosmic Tunes for Mental Therapy*t. Visszaverődő visszhangjai porrá törték a hagyományos jazzt és biztosítottak egy helyet a gépezetnek, mint a szabadság vagy a száműzetés eszközének gépromboló környezetében.' „Szellemi lény vagyok." (Sun Ra Graham Locknak/The Wire)

'Tod Dockstader, aki örökelte Carl Stalling (híres rajzfilm zeneszerző) nomád impulzusait és Varése találékonyságát, Hollywoodban rajzfilmek készítésében vett részt, mint kép- és hangvágó. Az autodidakta hangmérnök/hangeffekt specialista egyesítette a konkrét zene mikroszkopikus részleteit, mialatt újra összegyűjtötte a felvett hangokat, hogy egy nyugtalanító egésszé kapcsolja, vágja, alakítsa, keverje össze őket.'

„Miután utaztam vagy 26 km-t még mindig újabb szörnyű zajok után mentem, nem tudtam mikor léptem be egy irtózatos őserdőbe, amit úgy neveznek, hogy a 'szellemek őserdeje', mert nagyon fiatal voltam, hogy megértsem a rossz és a jó jelentését" (Amos Tutuola, kivonat a My Life in the Bush of Ghosts című könyvből)

'Eno és Byrne azonos című lemeze megerősítette és kibővítette Tutuola gyakran visszatérő regényét és a lélektüzet szemplerikus prototípussá szította. Adrian Sherwood „Kívülállók Nemzetközi Hálója" punk száműzöttekből és free jazz kitaszítottakból áll, hogy az On-U Sound zászlaja alá gyűjtse őket és mint African Head Charge felvegyék az ironikus ***My Life in a Hole in the Ground*** című lemezt. Mutáns kalauz a tudományos-fantasztikus Babylonhoz, többdimenziós információ-túlterheltsége és óriási súlya látta el a BBC hangeffekt-könyvtárát és indította el Nyahbinghi dobolását. A régi és az új találkozása egy pszichedelikus szándék zűrzavaros nyilatkozatában valósult meg és bejelentette az elválást a reggae puritán gyökereitől.'

'Jah Shaka felvilágosult leszármazottai, Abashanti, Alpha & Omega, Disciples és Iration Steppas a kisfrekvenciás hangszórókat gladiatórikus sound system-összeütközésbe zárják. Abashanti egy dublemezt játszik, ami olyan mintha templomi harangok ezer kilométer mélyen szólnának a tenger alatt. (A My Bloody Valentine találkozása Sly és Robbie-val egy pszicho-akusztikus tiltott zónában.) Quadrofónikus, faltól falig hangszórók lehetetlen ellenállást nyújtanak, a zenével összefüggő tiszta hanggal meditációs imádatra késztetnek. A fizikai egyesülés a metafizikaival, a tudományos az archaikussal, a föld mozgató EQ és az időt meghajlító effektek az órákat percekre csökkentik le és örökkévalóvá nyújtják a másodperceket. A hangban elveszett törzsi utazás.'

„Mint ahogy ez az újságok gyakorlatából kiderül a szó természetesen egyike az ellenőrzés leghatalmasabb eszközeinek... Ha ezeket elkezded felvágni és újrarendezni, lerombolod az ellenőrző rendszert." (William S. Burroughs)

'A dub egy mutáns vírussá fejlődött. Amorális korrupciója minden zenei formára hatással van, amiket megemészt. Rászokott a változtatásra. A dub azáltal, hogy minden területi követelést megszüntetett, nem vesz tudomást a fennálló világról. Mint az átalakítás technológiai tényezője, magazonossága lenyűgözően meghatározhatatlan marad, csak rejtélyes múltjának kifinomított nyomait hagyja meg...

A dub az emberi mohóság és spirituális szükség felé fordult. Egy alaktalan népzene megkeresztelkedésre várva.'

'Amikor Jimi Hendrix a ***Letter to the Room Full of Mirrors***on belül bevezette a „lassú mozgású felgyorsított hangot, ami néha olyan mélyre vág" – ennek zavarba ejtő érzelmei megérintették a múltat, jelent és jövőt. A drum'n'bass már gyökeret eresztett Jamaicában és most a jungle-isták poliritmikus támadása ismétli a hurkot két évtizeddel később.'

'Lee Perry ***The Tackro*** felvétele, ***Clint Eastwood*** című filmslágerének képzeletbeli remixe, előre bemutatta a dub formaváltoztató hangzásának eljövetelét. Nem arról van szó, hogy a reggae az effekt eljárásokat, vagy a szerkezeti megoldásokat hibátlanul öntötte formába. Perry megfigyelte a Motown lépéseit és James Brown instrumentális B oldalas groove-jait. Tubby a jazz vezető figuráit követte. Szórványos kibocsátások rejtetten már az '50-es években bevettnek számítottak a proto-dub kiemelkedő gyöngyszemeitől, Chesstől, vagy Suntól. A konkrét zene intézményesített tanítványai sűrűn bemikrofonozták a környezetüket, hogy mikroteret dolgozzanak ki az effektekkel megrakott stúdiókban. Pierre Schaeffer a XX. század közepén újra átdolgozta a valóságot, mint „zajok koncertjét". Még a Sztravinszkij pártfogolt Varése is úgy írt a zenéről, mint „térbeli" vagy „a szabaddá tett hang mégis szervezett". 1918-as ***Américus*** című műve nemcsak megváltoztatta a status quót, hanem 50 évvel a karibi gyökerek forradalma előtt szirénákat és oroszlánüvöltést vágott be.'

'A producer királyként való megkoronázása előre megszervezte a zene szilícium korának hajnalát.

Tubby már tragikusan korai halálát megelőzően számítógéptudós volt. Az üdvösség számára még a cybertér kadét William Gibson is beiktatta a dub hangzását a Neuromancerben.'

BROOKLYN-tól ÁZSIÁ-ig

Mialatt a stílust sokáig olyan merész producerek támogatták, mint Bill Laswell, Adrian Sherwood és Mad Professor, mostanság a művészek – mind annyira különfélék, mint a hagyományhű brooklyni Roots Control, a harcos londoni jungle-isták, az Asian Dub Foundation, és az indie rock kísérletezők, a HIM, az UI és a Dub Narcotic Sound System – a dubot mindannyian új irányokba tolják.

Amikor Doug Scharin felépítette otthoni stúdióját, hogy új zenekarával a HIM-mel felvételt készítsen, a brooklyni indie rocker – a Codeine alapítója, a Rex és a June Of 44 jelenlegi tagja – azt mondja, hogy „gitáros attitűdjeit" az ajtón kívül hagyta. Aztán maga mögött hagyta a rockdal hagyományos fogalmát is. Helyette improvizáció által rétegzett ütőhangszersávokat, digitális késleltetést, a hangeffektek körül egy ritmusban gazdag hangzást épít ki. Az eredmény a HIM bemutatkozó albumán, az *Egg*en hallható, mely többet köszönhet a '70-es évekbeli jamaicai dubnak, mint a '90-es évekbeli rocknak. „Vissza akartam kapni azt, ami akkor inspirált, amikor zenélni tanultam, és ez a reggae és a dub volt".

„A dub találta ki azt, hogy a hangmérnök úgy használja a felvételi állványt, mintha egy hangszeren játszana", mondja Hopeton 'Scientist' Brown, aki a '80-as évek során egy rakás újító albumot vette fel a jamaicai Channel One kiadónál. „A dubnál nincs irányadó, sok minden, amit hallasz, nem is szándékosan készült, a dub nagy teret enged a hibáknak. Nézd, ha egy festőnek adsz egy ecsetet és vászont, sohasem tudja kétszer ugyanazt lefesteni. Ugyanez van a dubbal, valami nagyon hasonlót kapsz, de sosem pontosan ugyanazt."

A '60-as évek végén Duke Reid Treasure Isle stúdiójában Tubby hangmérnökként dolgozva fogta a népszerű rock steady kislemezeket és élővé keverte őket, leszedte a vokálokat és visszhangot adott hozzájuk. Tulajdonképpen beköltözött a saját stúdiójába, ahol külön rendelésre készült két- és négysávos keverőkkel, a különféle emberi hangok, pöffeszkedő basszustémák, visszapattanó dobütések által a hang tágas kanyonjain keresztül átformálta a dalokat. Lee Perryvel együtt (akivel a '73-as, jelentős fejlődést elindító *Blackboard Jungle* lemezen dolgoztak közösen) Tubby terjeszkedő mixei a reggae ritmusszekcióit sodródva ömlő, másvilági hangkollázsokba helyezték.

„Valódi művészet jellege volt", mondja Lillian Allen a kanadai költő, aki Linton Kwesi Johnsonnal, Oku Onourával és Mutabarukával együtt létrehozta a reggae és a spoken word politikailag töltött fúzióját, a dubköltészetet. „Ez a kultúra klasszikus zenéje, amikor meghallgatsz egy ilyen darabot, valami olyan történik a zenében, ami új lehetőségeket villant fel, elrepít valahová." Az egyik ilyen hely, ahová Allen került, az Brooklyn, ahol a fiatal zenészekből és producerekből álló WordSound dub kollektívával dolgozott, együttműködésük, a Poetry szerepel a *Live from the Planet Brooklyn* című válogatáson. „Mindig jó érezni, hogy kapcsolatok által megerősödsz és látni, hogy a hagyományt nemcsak követik, hanem meg is újítják."

„A Brooklynban lévő egyetlen roots dub sound system"-nek nevezve magát a WordSound legénység a hagyományos dub motívumokat és -ritmusokat saját zenéjének központjába helyezi, a kollektíva kiadót (WordSound Recordings) és sound systemet (WordSound i Powa) is működtet. „Összezsúfoljuk a saját anyagaim dublemezeit, mint ahogy a jamaicaiak csinálták annak idején. Itt a lakásban délután összehozunk egy számot, levisszük a Crucial Groove stúdióba, ott Datot csinálnak belőle, abból pedig azon nyomban dublemezt vágnak nekünk. Aztán már éjjel tudjuk is játszani egy partin", mondja a kiadót alapító Skiz, valódi nevén S.H. Fernando Jr. Skiz saját zenekara a Roots Control, melyet úgy ír le, mint „klasszikus vibe" '90-es évekbeli keretben, Lee Perry találkozik Morricone western hangzásával, a legutóbbi album, a *Dread Western* nosztalgikus reakció az olyan angol dubművészek digitális szekvenszer és dobgép használatára, mint a Zion Train, az Alpha & Omega, Bush Chemists. „Nagyon tisztelem, amit azok az emberek csinálnak, de a digitális, programozható hangzás nem a kedvencem, amikor a dubra gondolok, akkor valójában darabos, koszos hangzás jut eszembe, mint Lee Perry soundja. A dub lényege nem a sima, jól előállított zene, a dub spontán, nyers és emberi."

A Spectre dub és hip hop házassága, ami Skiz *Illness* című szólólemezén is megjelenik, hangsú-

lyozza a két stílus közti kapcsolatot. New York City külső kerületeinek utcáin született korai rappereket nagy mértékben befolyásolták az olyan jamaikai DJ-k, mint U-Roy és Jah Stitch, akik felmelegített dubmixekből és az előzetesen felvett számokból saját, új verziókat kevertek. A hip-hop korai hőseinek egyike egy jamaikai bevándorló, DJ Kool Herc volt, aki sound systemét nyilvános parkokban állította fel, hogy történelmi breakbeat összecsapásokon megütközzön Grandmaster Flashsel és Afrika Bambaatával. „A dub és a hip-hop elsőfokú unokatestvérek, az ütem és a groove között nincs olyan nagy különbség és a zene üzenete hasonló. A hip-hop keverésben sok olyan dolgot csinálunk, amit a dub tett lehetővé, mind a dub, mind a hip-hop elegendő teret hagy az őrületnek", mondja Scientist a marylandi Silver Springben lévő otthonában, ahol producerként dolgozik. „A New York-i hip-hop manapság lelassult és egyre minimalistábbá válik, mint a dub. RZA (a Wu-Tang Clanból) új kreativitást hoz a hip-hopba. Sosem hallottam, hogy hip hop producer késleltetőt és visszhangot használna, és RZA állandóan ezt teszi. Olyan ő, mint a hip-hop Lee Perryje." (Skiz)

A dub és hip-hop valódi összeolvasztója azonban a jungle, vagy drum'n'bass – nagy sebességű összeütközés a gyorsított hip hop breakbeatek és a lomha dub basszustémák között. Ahogy a hip-hop a régi funk és soul felé fordította a fiatal közönséget, a jungle gyakran utal arra, hogy a klasszikus dub felvételek új érdeklődést idéztek elő a zenében. Mind Lee Perry, mind Mad Professor vett már fel dub és jungle ütközéseket. A jungle mixek is megjelennek az új, Laswell felügyelete mellett készített válogatáson, az ***Axiom Dub***on, melyen szerepel a veterán reggae ritmusteam Sly és Robbie, a hip-hopos New Kingdom és a New York-i 'illbient' mixmester DJ Spooky. Skiz szerint, „Az egész kultúra olyan, mint a jamaicai sound system sessionök, vannak élő MC-id, a DJ-k is élőben pörgetik és tekerik a lemezeket, az emberek táncolnak és jól érzik magukat."

Az Asian Dub Fondation számára a dub és a jungle a politikai aktivizmus és kulturális tudatosság nagyobb történetének része. A legtöbb dubtól eltérően, melyekben a vokálok le vannak húzva, vagy a ritmikus töredékekbe vannak beleforgatva, a londoni csoport – akiknek szülei Indiából és Bangladesből vándoroltak be Angliába – könyörtelenül antirasszista szövegeket írt bemutatkozó lemezére, a ***Facts and Fictions***re, mely a reggae-t a jungle-t és a bhangra ritmusokat kombinálja minden sajátosságával egy elképesztően dinamikus dub-fúzióba.

„Az Anglia belső városaiban élő ázsiaiaknak nagyon erős kapcsolata van a harcos fekete zenével, ami visszamegy a reggae-hez, aztán a raggán keresztül mostanában a jungle-hoz. A durvább jungle zene igen népszerű az ázsiai fiatalság körében ebben az országban. És mint ahogy az a raggával és a reggae-vel történt, az ázsiai fiatalok visszahelyezik bele egyéni sajátosságaikat. Nekünk a '70-es évek hangzásának reprodukálása nem az, amiről a dub szól. Semmi köze a felújításokhoz. Ez egyéni zene és filozófiánk technikai oldala, ami egyfolytában előtérbe hozza a zenét."

„Azokról a dolgokról szólnak a szövegeink, amik velünk történnek. Őt ázsiai származású ember van az együttesben és hasonló tapasztalataink vannak. A második lemez kicsit más, nincsenek alapvető változások, inkább azt mondanám, hogy fejlődtünk. Turnéztunk, színesedett a hangzásunk, mindenki sokkal többet ír, és sokkal jobb technikai háttérral dolgozhattunk. Az új lemez nagy előrelépés a Facts and Fictionshöz képest."

A '70-es évek sok fehér angol punk zenekarát vonzotta a dub harcos politikája, és az olyan zenekarok, mint a Clash, Generation X, Ruts D.C. lemezei gyakran tartalmaztak dubmixeket. Ha a tegnap punkjai azonosultak a dubbal és a reggae-vel, mint ellenzéki hanggal, az indie rockerek új posztpunk generációja egy formalistább leckét vett. „A dub folyamata elbűvölő", mondja Calvin Johnson a Beat Happening és a Halo Benders alapítója, aki most a Dub Narcotic Sound Systemet is vezeti. „Rockzenei háttérből jöve, még mindig megvan ez a '60-as évekből származó maradvány, hogy miként kellene működnie és alkotnia egy rockzenekarnak. A dalírásról az embereknek olyan megrögzött elképzeléseik vannak, hogy fel sem ismerik ezeket. De sok zene, ami tetszett, nem így készült, jóval kötetlenebb módon jött létre, ahol a kötelességek nem voltak kijelölve, ahol nem volt dalszerző és énekes és producer. Vannak olyan Scientist-lemezek, ahol minden mix, de ő a felvétel sztárja, tetszik az ötlet, hogy ő tulajdonképpen semmit sem játszik a lemezen."

A HIM számára a mix fontosabb, mint az élő előadás, a hangzáshoz maga a stúdió a kulcs, mint rendező eszköz, amit számtalan, össze nem illő instrumentális sáv dalokká történő építésénél használhatnak. „Nagy részük véletlen eredménye, az egész rétegezve van és a végén összevágva. A stúdiót arra használtuk, hogy a dalokat szétszakítsuk és újrakonstruáljuk."

Big Youth

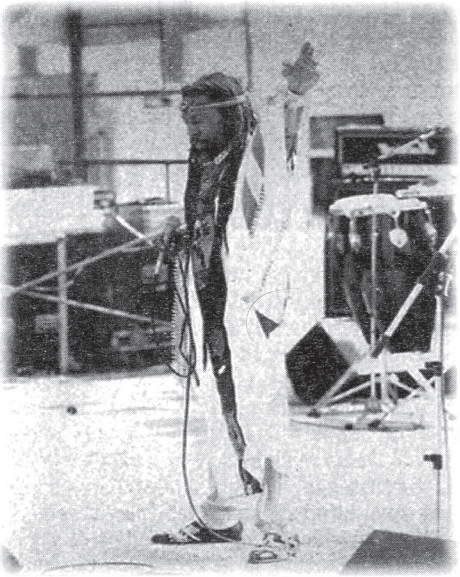

Bunny Wailer

K. Bennu, Skiz & Dr Israel – WordSound

Winston Rodney – Burning Spear

Az Ui-t nem érdekli a stílus puszta utánzása, két basszusgitárossal, kevés szöveggel és ravasz ismétlésekkel az Ui bemutatkozó albuma a *Sidelong* funkyval, árnyalt avant-rockkal telített, ami a klasszikus dub minimál megközelítését feltételezi. „Mindannyian tudatában vagyunk annak, hogy ostobán szólnánk, ha tényleges dubot próbálnánk játszani. Tudatosan próbálunk kevés visszhangot, gitárfelhúzást, lágy ütemeket használni. És a melodikának otthon kell maradnia. Ez tulajdonképpen bele van írva a zenekar alapszabályába."

És most nézzünk át Angliába, és időzzünk ott a UK Roots zenekarként aposztrofált

ALPHA & OMEGA-val,

akik bár szintén át vannak itatva a jamaicai nagyok inspirációjával, az összehasonlítgatások feleslegesek, elég csak néhány pillanatot meghallgatni John Sprosen és Christine Woodbridge zenéjéből, azonnal érezzük a különbségeket. Az Alpha & Omega komplex hangzásvilágában a reggae sound system találkozik az ősi világ elfelejtett kelta erejével, megingathatatlanok az igazi spirituális értékek keresésében, minden pillanatból árad a bibliai varázs mámorító megismerésre sarkallva. Az Alpha & Omega az elsősorban basszus, állandó keresést és fénylő formát hordozó, hipnotizáló hatású groove-jaiban szavak nélküli üzenet van, mely minden porcikájában sürgető és kereső, mintha örökségül hagyták volna rájuk a jamaicai reggae tanítók. Tizenhárom albumot készítettek eddig teljes alázattal és szerénységgel, melyek mindegyike gyöngyszem ebben a kirívóan sallangos világban, ahol csak halk szavú hírnökök szeme telik meg könny-nyel ilyen felemelő csoda hallatán.

Most következzék egy ritka Alpha & Omega-interjú a francia Octopus magazinból, amit az Internetről halásztunk le. A kérdéseket Laurent Diouf tette fel '96 közepe táján.

LD: Hogyan kezdődött az Alpha & Omega?

A&O: Egy dél-nyugati parti kisvárosban Plymouth-ban (Devon, Anglia) mutattak be minket egymásnak és egyből dolgozni kezdtünk egy rövid, négyszámos kazettán. Christine játssza a basszust, John pedig billentyűzik, ezen felül elosztjuk a szintiket, dobokat, effekteket. Először csak felvételeket készítettünk néhány évig (előbb csak ritmusokkal, és csak később próbálkoztunk vokálokkal), mielőtt bármit is kiadtunk volna. Felépítettük a hangzásunkat és szereztünk némi bizalmat, majd ahelyett, hogy vártunk volna egy kiadóra, magunk publikáltuk első LP-nket, a ***Daniel In The Lion's Dent*** bakeliten és az eladás lehetővé tette a következő album elkezdését. (Az első albumot később kiadta CD-n a Greensleeves Records.)

LD: Hogyan jellemeznéd a dubot és kiemelten a te munkádat?

A&O: A mi dub-zenénk alapvetően spirituális érzések kifejezése. Az angol dub nyilvánvalóan és eredetileg a jamaicai dub hatásait hordozza magában, de ez tovább fejlődött egy olyan hangzás felé, ami csak itt található meg az Egyesült Királyságban, annak ellenére, hogy az alapállás univerzális. A dubot különféle módokon elő lehet adni, mi inkább a mélyebb, meditatív, nyers hangzást választjuk.

LD: Azt mondtad, hogy a kedvenc albumod a *Watch And Pray*. Miért?

A&O: A Watch And Pray volt az első album, ahol tényleg elkaptuk azt a fajta hangzást, mellyel a legjobban ki tudtuk fejezni szándékainkat, pl. a *Rastafari*, vagy a ***Wicked Man Drop*** számokkal. Gyakran azonban a legutolsó kiadványainkat szeretjük legjobban, mint most a ***Voice In The Wilderness***-t.

LD: Vannak kissé keleties hangzású számaitok, mint pl. a ***Wicked Man Drop***, a *Sharu Att Our Aunt* (King & Queen LP) vagy a *Yemenite Chant* (Almighty Jah CD). Mit jelent ez a fajta színezés, hogy más eredetű zenéket is felhasználtok?

A&O: Minden olyan zene érdekel bennünket, amelynek olyan spirituális töltése van – bárhonnan származzék is – amelyből inspirációt meríthetünk. Úgy érezzük, hogy ezek a hatások jól passzolnak a mi dubunkhoz, érdekes tapasztalat indiai és arab hangzásokat használni.

LD: Éneket beletenni a dubba szintén a sound systemek lelke. Összegeznéd a tapasztalataidat ezen a téren, különösképpen az együttműködéseteket a Jah Shaka sound systemmel, mióta az A&O először készített neki dub-plate-eket?

A&O: Christine ment el a Shaka Soundhoz, aki nagy hatással volt ránk. A táncainak erőteljes a hatása és amikor először játszotta a mi számunkat, a *Pure and Cleant*, nagyon elégedettek voltunk,

ahogy megszólalt az ő hangzásában, és tetszett a közönségnek is, mindenki táncolt rá. Ez olyan önbizalmat adott, amire nagy szükségünk volt és inspirációt a további munkákhoz. Csináltunk néhány dub-plate-et Shakának és most is folyamatosan adunk neki ilyen mixeket, emellett más sound systemeknek is, Aba-Shanti-I-nak, Supertone Hi-Fi-nak, Sound Irationnek, Boom Shackalackanak, és kisebb systemeknek is.

LD: Csináltatok egy albumot az Iriesszel, mondanál erről valamit? Van olyan tervetek, hogy más német zenekarokkal is dolgoztok a jövőben?

A&O: Az Iries megkeresett bennünket, és meghívtak Hamburgba. '94 telén mentünk és keményen dolgoztunk egy hétig nagyon hidegben, menedzselve egy számunkat a *The Signs* nagylemezre, interjúkat adtunk, találkoztunk a zenében dolgozó emberekkel. Élveztük a látogatást és nagy volt a bátorítás, hogy mennyi érdeklődés van erre a zenére. Visszatérve Angliába megcsináltuk az A&O-oldalt a Roaring Lion Studióban. Nincs semmiféle tervünk, hogy német bandákkal dolgozzunk, de nem kizárt, hogy az Iriesszel dolgozunk a jövőben is.

LD: Mondanál valamit közös munkátokról Dub Judah-val és a híres Roaring Lion Studióról?

A&O: Christine évek óta ismerte Dub Judah-t, elismerjük a munkásságát, dolgozni akartunk vele, és ő kedvesen fogadta az ajánlatot, hogy eljöjjön hozzánk a Roaring Lionba, Devonba és ráénekeljen a ritmusokra az előző lemezünkről (Watch and Pray), amit aztán kiadtunk új albumként Almighty Jah címmel, és ennek nagyon örültünk. A Roaring Lion Studio egy speciális hely számunkra, mivel itt vettük fel első 10 albumunk nagy részét. Plymouthban van, ami egyrészt közel van Dartmoorhoz – gyönyörű vad ősföld, másrészt közel a tenger. Mindkettő jelentős hatással volt ránk. Most Londonban csináljuk a zenét, és annak ellenére, hogy a város szívében vagyunk, a természet nagyon fontos tényezője zenénknek.

LD: Az A&O remixelte a Bomb The Bass *Darkheart* című számát. Terveztek többet is?

A&O: Igen, ezután is akarunk remixeket készíteni másoknak, élvezzük a mi hangzásunkat összerakni más zenéjével, annak ellenére, hogy nehezebb adoptálni más munkáját, mintha te magad csinálod az egészet az elejétől. Élmény volt az Island Records stúdiójában dolgozni ezen a mixen.

LD: Dolgoztatok még a The Disciplesszel, Nishkaval, Daddy Teachával, az Exile-lel, stb. Milyenek voltak ezek a munkák?

A&O: Mindig örülünk, ha más, ún. „roots" zenészekkel dolgozhatunk együtt, mint mondjuk a Disciples, létrehozni valami egyedit úgy, hogy mindkét hatás szerepeljen benne. Minden alkalommal más énekessel dolgozunk és ez új színeket ad munkáinknak. A szép az benne, hogy megcsináljuk a ritmusokat teljesen készre, és az egy ráadás, hogy a végén különböző énekhangokat teszünk bele, és ezzel új dimenzióba visszük el a számot.

LD: Azokon kívül, akik szóba kerültek, közel érzed még magad valakihez?

A&O: Minden roots zenész különleges számunkra és sok sound system operátor, énekes vagy producer volt ránk hatással, de ha ki kellene emelni egyet, az a nagy Lee 'Scratch' Perry lenne, akinek produkciói mindig kreatívak és sosem kényszeredettek.

LD: A Josanne által készített dizájn és ikonok a lemezborítóitokon teljesen összecseng a zenétekkel, az egyszerű és tiszta dubbal.

A&O: Tényleg nagyon nagyra tartjuk az Etióp vallási művészetet és Josanne ezt a saját módján adja elő. Ő csinálja a borítóinkat a második lemez óta, és a külső tényleg azonosságot sugall a lemezek között. Az első néhány borító pénzügyi okok miatt volt fekete-fehér, de később elfogadtuk ezt a témák részeként, annak ellenére, hogy néhány válogatáshoz színes borítót használunk.

LD: És végül mit gondolsz a dub újjászületéséről napjainkban?

A&O: Szeretnénk, ha a dubot elismernék, de ne tegyék kommersszé, amennyiben ez azt jelentené, hogy megváltozna az alaplüktetése. Szégyen lenne, ha a dub elvesztené esszenciáját, csak a pénzért és népszerűségért. Néha azt halljuk, hogy ez a dub csak másolata a '70-es évek jamaicai dubjának, de mi reméljük, hogy az emberek lassan megértik, hogy ez egy fejlődés, és a roots reggae kilencvenes évekbeli új csoportjai alakultak ki.

Az ON-U SOUND

szójáték talán az 'A New Sound'-ból jöhetett, mindenesetre ez az új hangzás a '70-es évekbe nyú-

lik vissza, Adrian Sherwood 1975-ben, 17 évesen a Carib Gems nevű lemezkiadó/terjesztő vezetője volt. Három társával olyan kiadókkal dolgoztak, mint a Trojan, a Virgin, a Clack és egy évig hetente szinte ezresével importáltak lemezeket Jamaicából, de néhány hibás döntés és adósság miatt csődbe mentek. A Carib Gems által ismerte meg azokat, akikkel később az On-U Sound égisze alatt együtt dolgozott, és akik nélkül a reggae-világkép ma már nem képzelhető el.

Sherwoodot már nagyon fiatalon, mint hangmérnököt alkalmazták reggae-koncerteken. '78-ban megvalósította azt a tervét, hogy egy saját dublemezt adjon ki fizetett zenészekkel, és így gyűjtsön tapasztalatot. Még ugyanabban az évben megalapította a Hit Run kiadót, ahol később Prince Far I *Dub To Africa* című lemeze jelent meg, kb. ugyanekkor keverte a *Cry Tuff Dub Countert*, ami a Virginnél jött ki, amit még három rész követett.

1980-ban, még mindig adósságok terheit nyögve Sherwood akkori feleségével, Kishi Yamamotóval és társaival, Pete Holdsworth-tal, Lizarddal és Tony Philipsszel a Creation Rebelből és a későbbi Jamiroquai hangmérnökkel, Martin Harrisonnal megalapította az On-U Soundot. Első lemezeikről (a London Underground/New Age Steppers-kislemez, és egy rakás olyan 10"-es korong, melyek ma már gyűjtők féltett kincsei) szinte tudomást sem vettek, a sajtót a legkevésbé sem érdekelték az olyan zenekarok, mint a PIL, a The Slits vagy a The Pop Group, akik így vagy úgy, de kapcsolatba kerültek az On-U-val. Olyan együttműködések következtek, amelyek közül jó néhány még ma is tart. A reggae-től elbűvölt Sherwood olyan új formákat és hangképeket hozott létre, melyeket Lee Perry pszihedelikus kollázsai és King Tubby hangkísérletei ihlettek.

Nagyon fontos szerepe volt a kiadónál a Creation Rebelben játszó Style Scottnak (dobok, ütőhangszerek többek között a Dub Syndicate-ben és az African Head Charge-ban, és a Prince Far I-kapcsolat előtt központi szerepet töltött be a jamaicai Roots Radicsben). A Creation Rebel öt albumot jelentett meg, amelyekkel már megkezdődött a New Age Steppersszé való átalakulás, itt énekelt a Slitsből ismert Ari Up, Prince Far I felesége és Neneh Cherry.

1984-ben új fejezet kezdődött az On-U számára, amikor is létrejött a Style Scott vezette Dub Syndicate (az elnevezés korábban Sherwood fedőneveként bukkant fel). A Dub Syndicate mindenekelőtt egy szabad reggae project volt, amiben a legkülönbözőbb zenészek fordultak meg, akik egyben más zenekarokban is játszottak. Majd egy évvel később létrejött a zenekar magja Style Scott, Skip McDonald, Doug Wimbish és Bubblers (aki emellett manapság a Two Badcard nevű roots-technik-dub projektet is csinálja és megjelent egy maxija és egy albuma is) személyében. A későbbiekben Bonjo I-tól (AHC) kezdve Lee Perryig rengeteg közreműködő fordult meg a csoportban. A Dub Syndicate a kezdetektől fogva (a *Pounding System* című lemez Bonjo I, Crucial Tony, és a híres Deadly Headly szaxofonos közreműködésével) a legjavát adja az On-U-val társított hangoknak, egy köztes dolog, ami az instrumentális reggae-ből és a dubreggae-ből egy karizmatikus-telt hangzást hoz létre. Az első két lemezen nem szerepelt ének, a *North Of The River Thames*on Augustus Pablo, míg a *Tunes From The Missing Channel*en Ravi Shankar működött közre. Lee 'Scratch' Perryvel először a *Time Boom X De Devil Dead* lemezen dolgoztak együtt.

Az On-U kiegészítő kiadója, a Sherwood, Bobby Marshall és Pete Holdsworth által létrehozott Pressure Sounds, azoknak a zenéknek az újrakiadásával foglalkozik, amelyek az évek során megihlették az On-U legénységét, nem próbálnak meg forradalmi tettet véghezvinni, de határozottan azon vannak, hogy betömjenek egy rést és ezt addig folytatják, amíg van mit kiadni. Az első két lemez, a *Santic And Friends*, valamint Prince Far I Dub To Africája után Little Roy, az Israel Vibration és a kései Keith Hudson kiadatlan felvételei következtek (a Dub To Africa-sessionök során jött létre a Roots Radics). A Santic And Friends lemez Leonard 'Santic' Chin producer munkája, aki 17 évesen már keverőpult mögött dolgozott olyan előadókkal, mint Horace Andy, Gregory Isaacs és Augustus Pablo. „Népszerűvé és hozzáférhetővé akarjuk tenni ezeket a dalokat, anélkül, hogy elitisták lennénk", mondja Pete Holdsworth. „Sok jó dallam van", teszi hozzá Bobby Marshall. „Ha tanultál zenélni, akkor nem olyan nehéz megkapni ezeket a hangokat, ezek egyszerűen remek dalok, amiket nem hallottak az emberek. És persze vannak vacakok is, de úgy látszik rendben van a dolog, mert az emberek valójában nem tudnak róluk."

Visszakanyarodva a főághoz, az On-U Sound egyik alappillére az Amerikából átcsábított legendás

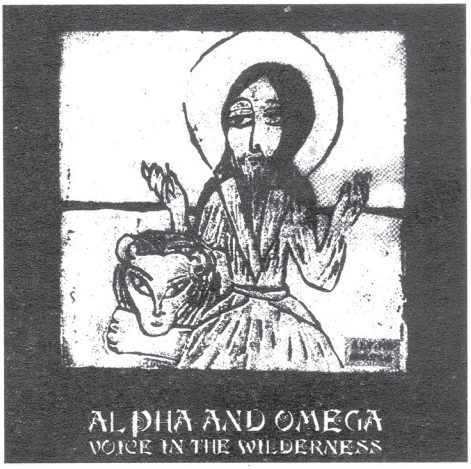

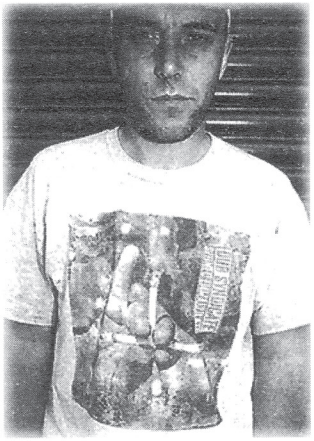

Adrian Sherwood

Skip McDonald

Gary Clail

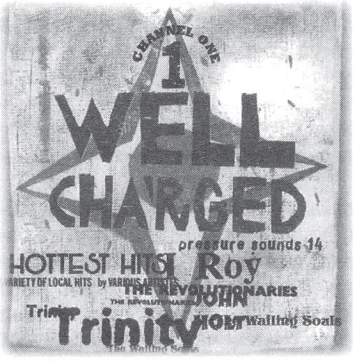

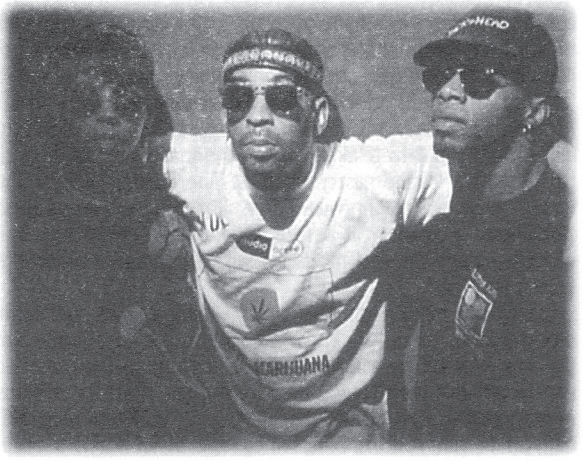

Little Axe

trió, Skip McDonald, Doug Wimbish és Keith LeBlanc által '85 körül létrehozott Tackhead, amelyet Gary Clail népszerűsített sajátos módon. A Tackhead Sound System egy tiszta mixproject volt zenész nélkül, melynél Gary Clail a Tackheadből származó hangokat, hangmintákat keveri össze. „Négy magnóval dolgozom, az elsővel felveszem az ütemet, a másodikkal a hangmintákat és az effekteket, a harmadikkal hozzákeverem egy Tackhead-számhoz, a negyedik folytatja az egészet. Aztán a negyedik kazettát berakom az első magnóba és minden kezdődik újra." Keith LeBlanc: „Tulajdonképpen a Fats Comet képviselte a kommerciális, míg a Tackhead a kísérleti oldalt. Aztán Gary létrehozta a Tackhead Sound Systemet, ezzel bejárta Angliát és ismertté tett minket, így szinte kényszerítve éreztük magunkat, hogy megcsináljuk a Tackhead Sound System-lemezt."

És ami itt és most ennél sokkal fontosabb, hogy ők hárman – és ne feledkezzünk meg Sherwood stúdiózsenijéről sem – millió apró és óriási, jelentéktelen és jelentős fejezet, vagyis előtanulmányok után létrehozták a XXI. századi bluesként emlegetett

LITTLE AXE-et,

és a legszívbemarkolóbb zenét játsszák, amit van szerencséje hallani embereknek és isteneknek ebben a galaxisban.

Alan Lomax Cantrometics projectje számára gyűjtött anyagot, vidéki countryénekesek hangját vette szalagra, aztán dalokat börtönökből, Skip McDonald pedig egy rokonszenves, de azért idegennek tűnő zenét épített köréjük. Mint dalszerző, gitáros, énekes és programozó, Skip McDonald áll elsődlegesen a Little Axe és két albuma, a ***The Wolf That House Built*** és a ***Slow Fuse*** mögött. A Little Axe ritmusai, melyek könyörtelenül erősek és ellenállhatatlanul ruganyosak, kombinálva vannak McDonald egyszerű, de emlékezetes szövegeivel és furcsa, soksávos vokálokkal, időnként szavai bibliai mellékértelmet kapnak. Ezekbe az eleven instrumentális és énekes számokba ügyesen hangmintákat vágtak a bluestörténelemből, Howlin' Wolf és Lead Belly hangját, déli munkások énekét, egy slide gitár hasítását. Az eredmény olyan blues, melynek nagy része még csak nem is követi a hagyományos formát – mert gospel is, funk is, dub is, modern tánczene is és zenén túli tűz is.

Skip az Ohio állambeli Daytonban született és nőtt fel, gitározni 8 éves korában kezdett. „Valóban a blues volt az, ami hatással volt rám. Édesapám bluest játszott, ő az Alabama állambeli Tuskeegee-ből való. Muddy Waterst, Blind Boy Ful'ert, Bo Diddleyt és olyan gospelt hallgatott, mint a Soul Stirrers, a Swan Silvertones. „Tizenévesként elszöktem előle, de úgy vélem, hogy a Little Axe-szel visszataláltam hozzá." Skip az Ohio Hustlers nevű zenekarral elhagyta Daytont, amely nem sokkal a New Yorkba való költözés után feloszlott. „Miután New Havenbe költöztem egy kicsit lazítottam, majd Hartfordba mentem. Ott ismertem meg Doug Wimbisht, aki a Wood, Brass & Steel nevű zenekarban játszott. Ez egy progresszív funk csoport volt jazz utalásokkal. Lenyomtunk egy egyetemi turnét, játszottunk néhány klubban és felvettünk egy másfél lemezre való anyagot Sylvia és Joe Robinson All Platinum Records nevű kiadójánál. Ez '76-ban volt, Robinsonéknál akkor jelent meg a Moments és a Shirley & Company lemeze. Egy év múlva Doug és én valóban megtanultunk együtt játszani, felléptünk minden kis klubban és egyetemen New York környékén, New Jerseyben, Connecticutban, Massachusettsben. Amikor visszajöttünk Robinsonékhoz, bevettük Keith Le Blancet és elkezdtünk rap felvételeket játszani újonnan alapított, Sugarhill nevű kiadójuknál. Olyanokkal zenéltünk, mint a Grandmaster Flash & The Furious Five, a Funky Four + One More, a Sequence, a Crash Crew, a Treacherous Three. Ebből az az előnyünk származott, hogy megtanultuk a stúdiózást. Rossz oldala is volt persze, a nap végén előfordult, volt olyan aki fizetett, és volt aki nem. De végül is ez egy tanulási módszer, sokat tanultam a zenéről, és nemcsak arról, miként kell egy hangszeren játszani."

„A Chops nevű harangszekcióval – akik a Police-szal és másokkal zenéltek – dolgoztunk egy stúdióprojekten. Ez ugyan kudarcba fulladt, de hozzájárult ahhoz, hogy otthagyjuk a Sugarhillt. Londonban fejeztük be a dolgot és találkoztunk Adrian Sherwooddal, akit még a New Music Seminaron ismertünk meg New Yorkban. Adrian eljött és találkozott Keith-szel, Douggal és velem. Keith nem sokkal ezután Londonba ment... így született meg a Tackhead. El kell ismerni, hogy London nagyon el van rontva. Nincs még egy olyan város a világon, mint London, ahol rövid idő alatt olyan sok zenével találkozhatsz. Adrian bizonyos eljárásokba vezetett be minket, melyek ámulatba

ejtőek voltak számunkra és mi is mutattunk neki olyan dolgokat, amelyek őt ejtették ámulatba. Ez így korrekt. Wood Greenben volt egy stúdiója, amit mi fejeztünk be The Shednek (fészer) nevezve. A hangzás elbűvölt. Amit az effektekkel, meg a többi gombbal, potméterrel művelt..."

„A programozás nehezen jött össze és elmaradt a stúdiómunka. Ez azt eredményezte, hogy megírtuk, felvettük és kiadtuk ezeket a kicsit bizonytalan felvételeket. A Stormy Weather Fats Comet név alatt az első projectünk volt. Aztán a Dub Syndicate, African Head Charge, Barmy Army, majd Tackhead néven vettünk fel lemezeket, most pedig itt van a Little Axe. Az utolsó Tackhead-albumon dolgoztunk és Bernard Fowlernek (Tackhead énekes) óriási gyűjteménye volt bluesból, válogatásszalagokból. Meghallgattam az összeset és igazán tetszettek. A Tackhead után Adriannel elkezdtünk beszélgetni a bluesról és azt mondta, 'járjunk utána a dolognak, te hozod a bluesod, én meg a dubom legjavát'. Két év munkájának eredménye a 15 dal."

„Nos tudod, ez egy érzés, úgy vélem, hogy a hangmintavételezés nem személyes tiszteletlenség. Az az érzés megihletett téged, így ha lehetséges megpróbálod a következő állapotba továbbvinni. Remélhetőleg inkább 1996-ba, mint 71-be. Furcsa, hogy hallasz egy rakás felvételt és megdöbbentő azoknak a felvételeknek az aránya, melyeken Keith, Doug és én szerepelek. Néha, akárhol lehetsz, egy pubban, és a zenekar felmegy a színpadra és azt a dalt játsszák, amit felvettél, és emlékszel arra a napra, amikor felvetted és most valaki más próbálja azt, amit te alkottál. Ez olyan, mint egy áldás. A spirituális oldalt tekintve bármilyen áldásnak örülök, amit kapok. Senki másra nem számíthatok, csak magamra. És bármi történik, legyen az gazdagság vagy szegénység, remélem, hogy képes leszek megoldani a helyzetet."

„A Little Axe mindaz, ami arról szól, hogy valami nagyon nagy dolog kis részének lenni. A folyamatosságról szól. A blues mindenben benne van, a gospelben, a dubban, a tabla zenében. Ez mind blues, ugyan különböző stilisztikai paraméterekkel, nem szorítkozva a Mississippi-delta területére és a tizenkét ütemes szerkezetre. Nyitva akarom hagyni a kapukat."

Közben a Little Axe elkészítette új albumát, a Slow Fuse-t, még több soullal, még több tűzzel és ami fontos, még több szabadsággal a sorok között, és amíg ilyen erő árad Skip és társai vénájában, nem kell attól tartaniuk, hogy magukra maradnak. „Úgy vélem a zene nagyon fontos. Fontosabb annál, mint amekkora figyelmet most kap, mert olyan helyeken érinti meg az embert, mint semmi más. Az az érzés, amit a zenétől kaphatsz, képes megváltoztatni a gondolkodásmódodat. Ha emlékszel a régi időkre, a törzsi dobokra, mindenre, a zenére, amit az esküvőkön, vagy a temetéseken használtak, az életre, a születésre, a halálra..." És a jövőre nézve igen biztató a Volume-válogatáson megjelent gyönyörű dal, a ***What Have You Got.*** „Ez valóban egy érzelmes darab. Visszamentem Amerikába és a nővéremmel, meg a féltestvéremmel együtt írtam ezt a dalt. Édesanyámnak csináltuk. Amikor legközelebb visszamentem Ohióba, ez szólt édesanyám temetésén. Ez nagyon különlegessé teszi számomra... gombócok a torkomban..."

LITTLE AXE: The Wolf That House Built

Ride On (Csak tovább)

Keresztül Arkansason, Mississippin, Louisianán, Alabamán, és... tudod te azt!
Menjetek tovább és tovább...
Nővéreim, fivéreim, csak menjetek tovább, menjetek tovább...
Át Arkansason, Mississippin, Louisianán, Alabamán, és
Ott Kentucky környékén, és ott 'hol sosem jártam még...

The Time Has Come (Itt az idő)

Az angyal jő, hogy szóljon és megóvja az embert zuhanásában
Egy életen át keresem imáim válaszát
Derűs légy, mikor átsétálsz az idő viharain
Csak megyünk kéz a kézben lefelé azon az úton

Itt az idő

Itt az idő...

Gyerekként kezdődött, ártatlan szívvel
A kőhöz rohanj menedékért

Crossroads (Kereszteződések)

Mindenki a fedélzetre
Kérlek mondd el, ha tudod mi történt az ember lelkével
Nem látom a tűzet terjedni, mégis elégek

Az ember a keresztutaknál találkozik önmagával
Lám itt is egy, átenged-e?

Nem látok semmiféle tüzet
Elégek
Elégek
Nem látok semmiféle tüzet

Never Turn Back (Sose fordulj vissza)

Soha többé Uram
Soha többé Uram
Soha többé Uram

Uram én soha többé nem fordulok vissza
Uram én soha többé nem fordulok el Tőled

Another Sinful Day (Egy újabb bűnös nap)

Mondd el az embereknek, mindazoknak, akik imádkoznak
Az emberekhez szólok
Az életemért küzdök
Ki állíthatja azt, hogy csak a jó jut tovább?

Out In The Rain And Cold (Kinn az esőben és hidegben)

Kinn az esőben és hidegben
Uram Uram Uram
Ugye hívnak, mert mennem kell

Crossfire (Kereszttűz)

Sohasem tudhatod ki lesz a szerencsés
Azt hittem meg sem próbálod
Ha elmenekülsz a pisztoly elől, kedvesem
Meglehet megúszod a zárótüzet

Ha nem látod a gyógyító forrást
Sohasem terem neked forró áradás

Ha elmenekülsz a pisztoly elől
Meglehet megúszod a zárótüzet
Sosem tudhatod ki lesz a szerencsés
Ha meg sem próbálod

A puska csak dörren
Valaki elveszett
Néha csak azért lőnek, hogy megállítsák a társadat
Néha eléállok

Egy napja sincs, hogy puskák dörögtek
A golyót nem tudod lehagyni, kedvesem
Nem tudsz elfutni

Hear my cry (Hallgasd meg sírásomat)

Szeretlek Uram, meghallgattad sírásom
Uram Uram Uram

Falling Down (Leesvén)

Figyelj jobban, mert csak zuhansz
Jobb ha a hallgatást választod
Midnyájunknak szüksége van valakire
Mindennap azon töprengek, mit is tehetnék?
És azon mit is mondhatnék?
És hol legyen a helyem?
Mindennap imádkozom, tudom
Kell lennie egy jobb útnak
Mert így csak zuhanunk

Wake the town (Ébreszd fel a várost)

Ébreszd fel a várost és mesélj az embereknek a blues-királyról
Mondd el a világnak, hát csak jöjjenek
Rezdülj a blues hangjára, miért utasítanád el?

Minden hang körülötted mélyebbre és mélyebbre visz
Üdvözlet minden beteg szerelmesnek
Az összes határon túl is

Wolf story (Farkastörténet)

Az emberek hívják elő a blues lelkét. A templomban is csendül...
Szavak és jelentésük...
Csak attól függ, mit hordasz a szívedben
Kezdd el, hisz a Biblia is azt mondja, „Áldottak a tiszta szívűek"

Bármire is gondolsz, értelmed eléd áll, „Nem tudod megcsinálni, ne is próbáld!"
Néha gondold át kétszer, és csak egyszer szólj

Kérdi tőlem a lány, „Farkas bácsi, miért olyan nagyok a fogaid?"
Azt felelem, „Hogy könnyebben felfalhassalak drágám"
És kérdi, „Mitől olyan vörösek a szemeid?"
„Hogy jobban lássalak drágám"
Amikor végre megöltek egy farkast, felcibálták a házba és megmutatták nekem
Azt mondtam ez csak egy kutya
Nem, ez egy farkas
És megkérdeztem, „Mit csinál egy farkas?"
Üvölt, auúú, és én félni kezdtem a farkastól

És ahányszor ezután megöltem anyám csirkéit
Anyám is üvöltött, hogy auúú
Ez megijesztett és dühössé tett
Kiabáltak és hívtak, „farkas!"
És én dühöngtem
Aztán már nem érdekelt minek is neveznek
Tudod ugye, mire gondolok
Eleinte féltem ettől a farkastól
Csak három éves voltam, vagy még kevesebb

LITTLE AXE: Slow Fuse

Black Diamond Train (Fekete gyémántvonat)

Senki sem ismeri a fekete gyémántvonatot
A szerelvény befutott
És a jövő itt van
Vált irányt
Én sem tudom hogyan
Senki sem ismeri a fekete gyémántvonatot
Akik elvesztek, azokat már nem találhatod
A jelek a földre hulltak
Minden nap újabb és újabb teszt
Egy másik lélek az állomáson vár
Mind a gyengék, mind az erősek
Jó, vagy rossz
Mind ima nélkül halad tovább
Egy másik elveszett lélek melletted
Senki sem...
Hallgass mielőtt beszélsz
Nyugodj meg mielőtt tovább indulsz

Going Down Slow (Alámerülés)

Mert hiányzol és semmit sem tehetek
A fejem körbe jár
Emléked velem van még
Oly sok dolog maradt kimondatlan
Szüntelen rezdülsz még bennem
Lassan alámerülök
Bár én itt maradtam
Oly sok dolog tisztázatlan
De tudom, hogy befejezzük
Mert hamarosan követlek majd
Lassan alámerülök

Must Have Been The Devil (Az ördög műve)

Ki berántott és ellenőrzése alá vont minket
Ki oly sok bűnnel töltötte meg életünket
Ki belenéz éhes szemeinkbe
Ki hazugságaival vezérelt bennünket
Lélekrabló az időben
Üldöz engem, igen üldöz engem

Nincs már idő megúszni
A szív kiégve tőle
Ki elvette egy anya egyetlen fiát
Ki megpróbálta elrejteni az Egyedülvalót
Ki nem hallja a gyereksírást
És hazugságaival tőlt meg minket
Ki kóborrá teszi egy apa fiát
Egy magányos lélek messze az otthontól
Összezavart és megvakított mindannyiunkat
Nincs hit, nincs büszkeség, az életed nem a tiéd
Nyisd fel a szemed és lásd a Valót

People Do (Emberterv)

Elveszítve a kontrollt
Vidékről a nagy-nagy városba szaladva
Elveszítve a kontrollt
Ott nincs szeretet, ahol nincs sajnálat
Az erőszak felfal ha a bűn lenyűgöz
Csak nézni a végtelenül rossz híreket
Fehér harcol fekete ellen, fekete fehér ellen
Ideje már kidobni a gyűlöletet
És kisétálni a fényre
Elveszítve a kontrollt
A világ félelme, hogy Isten halott
Isten nem képes a halálra
Az embereket félrevezették

Storm Is Rising (Viharkitörés)

Ahogy az esőcseppek hullanak, úgy esik rám a blues
Addig sírtam, míg elapadtak könnyeim
Az emberek azt hiszik boldog vagyok
De nem tudhatják
Miután az ajtó bezárul
Egy magányos szívnek nincs hová mennie
Kitörni készül a vihar

Chains (Béklyók)

Érzed amit mi
Úgy gondoskodsz ahogy mi
Azt mutatod amire képes vagy
Az emberiség béklyói
Hogyan változtassunk ezen?
Ha visszaülünk el sosem hallgatunk
Hogyan fogunk túlélni ezekkel a béklyókkal?
Látod amit mi vagy ezek a realitás láncai?

(A cikkösszeállítás forrásai: Option, What's That Noise és Muzik magazinok, A jamaicai zene története négy CD-s kiadvány booklete, a Macro Dub Infection CD-füzet és az Internet szabad sztrádái – mindezek megcsapolásáért külön köszönetet mondunk az alkotóknak.
Fordították: B. La, KK, Zsolt Eszes, DJ Christian és Thomas Bognar. Összerendezgette: mis.)

HANG-SÚLY, FÉL-ELEM, LÉTRE-HOZ

Az állandóság még mindig idő.
A kérdezők kedvesebbek Ő előtte, mint a tudók.
Fogadd a szenvedést, mint égi küldöttet, de engedd az útjára, ha távozni akar!
Ha az Atyát megismered, újra kisgyermek leszel.
Téged álmodnak.
Majd Ő felébred benned.
Neked adom a mélység kulcsát. Annak neve: Feladat.
Mert nincs rossz, csak a fel nem ismert feladat. Ha nem teszed meg, elpusztít.
Magadba fogadod a rosszat és alkotsz belőle jót, mert nincs rossz, csak átalakulatlan erő.
Időben tett, az az időtlen tett.
Minden tiszta a maga helyén.
Ami a legbiztosabb támasznak tűnik, az a legfeketébb űr. Meg ne fogjátok, mert azzá váltok!
Úgy kezdd el a munkádat, mintha sohasem csináltad volna!
Meg kell részegednetek Istenben! Ez a bor szimbóluma. Ez az Ő vére.
A legnagyobb szentség: Mámor.
Aki a Földön súlytalan, az úttalan.
Ha fel bírnátok fogni a súly vágyát a fény után, –
Ha meg bírnátok sejteni a fény vágyát a súly után, –
Akkor megizzelnétek a mámort.
Amit más helyett emelsz, az nem nyomhat le. Az a súly nyom le, amit elmulasztasz emelni.
Az „örök kárhozat" az, hogy nem tudják, hogy benne vannak, hogy nem félnek.
Nem Istentől félnek, nem egy magasabb erőtől, hanem egymástól, és ez a pokol.
Ne a rosszat javítsd, hanem a jót fokozd!
Az állattal nem csendesíted le az állatot.
Alfa – Omega. Omega – Alfa.
A Teremtett ember kezdet és vég között van. A Teremtő ember vég és kezdet között van.
Nincs szent pillanat, mert minden pillanat szent.
Béke az új rezgés. Nem hasonlít a régihez.
Egy lélekből fakadt mosoly – ez a misztikum.
Mi súlytalan – mérhetetlen.
Mi tértelen – megfoghatatlan.
Elfér kicsiny helyen.
És ez a végtelen.
SEMMI SEM LEHETETLEN!
NINCS LEHETETLEN!
LEHETETLEN NINCS!
MINDEN LEHETSÉGES!

(„Az Angyal válaszol" című könyvből)

A 'DOB MEG BASSZUS' mozgás közben árnyékot vet

Az eredetileg 1990-ben Robert Playford által alapított MOVING SHADOW mára körülbelül ugyanannyi üzleti sikert hozott, mint erkölcsi elismerést. Minden a klasszikus iskola szerint kezdődött: Rob négy évig volt DJ ezt megelőzően, house-t, technót és acidet játszott mielőtt kiadott egy saját számot, az „Orbital Madness"-t. A BBC 1 „Hogyan..." című műsorából merített ötleteket cégalapításhoz és hamarosan a saját lemezek autóból való árusításától eljutott addig, hogy egy neves független kiadó, az SRD terjessze zenéit. A „Dread Bass" első lett az angol dance listán, a „Bombscare" 23. az amerikai Billboardon és valamennyi Omni Trio-album listavezető a dance lemezek között a megjelenés hetében.

Rob, aki mellesleg képzett software-mérnök először meglepődött a gyors sikereken, végül minden idejét új projectjének kellett szentelnie, azóta különösen megbecsült nevet szerzett magának mint producer, például Goldie rendkívül sikeres albumának a *Timelessnek* a kivesézésekor a sajtó külön méltatta Rob hangmérnöki teljesítményét.

Ami ma megelégedéssel töltheti el a Moving Shadow-t, az egy sajátos „világuralom", minden lemez megjelenik Japánban az Avex jóvoltából – ezt persze segítik az előadók promóciós turnéi –, ezenkívül a kiadványok legjavából válogatva a DanceNet nyomja őket Ausztráliában és a Smile/Profile az Államokban, végül pedig megadták magukat az Arista/BMG-nek. Közösen újra megjelentették a Bombscare-t, hogy leteszteljék, a legnagyobb 'unokaöccs' mennyivel tud hozzájárulni a további népszerűsítéshez.

20 leszerződtetett előadó tevékenykedik a Moving Shadownál. A vitathatatlan hírnév akkor támadta le őket, amikor első projectjük, az Omni Trio kiadta a „The Deepest Cut" LP-t. „Ez az album mérföldkő a drum'n'bassben, tökéletes mint produkció és ijesztően sokoldalú a zenei lehetőségek felfedezésében. A hónap lemeze" – írta '95 januárjában a MixMag. Ezt olyan további sikerek követtek, mint a Foul Play „Suspected" albuma, az E-Z Rollers bemutatkozása a „Dimension Of Sound". Az Omni Trio '96 augusztusában megjelent második albuma, a „Haunted Science" pedig a több, mint kedvező kritikák mellett jelentős eladásokat is produkált világszerte.

Igencsak fontosak a műfajban a kiadó válogatásai, a sort '96 januárjában a DJ Pulse válogatta „Revolutionary Generation" nyitotta, önmagán kívül olyan előadókkal, mint Alex Race, Tango & Fallout, Stretch, Wax Doctor és Digital – mindannyian (szerény) óriások a drum'n'bass panteonjában. A folytatás a „Storm From The East"-en hallható az E-Z Rollers összeállításában, ezen helyet kapott PFM, Flytronix, JMJ & Richie, Photek és még néhány barát és szomszéd Anglia keleti részéből. A középföldiek válasza őszre érkezett meg a „Transcentral Connection" képében olyan közreműködőkkel, mint Carlito, Neil Trix, Essence Of Aura, Q Project, Addiction, stb. '97 tavaszának eseménye a „Storm From The East 2" az újabb eredményeket összefoglalva, aztán hamarosan kijön a kiadó történetének talán legfontosabb állomása, a három CD-s „Blueprint", ami trilógiává szándékozva bővíteni az eddig legjobbnak tartott drum'n'bass-válogatások sorát. Nos, ezek a félreértések elkerülése végett: az LTJ Bukem-féle „Logical Progression" és a Metalheadz-áttekintés, a „Platinum Breakz".

Az előadók nagy tisztelettel övezik a Moving Shadow-t, mert gondoskodik arról, hogy akinek az élete a zene, az tényleg meg is tudjon élni belőle. Legtöbb kiadványuk szájhagyomány útján való „terjesztés" által is eladható, ez történik az összes földrészen és még Oroszországban is (a lemezjátszók általános hiánya ellenére), persze ez nem zárja ki a szükséges promóciós és mail order tevékenységeket. (Ezenkívül Rob és megszállott csapata az utóbbi időben hangos támogatója és szponzora az autóversenyzésnek, ezen belül Johnny Mowlem pilótának, aki a Forma 3-as kategóriából győzelemmel átkerült a Porsche Supercup sorozatba, ami a Forma 1-et követi – de szponzorálnak híresebb focicsapatokat is.)

Jelenleg a Moving Shadow tartja az ún. „Voodoo Magic"-esteket a híres Equinox klubban, Londonban már két éve. A kiadó művészein kívül több híres és új DJ mixel itt és terítékre kerülnek máshol nem játszott dub-plate-ek is. A Voodoo Magic Anglia után turnézott szerte Európában, aztán Izraelben, valamint '97 márciusában meghívták őket a Miamiban tartott Téli Zenei Konferenciá-

ra. Mivel a Moving Shadow elsődleges célja, hogy az egész világon népszerűsítse a jungle-t és a drum'n'basst, így minden visszajelzést, kérést, terjesztési igényt örömmel fogadnak.

Most pedig az albumokról.

OMNI TRIO - The Deepest Cut

Ez a lemez gyűjtemény a legjobb munkákból, alapul véve a sikeres single sorozatot, megtoldva néhány exkluzív, eddig a nagyközönség számára nem elérhető remixekkel. Goldie befutott lemeze után az Omni Trio (vagyis a névtelenséget kedvelő Rob Haigh) a következő jelentős jungle-előadó teljes hosszúságú albummal, aki végleg bebizonyította, hogy a műfaj ki tud termelni ún. sorlemezes előadókat, és nemcsak a kluboknak készít zenét.

„Csak felsőfokon beszélhetek a lemezről, ellentétben a legtöbb brit előadóval, nem hátrafelé tekintget, csakis előre, új címet kellene adni neki: A következő évezred zenéje" – Melody Maker.

„Képzelj el egy olyan zenét, mely képes kifejezni a városi lét robbanásszerű és neurotikus rohanását, és a melódiák egyszerűségét. Mérföldkő ez az album a drum'n'bass világában és hatalmas zenei lehetőségeket rejt még" – MixMag.

FOUL PLAY - Suspected

A Foul Play sokáig arról volt nevezetes, hogy kiváló mixeket készített olyan előadóknak, mint pl. az Omni Trio, DJ Pulse, az E-Z Rollers, Nookie, Ray Keith és az utóbbi időben a Shamen számára is. Ez egy gyűjtemény saját anyagaikból, a második nagylemez a kiadónál és ugyancsak híven tükrözi a jungle óriási erejét. Ahogy sok hardcore zenész, ők is soul és jazz-funk előzményekre tekintenek vissza a '80-as évekből, ami később a house felé tolódott el, aztán a drum'n'bassben találtak végre haza. Előszeretettel használnak vokálokat a ritmusokba ágyazva és teszik ezt azért is, mert hiszik, hogy a jungle gyökereit a soul/funky/hip-hop zenében ugyanúgy meg lehet találni, mint a raggában és reggae-ben. A jövőre nézve remélik, hogy a vokális dalok nagyobb teret hódítanak a dance színtéren. A „Suspected" a kemény pillanatok mellett felvonultat jó néhány soulos future-jazz futamot, törékeny ritmusokkal és infravörös basszussal.

REVOLUTIONARY GENERATION - Válogatás

Alex Reece, Wax Doctor, DJ Pulse, Bounty Killaz – a nevek magukért beszélnek. Több, előtte ki nem adott felvétel és remix szerepel rajta, a mix változata is megjelent DJ Peshay keverésében, aki szereti a nyers felvételeket atmoszférikus klub hangulatúvá kerekíteni.

A cél az volt, hogy összehozzák a jungle közép-angliai kiválóságait és hogy ezeket a remek előadókat megismerje a világ – ez sikerült is, azóta Alex Reece-t lenyúlta az Island, Wax Doctort a Talkin' Loud, DJ Pulse-t pedig a Warner. (A lemez dub-plate változata is megjelent erősen limitált példányszámban.)

STORM FROM THE EAST 1. - Válogatás

Az album egy kis keleti városban és környékén élő csapatnak köszönhető, akik különböző felállásokban különböző neveken szerepelnek: PFM, Hyper-On Experience, JMJ & Richie, Flytronix vagy az E-Z Rollers. A Moving Shadow azután határozta el a frissítést, miután észrevették, hogy a különböző területeken élő DJ-k nem sokat tudnak egymásról, viszont regionálisan jobbnál jobb projectek alakulnak ki. Ez adta az ötletet, hogy a különböző helyeken működő csoportoknak ki kellene adni egy-egy válogatáslemezét. A helyi pubban történő megbeszélést követően 4 hónap alatt elkészült az anyag. A társaság már együtt ténykedett a '80-as évekbeli soul/funk/hip-hop-vonalon is, majd ezt követően a '90-es évek elején, a hardcore vibe-időszakban, egészen a mai progresszívebb periódusig.

E-Z ROLLERS - Dimensions Of Sound

Alex Banks és Jay Hurren '87-ben kezdett zenélni mint DJ, hip-hop scratcheket és korai house-okat mixeltek ritka groove-okkal, később Alex megismerkedve a komputertechnikákkal létrehozta a Hyper-On Experience-t Danny „Flytronix" Demierre-rel. Közben Jay JMJ-ként DJ-skedett, aztán –

Q Project, Breeze, DJ Addiction, Ian (Essence), Vext, Carlito, Spinback, Tango, Neil Trix

Alex, Kelly & JMJ aka E-Z Rollers

Rob Playford, a Moving Shadow főnöke

Rob Haigh aka Omni Trio

hogy teljes legyen a fentebb is említett „kelet-angliai találkozó" – Andrew Richesszel kooperálva jött létre a JMJ & Richie.

A Dimensions Of Sound tartalmaz etno elemeket, jazz motívumokat (valódi zenészek is játszanak basszuson és ütősökön), valamint élő ének szerepel néhány számban Kelly Richards részvételével, minekutána be is épült a csoportba trióvá bővítve az E-Z Rollerst. '95 nyarán volt néhány élő fellépésük (az első Japánban), ami erősen hozzájárult a megérdemelt sikerhez. Az album után három kislemez van tervbe véve, és néhány mix más előadóknak, nem is feltétlen a drum'n'bass műfajában.

OMNI TRIO - Haunted Science

Rob Haigh zenei arca az Omni Trio, mely név a kíváncsiak megtévesztésére szolgál, valamint arra, hogy a zene kerüljön előtérbe. Rob alaphatásait olyanok szolgáltatták, mint Steve Reich, Philip Glass és Michael Nyman. '83-ban kiadott egy gotich-ambient LP-t, majd az évtized közepén alapított egy avantgárd funk csoportot, és együtt játszott a Cabaret Voltaire-rel. Később a detroiti és brit techno hatások után a breakbeat felé fordult. Létrehozott két, az undergroundban sikeres kiadót, '93 januárjában publikált egy kislemezt, aminek a dubplate-jéből LTJ Bukem csinált klubsikert. A továbbiakban olyan DJ-k és előadók figyeltek munkáira, mint Fabio, Paul Oakenfold, Orbital, Everything But The Girl, T Power, Goldie.

„Az új iskola találkozik itt a breakbeat futurizmussal Rob Haigh drum'n'bass-utópiájában" – New Musical Express.

„Nem próbálok trendeket követni, csak azt csinálom, amit szeretek, a saját utamat járom, és ez néha divatos, néha nem..." – Rob Haigh.

TRANSCENTRAL CONNECTION - Válogatás

Ezt a harmadik, lokális válogatást James Milton ollózta össze, aki eddigi projectjeiben (Carlito, Essence Of Aura, Guardians Of Dalliance) visszafogott volt, itt viszont mind az összeállítással, mind a személyes zenészi részvétellel aktívabban fejezte ki magát, és mint az eredményből kiderült, Londonon kívül is vannak tehetségek. Az album felvonultat régi jungle-istákat, és friss erőket is, a stílust tekintve pedig széles a választék az ambient drum'n'basstől a jazzes elemekig.

STORM FROM THE EAST 2. - Válogatás

Van egy mondás, miszerint a fény sohasem vetül kétszer ugyanarra a helyre. A Moving Shadow ezzel a válogatással igyekszik ezt megcáfolni, és tegyük hozzá: sikerrel! Az első részt követő visszajelzések minden várakozást felülmúltak. Az új fejezet az eddig megismertek mellett két újonnan szerződött előadót is bevezet a köztudatba. Egyikük a dance-floor-ízű Universal, akinek már voltak sikerei a Bukem-féle Good Lookinnál, a másik pedig Kudos, a legfrisebb pártfogolt. Mindketten eddig főként underground DJ-ként taroltak saját dub-plate-jeikkel.

Zárásként

A Mowing Shadow a századik kiadáshoz közeledik, amit a fentebb már említett Blueprint-válogatással szeretnének emlékezetessé tenni (a Látás megjelenésekor már lehet, hogy boltokban van az album). Az első lemez tartalmazza a kiadónál legjelentősebb szerepeket betöltött előadók eddig ki nem adott felvételeit, a második a legjelentősebb állomásokat tekinti át '95-től, a harmadik pedig egy, a kiadófőnök, Rob Playford által készített mix-CD. '97-re tervbe van még véve egy újabb kompiláció megjelentetése, amely összefoglalja a drum'n'bass legfontosabb állomásait a műfaj kezdeteitől napjainkig.

(Zsolt Agyas és mis)

Moving Shadow 17 St. Annes Court, Soho, London W1V 3AW - Tel.: 1717346770
Fax: 1717346771 - www.movingshadow.co.uk - e-mail: robemshadow.demon.co.uk

CSAN: A PILLANAT ÍGÉRETE

(A példázatok tükrében)

„Agyag-Buddhák nem tudnak átjutni a vízen. Fém-Buddhák nem tudnak átjutni az olvasztókemencén. Fa-Buddhák nem tudnak átjutni a tűzön" – mondja Csao-csou a példázatok egyikében. Nos, nem mondhatnám, hogy a Csan túl sok esélyt hagy a megalkuvásra. Némi tipródás után épp ezért én is úgy látom, a legjobb, amit tehetek, ha 'in medias res' kezdek.

Élet, halál, számszára, nirvána – mindez szinte mellékes. Mintha az 'itt' és 'most'-on, az örök spontaneitás szó szerint minden szabályt felrúgó eksztázisán kívül semmi sem érné meg az erőfeszítést – ha pedig a 'most'-ért erőlködni kell, már régen rossz. Ezért nem válhat még ez sem öncéllá. Van. És amint kimondom, már tévedek. Amint elgondolom, már tévelygek. Rosszabb: hazug vagyok.

Mintha a mester kizárólag azért létezne, hogy a leghalványabb támaszkodási kísérlet esetén állandóan résen legyen, s kirúgja a mankót a tanítvány alól, kiüsse a kapaszkodót kezéből. Mert megteszi lépten nyomon, a példázatok tanúsága szerint az eszközökben különösebben nem válogatva. Fizikai bántalmazás éppúgy szerepel a 'repertoárban', mint a legkülönfélébb, olykor kifejezetten blaszfémikus kijelentések vagy épp a kérdést abszolút semmibevevő, semleges ténymegállapítások. Mindegy, hogy a tanítás éppen a legváratlanabb, néhol már-már az épelméjűség határát súroló gesztus, vagy akár csak egy elutasító horkantás, a cél ugyanaz: amint a tanítvány építeni kezd magában valamit – márpedig kezd, újra meg újra, hisz épp ezért tanítvány –, azt azonnal és alapjaiban lerombolni.

Valami ilyenkor mindig összetörik, meghal benne. Ám ami meghal, azért teszi, mert mulandó: annak meg is kell halnia. A tanítvány semmit nem veszít vele, ellenben felszabadul egy újabb kötelék alól. Csupán többi halandó része siránkozik a 'veszteség' fájdalma felett.

Mintha az örök tabula rasa állapotának elérése lenne a cél. Van azonban egy alapvető különbség: míg a tabula rasa fehér lapja arra vár, hogy teleírják, addig a Csan-gyakorló éppen önmaga teljes kiürítésén fáradozik. A tabula rasa tisztasága ártatlan. Egy Csan-mestertől pedig mi sem áll távolabb, mint az ártatlanság: e gyanú puszta árnyékától is úgy iszkolna el 'khá'-t prüszkölve, mint ördög a szenteltvíztől. Kívánna is ő még egy koloncot a nyakába!

A jelen a Lét-idő: az időfelettiség birodalma.

Nincsenek 'alkalmas' és 'kevéssé alkalmas' pillanatok. Minden pillanat AZ a pillanat. Állandóan készen kell állni. Másrészt azonban ha ugrásra kész lesben állok, már el is rontottam. Nincsenek pillanatok, csak a Pillanat létezik. Nem az összes pillanat folyamata, és nem *egy* pillanat. És nem *a* pillanat, mint öncél. A Pillanat *maga*. Csak így. És még így sem. A Pillanat annyira *csak* pillanat, hogy még elrontani sincs mit rajta. Nem lehet. Ha elrontom, az már amúgy is *eleve* rossz volt, nem kár érte. Az nem AZ volt.

Nem léteznek közönséges pillanatok – ez akár a Csan vezérfonala is lehetne. Ám ha ezt elfogadom, alapjaiban tagadom a Csant, hiszen szűkszavú, atomerejű példázataival többek közt éppen annak bizonyítására törekszik, hogy nincsen semmiféle vezérfonal. Ám épp, mert nincs semmiféle vezérfonal, ha alapjaiban tagadom sem biztos, hogy rosszul teszem. Még a Tan sem lehet tabu.

És pontosan ezért annyira szerethetőek ezek a példázatok: semmiféle tekintélyt nem állítanak elénk, melyet feltétel nélkül tisztelnünk kellene. A Tökéletesre törekvés állandó üzenete mellett mélységesen emberi színezetűek. Figuráikat könnyű megkedvelni, annál is inkább, mivel az esetek jelentős részében vérbő, gyilkos humorú pasasokról van szó, így e példázatok szórakoztató olvasmánynak sem utolsók.

Megfellebbezhetetlen doktrínaként megélni bármilyen tant, a Dharmát is beleértve, az igazság elvesztegetése, felcserélése hamis ál-ideálokra. Egoizmus, melyben a tanítvány saját képzelt 'gyermekeinek' bűvöletében él. Légy önmagad, azaz: nem én-magad, hanem leld meg valós-magad, azt, 'aki' benned 'nem-én' – és egyik sem, még mielőtt elringatnád magad a hitben, hogy végre kezdesz tisztán látni.

Törekedni az éntudat teljes megszüntetésére, ugyanakkor bármikor, akár a 'legföldhözragadtabb'

énként is megélni a világot, ha a kedv úgy tartja, pontosabban, ha a helyzet úgy hozza, hiszen nincsenek szabályok. „Egy nagual mindig képes bármivé válni, amivé csak akar" – mondja Don Juan nagual is a Belülről izzó tűzben Castañedának. Egy a fontos: soha ne az 'én' – s azon keresztül bármilyen más dolog – tartsa függésben az embert. Mindig az ő kezében legyen az irányítás, a kerék forgástengelye. De a másik pólusra sem állhat, mert az ugyanaz. Ha megszabadult ugyan a függésből, de hagyja, hogy most a dolgok, az én függjön őtőle, az ugyanolyan függési viszony, ugyanolyan vazallusi rendszer, mint amelyből szabadulni akart, mindössze a szerepek cserélődtek fel, s e látszaturalom eufóriáját éli meg ideig-óráig a megszabadulás diadalaként.

Azonban ha sikerül a függési viszony mindkét pólusát befagyasztania, minden szálát eltépnie *és* elvarrnia, a legteljesebb uralom lesz, mely kezdetét veszi: az uralom, mely mentes az uralni akarástól és nem-akarástól egyaránt. Ha úgy tetszik 'minden' vagyok, ha úgy tetszik 'semmi' vagyok. Nem fontos. „Hadd menjen!" – felkiáltójel nélkül.

És ebből sem igaz egy szó sem, mert ez is csupán mesterkélt ideál, egy a sok közül, kapaszkodó, mely csattogó állkapcsú veremmé tárul, mihelyst megragadnám. Már a puszta szándék elbuktat – az *is* horizonton feltűnnivágyott esélye nélkül.

Ám ezen sem érdemes bánkódni: a zuhanás józanító erővel bír, és zuhanásnak is csak addig élem meg, míg hiszek a folytonosságban, amíg 'én'-nek hiszem, ami nem 'én', és nem 'nem-én'. De addig bizony nincs mese, zuhanni is fogok. Újra és újra, 'folyton'.

Nihilizmus, közöny, egykedvűség lenne ez? A legkevésbé sem. Sokkal inkább kedv-, és nemkedv-nélküliség, ami nem azt jelenti, hogy nincs kedv – a köznapi értelemben –, sokkal inkább azt, hogy kihunyt, megszűnt, ellobbant az, ami 'nincs' lehetne, pontosabban: nem hiányként, nélkülözöttként van jelen, hanem egész egyszerűen nem létezik. Megszűnt. Tán nem is volt soha. Nem a pozitív negatívja tehát, hanem ezektől abszolúte független nem-létező. Mert a kedv sóvárgás, vágy. A kedvetlenség pedig a valamiért éppen apatikus vágy kínzó hiánya, az utána való sóvárgás. Vágy a vágyra.

Hogy milyen nehéz lehet ennek az állapotnak az elérése és fenntartása, mutatja az az ellentmondás is, hogy az olyannyira hangoztatott írásellenesség dacára a Csan-mesterek nagy része maga is rendszeresen olvasta a szutrákat. Másfelől azonban igaz az is: miért is ne tehetné, ha éppen 'ilyenje' van? Miért pont ebben tartaná magát szabályszerűségekhez: Hisz az írások mindenáron való tudatos kerülése éppoly erőlködés és béklyó, s éppúgy megőlné a 'most' spontaneitását. A Csan voltaképp nem az írásokat magukat utasítja el, hanem az azokba való kapaszkodást, a hozzájuk való ragaszkodást, az írások *élvezetét*. Erről szólnak azok a szélsőségesen tekintélyromboló kijelentések is, melyek olykor magát Buddhát sem kímélik: céljuk ez esetben is az, hogy a tanítvány ne ***élvezze*** a Buddhát. Önmagában lelje meg szabadulását.

A Csan-tanítvány állandó hidegvízkúrának van kitéve, és akkor kapja a legnagyobb pofont, mikor elfogadná a felé nyújtott törülközőt – mert a 'törölközés', az előemésztett alamizsna elfogadása a törekvés, az önállóság feladását, az önkéntes függésbevonulás választását jelenti. Sosem lehet a képzeteket eléggé csírátlanítani.

A tanítvány részéről a kérdésfeltevés többnyire alapállásból hiba a köbön. Hisz a belül felmerülő kérdés megfogalmazva már gellert kap, a kérdezett értelmén és belátóképességén átszűrődve tovább torzul, a válaszadás szándéka az igazság még további kerékbetörése, megfogalmazása kész gyilkosság, kimondása kegyelemdőfés. A kérdező pedig sóvár éhségében mohón ráharap erre a hullatorzóra. Nem-tudást, élveteg kívánalmat: sózott döghúst, halált eszik és még élvezi is. És persze éhes és szomjas marad. Egyre éhesebb és létszomjasabb.

Tehát a tanítvány, aki kérdez, már tévelyeg, mert nem figyel, mert elmozdult, saját elmozdulására fókuszálva vakká, saját hangjával fülét betömve süketté vált. Nincs a helyén. Mindenütt jó, de legjobb otthon – ez egy igazi, hamisítatlan Csan-mondás is lehetne. És az ember otthon már nem kérdez...

És a Csan-mester nem is szívesen válaszol szóban. S ha mégis, úgy nem győzik egymást is 'helyre tenni', akár szarkasztikus megjegyzésekkel, akár csak amúgy direkt módon.

A Csanban semmi sem 'túlságos', illetve minden az, ami csak kicsit is elmozdul a pillanatról – következésképp a tanítvány jóformán minden megnyílvánulása. A mester nem győzi eléggé és elégszer letörni ezt a fölös aktivitást. Minden 'megnyilvánulás' túllihegése a dolognak, de bármely

'megnyilvánulás' lehet a szabadulás kapuja is, attól függően, mennyire 'itt' és 'most' történik – mely esetben viszont már nem függ semmitől, és a legkevésbé sem 'történik'.

A megszokás, a rutin maga a halál.

A Csan-mester lényegében egyetlen dolgot vár el tanítványától: minden pillanatban spontán módon, 'napra készen', mondhatni reflexből reagáljon. Ám ez nem lehet afféle gépiesen besulykolt pavlovi reflex: ez az örök jelen mozgatója a Végtelen középpontjában. Egyáltalán nem véletlen, hogy a távol-keleti harcművészetek épp a Csan-kolostorokban érték el legmagasabb fejlettségi szintjüket. Mozgásrendszerük kitűnő mindennapi gyakorlat volt ezen állapot ébrentartására.

A Csan-harcos maga a tökéletes ksatriya-buddha. Büszkesége nem fennhéjázó magakelletés, hanem a végtelenség alázat-méltósága. Ellenfele csakis és kizárólag önmaga: saját éntudata az élvezet gyökere. Állandóan készen áll, hogy megismerőképessége pengeéles szablyájával lesújtson az 'énesség' minden illúziójára, teljes felébredéséhez vezető útjának legfőbb gátjára, széthasítva azzá, ami az valójában és lényegében: csillámló szilánkok puszta halmazává. Állandó tabula rasa helyett állandó satori.

A réginek, a megrögzöttnek pusztulnia kell tehát? Nem. A régit levetni, túlnőni kell, mert *az* a halál.

A Csan a meg-nem-ragadás metafizikája, s így gyakorlása nem is lehet más, mint az 'elengedés' útja.

Itt volt? Mindegy. Már elmúlt. Hadd menjen.

Volt itt valami egyáltalán?

Végül már ez sem.

Mert az ember csak akkor érthet meg valamit – bármit – tökéletesen, ha elengedi, s még inkább, ha meg sem ragadja. Mert a bármihez való hozzátapadás szükségszerűen megváltoztatja az észlelés fényszögét, s így ez csakis hamis képet adhat. Pontosabban ez az: KÉPET ad.

A képnek egyetlen valós realitása a hamisság. Alapvetően téves. És mert az, megsokszorozza önmagát. Leképződik: képzetek sorozatát szüli. Mert a szaporodás illúziójára csakis a mulandó képes, melynek halandósága folytán 'létfeltétele' a születés. A Valóság nem szaporodik. Nem születik és nem hal meg. Nem 'teremtődik'. Még csak nem is örökkévaló. Az örökkévalóság fogalma a mulandóság vágyképzete csupán. A Valóság VAN. 'Örökké', ha úgy tetszik. Van, ami nem 'van', és nem 'nem-van'. (Szándékoltan nem írtam 'nincs'-et, bár a 'nincs' éppen annyira igaz rá, mint a 'van': semennyire.) Csak egy dolog tűnik biztosnak: az, hogy nincsen szavunk rá. Sem a valóságra magára, sem a valóság 'állapotára', ami lényegében ugyanaz, mert ha a valóságtól elkülönítem annak 'állapotát', máris tévedek, máris 'túlságos' vagyok.

A Csan gyakorlója szüntelen és kíméletlen küzdelemben áll elméjével és érzéseivel. Ráadásul csak akkor 'győzhet', ha ereje erőfeszítés nélküli, természetes. Ereje a kifejtés nélküli energia. Ha szikrányira is győzni akar, elveszett. Ha győzni nem akar, elbukott. Ha akarja a nem-akarást, tévelyeg. Ha nem akarja a nem-akarást, bárha neki se indult volna. Minden pillanatban változik a benne görbülő kérdőjel íve, ezért egyetlen irányvektorhoz sem tapadhat hozzá. Olyan íjásszá kell válnia, aki az elme koncentrált akarata és nem-akarata nélkül képes, nem folyton: ***mindig*** célratartani. Aki mindig a ***helyén van.*** Ez az ő állandósága, melyet megtanult nem-élvezni. s ezért egyben függetlenné is vált tőle: 'végig megértette azt'.

- solwi -

Az alábbi művek voltak segítségemre:

– Kapujanincs átjáró, kínai csan-buddhista példázatok
– Terebess Gábor: Folyik a híd, kínai csan-buddhista anekdotakincs
– Bhikkhu Bodhi: A létesülés gyökere (Mulaparyaya Sutta)

Útvesztőben

Az Útvesztőben – eredeti címén a Lost Highway – David Lynch legújabb filmje. Hogy miért pont erről a filmről írok, amikor a Látás hasábjain nem tárgyaltunk még filmeket, nos egyszerű. Először is, a Lost Highwaynél nem igazán készült hatásosabb mozi az emberi lét megmérettetéseiről a Stalker óta. A Stalker hasonlatot egyértelműen metafizikai vonatkozásai miatt említem.

Kezdjük egy, az ezoterikus tanokban ismert alapállással. Az emberi lélek szellemi felemelkedése során először is a tudatlanság – szellemi érdektelenség – középszeréből egyfajta mélypontban – tisztítótűzben – való megmerítkezés után kezdhet valóban kitágulni magasabb szellemi tartalmak felé. Ez az ún. mélypont lehet egyetlen pillanat is, felismerve az addigi életvezetések kiúttalanságait, azonban eltarthat egy életen át is, de nem kell mindenáron szélsőségekben elgondolni ezt. A szellemi út magasabb fokán – amely néha nem egészen tudatos formák alapján jön el – a lélek szembetalálkozik az ún. „küszöb őrével", amely önmaga összes életei során felhalmozott esszenciája, sűrítménye, a gondolatoktól a tettekig. Csak álljunk meg és nézzünk utána, milyen arányban viszünk véghez egyetlen nap alatt pozitív és negatív tetteket, és engedünk átfutni magunkon mérgező gondolatokat. Az eredmény sajnos lesújtó. Nos, ezen a szellemi küszöbön elénk lép önmagunknak ez a része, kire normál tudatállapotban pillantást sem vethetünk kimondhatatlan és elképzelhetetlen rútsága miatt, és aki önmagunk megtisztítását, megszépítését tűzi elénk célul (de ez már túl messze vezet ezen írás céljától).

Ezek persze csak adalékok, mert sem a Stalker, sem az Útvesztőben nem ezen szellemi vonatkozások képi illusztrálásai, mindkét filmben a szereplők az önmagukkal való kíméletlen szembenézést élik, vagyis a metafizikai síkokat takaró fátylakon át önmaguk kibírhatatlan és vállalhatatlan rettenetével szembesülnek, de csak pillanatokat, részleteket – egyelőre nehezen összerakható részleteket –, mintegy a szellemi észlelés első rémisztő jeleit észlelik. Ez nem azt jelenti, hogy David Lynch feltétlenül ezen szellemi tények figyelembevételével készíti filmjeit – bár ez több jelből következtethetően valószínű –, mindenesetre magas fokú intuíciós készséget mutat, amit az Útvesztőbennel ritka – egyáltalán a filmművészetben ritka – mélységben közvetít. (És azt se felejtsük, hogy ma már a legkomolyabb ezoterikus könyvek is hozzáférhetőek, Lynch pedig régóta foglalkozik rendszeres meditációs gyakorlatokkal.)

A Lost Highwayben a realitásként ismert fizikai világ felbomlása tartós. Itt a főhős nem egyszerűen tudathasadt, a köznapi életből való kiszakadása állandósul és az élmények a földi lét peremére sodorják. Ettől kezdve minden dolog, amit átél és tapasztal csak tovább erősítik kiszolgáltatottságát – még inkább: kiszolgáltatottság-érzését – azon erőknek, amiket nem ismer. Mert fontos, hogy megfelelő felkészültség nélkül a transzcendens élmények kaotikusak, megrázóak, áttekinthetetlenek, kiúttalanok és kibírhatatlanok megtörténtük pillanatában. Ezek bizony erős jelzők, de ilyen vonatkozásokban cseppet sem túlzók.

Amiért fontos előrevetíteni mindezeket, az azzal indokolható, hogy a film története elválaszthatatlan a jelzett metafizikus összefüggésektől, melyek – átadva magunkat ritka erejű sodrásának – megérthetőek és átélhetőek mind a sztori, mind a mögötte/benne húzódó valódi jelentéstartalmak szintjén. Jelentése – és a film ezen vonásában igazán fontos – nem egysíkú, nem is igazán pontosítható, verbálisan nehezen közvetíthető, és a képiségen is bizonyos értelemben túl van. Éppezért mindenkinek mást és mást mutat meg önmagából, ezt pedig gazdag és fantasztikus képisége, összetett szimbólumrendszere, a mélyen átélt színészi játékok és nem utolsó sorban hatásos zenei atmoszférája hozza létre.

Történetét pontosan elmesélni túlontúl hosszadalmas lenne, zavaros és ezért felesleges. Már önmagában ez a tény is jelentőségteljes, az emberi életek áttekinthetetlenségének, a megesett dolgok sok nézőpontból való szemlélhetőségének – illetve saját nézőpontból is számtalan megközelíthetőségének – jelképe. Ezt a jelenetek és a jelenetek egymáshoz való viszonya is alátámasztja. Hangsúlyozom, nem kell ebben a filmben minden beállítás és képkocka hálóján fennakadni, ami nem hat azonnal, az hadd menjen – azzal majd ölelkezik más –, marad elég ott helyben (és talán néhány hétre) rendeznivaló.

A következőkben azért – szimbólumokban is kibontva – nézzük végig a sztori egy vonalát, illetve verzióját. Fred Madison szaxofonos és felesége Renee lassan, de biztosan összeomló kapcsolatáé az első rész. Az elején alig van kép és hang, minden homályos, amikor a sóhaj is fáj egy olyan hajnalon Fred odahaza dohányzik, valaki pedig felcsönget a kaputelefonon, hogy Dick Laurent halott, de az utcán nincs senki. A későbbiek során ez a baljós hangulat tébolyítóvá fokozódik. A csendes Fred körül felbolydul minden. Valaki videokazettákat hagy napi adagokban a lépcsőjükön, melyek házukat rögzítik, minden újabb alkalommal beljebb hatolva egészen a hálószobájukig. Mindeközben Fred és Renee csak külsőleg él együtt; egy nyomasztó szeretkezés után Renee megpaskolja Fred hátát, hogy nincs semmi baj, de körmei feketére festettek; aztán egy fellépéskor látja a színpadról feleségét távozni két férfival, majd hazatelefonálva senki sem veszi fel a kagylót; Fred egy bulin összeakad egy apró, sminkelt, hátborzongató öreggel, aki azt állítja már ismerik egymást, a férfi otthonában találkoztak, sőt most is ott van, mobiltelefonon felhívja Fred lakását, és valóban beleszól a másik oldalon is az öreg hangja. Itt végérvényesen kilépünk a megszokott keretek közü, és kicsúsznak az eddig biztonságosnak hitt kapaszkodók Fred kezei közül. (A későbbiekben látjuk az öreget – akit a démoni értelem megtestesüléseként értelmezhetünk – videokamerával a kezében, vagyis nem más, mint olyan erő, akinek az a feladata, hogy szélsőséges félelmek adagolásával zökkentse ki Fredet addigi élete közönyéből és szembesítse olyan tulajdonságaival és életének olyan mozgatóival, amikkel az addig nem volt hajlandó szembenézni. És itt újra egy ezoterikus tételre kell utalnom, miszerint a gonosz a látszattal ellentétben nem hátráltatója, hanem segítője az embernek az éntudat felfogásában és megerősítésében, kíméletlenül éles tükröt tartva eléje - így nyernek értelmet a videofelvételek és a gonosz jelenléte az otthon vélt biztonságában.)

A film egyik legdöbbenetesebb jelenete, amikor Fred kilépve az egyik szobából besétál a folyosó áthatolhatatlan sötétjébe, amely, mint egy anyagiasult tömeg elnyeli őt. Ez a jelenet olyan erős lökket, hogy rádöbbenthet a fizikai világból való kilépésre, Fred itt bizonyos értelemben kilép a filmből, a kulisszák mögé lép, ki a megzavarodott színjátékból. Az ember először várja a rémet, de az sosem jelenik meg, nem jelenhet meg, mert biztosan van ott szörny is – a Twin Peaks Tűzz jöjj velemben egy pillanatra még megláthatunk homályosan egy iszonyatos démoni ábrázatot –, de az mind semmi ahhoz képest, hogy valójában nincs ott semmi. Vagyis, hogy a semmi van ott. Az üresség, a terméketlen, a kiúttalan, mindennél elviselhetetlenebb űr, a vakság, a megsemmisítő egyedüllét, a fény hiánya, a kinnlét, ahonnan nem látszik, hogy az út felfelé befelé vezet. A lélek bizonyos kinn töltött idő után – miközben felesége szólongatja hiába – visszajön, de még csak a történések, Fred Madison zaklatott életéig, tovább forgatva annak kerekét. Aztán álmai egybemosódnak a valósággal és a videofelvételekkel, Fred valamiért azzal bűnhődik, hogy siralomházba kerül felesége feldarabolásáért és mert élete lineáris biztonsága felborult, nincs alátámasztva, hogy ő tette-e, illetve, hogy ez nem látható át tisztán, adja a végső lökést, hogy maga mögött hagyja a már említett biztonságérzet illúzióját.

A siralomházban kínzó fejfájás és hallucinációk gyötrik Fredet, majd szédületes képektől kísérve kiszakad eddigi világából és testet vált! Mivel azonban egy életen belül történik mindez, metamorfózis zajlik le, okkult erők játéka – különben előbb meghalna, aztán születne újjá –, de Fred megkapja még életében azt a kegyet, hogy megtapasztaljon valami igazán fontosat, de hogy mi az, az a későbbiekben válhat világossá. Fred a cellában a néhány évvel fiatalabb Peter Daytonná válik, aki nem tudja hogyan került oda, de őt is kínzó fejfájás gyötri. Szülei hazaviszik, majd lassan visszaáll a normalitásba; ő a környék legjobb autószerelője, tehetségét igénybe veszi a kiszámíthatatlanságot és veszélyt árasztó Mr. Eddy, akiről nem tudjuk meg mivel foglalkozik, de mindenképpen a kisváros egyik hatalmassága. Elviszi Petert két gorillájával egy kis kocsikázásra, közben egy felelőtlenül rájuk tapadó autóst félholtra ver Mr. Eddy embereivel, így újra felborul a pillanattal azelőtt még rendezettnek tűnő kisvárosi nyugalom. Nem kellenek körmönfont akciók, elég egy rossz előzés, és a gonosz újabb elszabadulását azonnal egy porig alázott, majdnem megölt szerencsétlen autós jelzi.

De a második félidő valódi startját a Mr. Eddy kocsijában felbukkanó Alice adja, aki Renee fekete hajú, néhány évvel fiatalabb mása. Persze Pete nem bír ellenállni az Alice-i kihívásnak és ezzel kezdetét veszi a Mr. Eddy, Alice és Pete hármas kíméletlen játéka. Hogy Peter valójában Fred, az több tényezővel is alátámasztást nyer, mindkettőjüket fejfájás gyötri, Peter idegesen reagál Fred, a rádióban

felhangzó szaxofonszólójára és persze hogy Alice és Renee is valójában ugyanannak az entitásnak a megnyilvánulásai. És hogy itt elsősorban Fred sorsa számít, hogy az ő tanulóidejét szemléljük, azt jól mutatja, hogy nem tudhatjuk meg miért is került cellába Peter (kérdésére szülei sem fedik fel a rettenetesnek tűnő titkot), az ő élete itt attól a pillanattól számít, amint Fred az ő lényén át tapasztalja a világot.

Alice-nek kész terve van a meglépésre, kinyírni egy Andy nevű fickót és meglépni a pénzével. Amint Peter beleegyezik – mert azt hiszi, így övé lehet a nő – hamarosan megtörténik a borzalmas gyilkosság, Peter ekkor már sejti, hogy nem ő uralja saját sorsát. Mr. Eddy – miután már érzékeltette a fiúval a reá váró lehetséges sorsot – felhívja Petert és átadja a kagylót a sminkelt öregnek, a démonnak, akiről a megrémült Pete is sejti, hogy ismeri valahonnan. (Mr. Eddy, aki szövetkezik a gonosszal csúnya véget ér, de ez nem is lehet másként, a hatalmat maradéktalanul az egójuknak alárendelők fokozottan ki vannak téve a gonosz csábításának.) Alice és Peter a lány tanácsára elmennek egy faházba a szajréval egy orgazdához, aki nem más, mint a testet öltött démoni lény. Itt lejár Peter ideje, de ezt már előre jelezte Fred egyik álma a siralomházban az égő faházról.

Amikor Peter újra Freddé válik, a gonosz videokamerával – őt filmezve – ront rá, és Fred kétségbeesetten menekül el a rettenet elől, mert még mindig nem tudja, hogy az nem árthat neki, hogy csak elodázza a szembenézést, és az a tükör, amit a gonosz tart eléje ugyancsak játék, mint minden egyéb az életben, és hinni benne nem más, mint amit az önnön farkába harapó kígyó ősi jelképével szimbolizálhatunk. Ezért jöhetett létre az a paradoxon, hogy a film végén Fred szól fel önmagához, hogy Dick Laurent halott.

A sztori persze ennél sokkal összetettebb, de nem ez az érdekes, mint ahogy a lényeg a Twin Peaksben sem az volt, hogy ki ölte meg Laura Palmert, hanem az ember harca a gonosszal, hogy ember tudjon maradni, és Cooper ügynök beavatási kísérlete az intuíción túl. Az a beavatás sikertelen volt és Cooper Fredként is elbukik, de nem az elbukás ténye számít, hanem a tanulás és a tapasztalás, mert itt Fred azáltal, hogy egy életben két személyiséget átélt – mert átélhetett volna tucatot is, de nem, kettő elég, két pólus: egy művészé és egy autószerelőé – megtapasztalhatta, hogy a sztori, a körítés csak eszköz, a küzdés mindenkiben ugyanaz, ugyanazért. És itt, miután Fred megfutotta körét (Dick Laurent-effektus) a gonosz jelképe a farkába harapó kígyóval megdől – és dőljön is meg ez a tarthatatlan, stagnálást állandósítani hivatott mítosz! – inkább a spirált vetítsük magunk elé. A spirál is köröket ír le, de egyre közelebb kerülve a középponthoz, és minél több az elemi erejű tapasztalat a világról, annál kisebb körök megtételére kényszerül az ember.

És most visszautalva az elején tett kijelentésekre, ma ezeket a spirituális észleléseket – igaz még nem tudatosítva, nem kellő odafigyeléssel, de éli és elszenvedi az emberiség. Ez egyre inkább a kortudat részévé kezd válni, és ez látványosan és egyedülállóan illusztrálva van ebben a filmben, és, mint ilyen, a legfontosabb alkotások egyike ebben a nehezen behatárolható korban.

(És ezek után egy megátalkodott kitétel: nem is az a lényeg, hogy a film objektíve definiálható-e az itt leírt jellemzőkkel vagy sem, hanem, hogy nekem mindezeket elmondta, hogy ilyen sokat el tudott mondani – és még többet is, de véges ez a fórum is – és, hogy inspiratív ereje óriási, érdemes rácsatlakozni, ki-ki affinitása és vérmérséklete szerint ugorhat ki általa a megszokások rettenetes satujából.)

(Köszönöm Rudolf Steinernek a szellemi impulzusokat!)

(hiro)

HINDUSTHANtól a DUBig HORTOBÁGYIn keresztül vezet az út: A KISZÁLLÁS MŰVÉSZETE

Hortobágyi László: Terence McKennának van egy füvészkönyve – ami várhatóan megjelenik magyarul is – melynek lényege az ideológiai körítés, ami számomra az elidegenedés iskolapéldája. Rakjuk össze azt a kaleidoszkópot, hogy a pali egy igazi botanikus tudós, aki a koncepcióját összekapcsolta az ufókkal olyan módon, miszerint az őstörténettől, a majáktól és az egyiptomiaktól kezdve a drogok és gombaspórák elterjedése egy szisztematikus, diszkrét lépcsőkön történő beetetést szolgált, ami az emberiség tudati módosítását vette célba. Ezek a szerek – a szintetikusoktól a gombákig bezárólag – az emberiség közös tudatát abba az irányba befolyásolják, hogy az idegeneket befogadják a földi társadalmakba, de itt nemcsak a befogadásról van szó, hanem a szexről is. Most rakd össze ezt a médiák által szétlőtt nyugati tudatot; egy tudóst, aki öreg korára eljutott oda botanikusként, hogy a drogok azért terjednek, mert az ufók terjesztik, annak a célnak az érdekében, hogy az emberiség tudatilag alkalmassá váljon a velük való szexuális kapcsolatra. Ehhez mit kell még hozzáfűzni – persze a füvészkönyve ezzel együtt kiváló.

Az örök téma számomra a társadalomból való kiszállás. Biztos hallottál erről a Santa Fé-i szektáról, amit már '72-ben nyomattak, hogy a Bopp-Hall üstökös csóvájában rejtőzik egy ufó – és itt jön vissza amit korábban említettél, hogy a szívható növényi DMT-től mindenkinek földönkívüliekről szóló látomása támad – és ha felszállnak arra az ufóra, akkor ott egy új minőségű tudatot kapnak. Az eredmény látható volt, harminckilencen ott feküdtek emeletes ágyakon mint egy kollégiumban, mellettük letéve a szemüvegek, a tisztára fényesített bakancsok, ők maguk lila kendőkkel letakarva, ráadásul mindannyian kasztráltak voltak. Na most, rakd össze; mint a régi Indiában, ahol voltak olyan aszkéták, akik fölakasztották magukat a fára és tűzben égtek el öntestük büntetése gyanánt, miközben a szomszéd városban mindennapi gyakorlat volt a Káma Szútra. Ott van most Hollywood, Beverly Hills, ami nem az önmegtartóztató szerzetesek lakhelye, és mégis, ott vannak a kasztrált szekták is.

Még egy kitételt tegyünk az ufó-témához. Az emberek tudata nagyon érdekesen működik. Tudniillik számtalan titokzatos dolog van kétségkívül, és a fizikai világ biztos, hogy sokkal több, mint azt ma a tudomány tudja, de hogy semmi metafizikus és transzcendens nincs, az halálbiztos. Amikor a Carlos nevű terroristát elkapták – akit harminc éve kerestek – úgy tudták rábizonyítani, hogy líbiai megbízott, hogy a CIA átküldött a francia bíróságra egy műhold fotót, amin Carlos látszik a líbiai sivatagban egy sátor mellett három fickótól körülvéve, kezében tartva a vonatkozó líbiai napilapot. Ha fejlécet el tudnak olvasni, akkor minimálisan négy centiméterig lát a műhold, nos akkor kérdem én, hol vannak az ufók, ha ilyen a világ mai felderítése?

Második Látás: De ez nem zárja ki, hogy nem is készülnek ilyen fotók.

HL: Az ufóhívők persze azt mondják, hogy igen tudják, csak kormány-összeesküvés zajlik. Meg hogy kiveszik a nők petéjét, stb., ez ugyanaz a tömegeket hipnotizáló szörnyű ostobaság, mint ami a középkori boszorkányságot szülte. Az ufó azért fantasztikus dolog, mert egy hihetetlenül jó lakmuszpapírja az elidegenedésnek – az ufó, amelyik elszállít erről a lakhatatlan világról.

ML: Ez a szabadulás létezik szerinted vagy csak fikció?

HL: Ez a vágy az ember alaptermészetéből fakad, de csak képzelt szabadság van. Amióta az emberiség létezik, azóta akar tudatilag szabadulni a valóságtól és mindent mozgósít ennek érdekében, Hollywoodtól a szintetikus szerekig és az Internetig. A mesékben ezt a fejen való átbucskázásnak hívják, a kínai történet pedig a képbe való belépéssel szimbolizálja ugyanezt. Itt arról a tartós, többezeréves kiszállási vágyról van szó, ami azt bizonyítja, hogy ez a világ valamiféle oknál fogva nem lakható az egyén számára.

És a legszörnyűbb, hogy húsz-harminc év múlva bezárul a lehetőség az osztályok és társadalmak számára – mert a forradalmak kora elmúlt –, hogy forradalom vagy társadalmi mozgás révén a fogyasztói és piacgazdaságot megváltoztassák. A polgári demokráciák és a médiák nem hagyják a leg-

kisebb kiutat sem, hogy a rendszertől idegen gondolatok széles körben terjedjenek. Gondolj ma egy alternatív lemezterjesztési világhálózat létrehozásának módjára, ezt ültesd át egy forradalmi ideológiába, és látod, hogy mennyire behatároltak bizonyos alternatív életmódok létrejöttének lehetőségei. Egyre inkább gulágban, de hamburgeres gulágban élünk. Ezért marad a kiszállás szintetikus módja az LSD-től a virtuális sisakig, és ez egy felfokozott tempó, az egyedek látszólag egyre közelebb kerülnek egymáshoz a vegyszerektől, pedig egyre súlyosabb magányba süppednek. 20-30 év múlva a társadalom legalább 30 százaléka fog kiszállni naponta a napi létből. Hiszen mindannyian kiszállunk amikor csak lehet.

ML: Van legalább egy szűk csapás, ami tovább vihet ebből?

HL: Csak a történelmi szükségszerűség, mert nem tudom lebontani, hogy a világ melyik táján születik meg az életmód, amelyik segíteni tud. De ennek a dolognak kapcsolatban kell lennie azzal a kiszállással, amelyik pillanatnyilag egy passzív retrográd kiszállás, mert aki elszívta a napi adagját, az a legjobb állampolgár. Aki krisnás, ufóhívő vagy kokainista, azzal nincs sok baj. Azzal van baj, aki szívhat ugyan, de nyüzsög, információt ad-vesz, furcsa lemezeket készít vagy azokat propagálja. Ha ez a pozitív kiszállás, mint metódus egyszer létrejön, akár humánus, akár ökológikus úton, elkezdődhetne egy alapvetően más életmód, melynek olyan kódja, köznyelve lenne, amely valódi köznyelvvé válna az ifjúság körében – ez átbillenhetne egy olyan társadalmi össznyomás mértékké, amit már nem lehet figyelmen kívül hagyni. A probléma az, hogy az a gyújtópont, ami ezt elindítja, nem akar összejönni. A zeneiparban ez igen látványos, mindenki megesküszik az elején, ha sok pénz összejön, akkor építünk, alternatívákat adunk, rádióadókat építünk, stb., aztán a százmilliókból élelmiszerrészvényeket vásárolnak. A részvényekkel és fogyasztással ezt a rendszert erősítik, pedig ők kvázi annak idején szintén szabadulni akartak.

ML: Lemezeid hallgatása sok emberben bizonyos ezoterikus vonzatokat kelt. Mit szólsz ehhez?

HL: Elég baj az, pedig sajnos így van. Kaptam levelet egy bolognai klubból, ahol esténként beszippantanak és felrakják a lemezeimet. Még kell mondjam, engem ez zavar, mert a tömegkultúra részévé teszik azt, amit én nem szerettem volna, hogy azzá váljon. Amikor ezek a zenék elkészülnek egyszerre nagyon komoly tradícionális és parodisztikus XXI. századi elemek keveredtek benne. Parodisztikus alatt korunk eltúlzott technóját értem. Ebből következik, hogy egyszerre hihetetlenül fontosak a tradícionális elemek ezekben a zenékben, de ezzel együtt egy elemelést szeretnék a gyökértől, mert nem hiszek az eredeti gyökérben, az eredeti istenekben és ideológiákban. Az emberiség lidércnyomásának tartom a hinduizmust és az összes vallást, a nagyapák az utódokra nehezedő, rohasztó agybajának tekintem ezeket a dolgokat. Ettől kellene megszabadulni igazából, és nem is lehet új világot alapozni erre. Akiknek gondolataiból hidat lehet építeni, olyanok kevesen vannak. A zenén jól lehet lemérni mindezt. Zenét nem lehet kamuból csinálni – bár mindent megpróbálnak –, mert a hangról kiderül, hogy hamis. Szerencsére a zenének objektív kódnyelve van.

ML: Tehát jó zenét csinálni csak a kódok ismeretében lehet.

HL: Nos, ne tűnjön nagyképűségnek, de én az összes lehetséges szabályát megtanultam ezeknek a zenei formáknak és az utolsó pillanatig betartom őket, valószínűleg ezért működik a dolog. A régi formulák ma átélhetetlenek, összerakhatatlanok, csak akkor működnek ha több tradícionális szabályt egy új szintézissé gyúrsz, és akkor, mint zene jelenik meg – nem tradíció, nem ideológia, nem transz. Észre kell venni, hogy ezek a zenék nem meditatívak, hanem kegyetlenek, hörgő, karistoló hangok szólnak bennük – miközben az összes hagyomány be van tartva –, akkor itt arról van szó, hogy ezek a tradíciók ilyenek. Az emberi kultúrák elidegenedése és degenerálódása követhető nyomon; nem a nagyszerűsége, hanem a borzalma.

ML: Megnyugvásból, békéből nem lehet ezek szerint jó zenét csinálni?

HL: Az biztos, hogy ma az hazugság. Menj ki az utcára, az aluljáróba és nyugodj meg, de kiemelhetnénk olyan sarokpontokat, mint Afrika és India.

ML: Miért olyan fontos India?

HL: India jutott a legmesszebb abban, hogy az emberi együttélési formák legborzalmasabbikát hozta létre. Indiában a legszörnyűbb az ember és ember közti viszony – a legszörnyűbb volt, ma Amerikában az. Nincs még egy nyelv a világon, mint a hindi, ami ekkora különbséget tesz az emberek között, a kasztrendszert már ne is említsük. A meditatív, holdvilágos, Taj Mahal-os India a legszörnyűbb hely ahová csak születhet ember a földön.

ML: Miért találta meg a modern techno is Indiát, a Goa partszakaszt, létrehozva egy új stílust, a goa-trance-t?

HL: Előbb utóbb mindenki megtalálja Indiát, azért mert ez a bemázolt, girlandos világkép a jó istenekkel piszokul vonzó a talajtvesztett nyugati elméknek. Csak egy dolog van elfelejtve mindig, a nyugati ember a maga személyes istenével, személyes tulajdonával érkezik Indiába, ahol az ezer isten világa létezik. A személytelen, a tudattalan panteizmus, ahol feloldódsz a lelkek óceánjában és megszűnsz, mint individuum létezni.

De ha mindenki kiszáll és a Gangesz partján mossa a lábát, ki építi fel a hidakat és az óvodákat? Az indiai, amikor rájön arra, hogy csak belül szabad, elkezdi kiépíteni ezt a rendszert, hogy megszabadul és elmegy jóginak negyven évre azért – és itt a lényeg –, mert a meditáció, a metafizika legfőbb jutalma az egyén számára, ha kilép az újjászületések láncolatából, a samsarából, a reinkarnációk galaktikus köréből és soha többé nem születik újjá ezen a földön. Ez az igazi kiszállás, ezért India a legfontosabb ilyen szempontból, mert ennyire konzekvensen egyetlen más társadalom és tradíció sem fektette le a Földről való távozásnak ezt a fantasztikusan kiépített és mélyen filozofikus módját.

És miért kell azt mondanom például, hogy Isten vagy Jézus vagy Buddha mondta, hogy ne ölj, miért nem elég az ebben a világban, hogy nem jó embert ölni? Miért nem mondja az a jógi abban a faluban, hogy ti hatszázan ugyan eltartotok engem, akkor mi lenne, ha megásnánk a csatornát, mert a szenny ott folyik a falu közepén, és nem megyek fel az oszlop tetejére, hanem leülünk, megtervezzük és kiássuk.

Én most itt kígyót-békát mondok, de szeretném hangsúlyozni, hogy az emberi szellem – ami például létrehozta a Védákat – hihetetlenül sokoldalú, és ha az ember túléli ezt a fogyasztói-öko válságot, akkor az emberi agy átépíti a világegyetemet, lehet, hogy millió évek múlva, de csillagászati mérnökként lép majd fel az ember.

Mivel én is gyerekkorom óta ki akartam szállni, utánajártam aminek csak lehetett, elmentem messzire és arra a következtetésre jutottam, hogy valaki például minél hindibb, annál hamisabb a tudata. Ha egy A-tól C-ig terjedő skálán csak B-re mondod, hogy igaz, kizárod magad A és B megismerésének lehetőségéből. Visszakanyarodva a tradíciókhoz, a problémát abban látom, hogy ma nincs nyelvünk a más világokra, csak olyanok, amiket valakik valamikor – lélekmentők, vallások keltettek életre. Nem '97-re, Közép-Európára konstruálták ezeket a válaszokat és kérdéseket, hanem mondjuk kétezer évvel ezelőtt egy nomád indiai társadalomnak. Egy pásztortársadalom a csillagos ég alatt, végeláthatatlan idő birtokában, nos, hová el lehet szállnia itt egy tudatnak – nincs korlátja az emberi elmének. Egy védikus sarkigazságot viszont nem ültethetsz át kelet-európai, XX. századi tudatba.

Én azért tanultam meg ezeket a tradícionális nyelveket, hogy megtudjam, mások hogyan szállnak ki. Amikor az a hindu-arab zenész transzba esik, akkor kiszáll anélkül, hogy tudná. Nem beveszi a tablettát, hanem megtanul egy nyelvet, és ez sokkal érdekesebb mint bevenni valamit, mert rájössz arra, hogy a hihetetlenül tehetséges ember hányféle módot talált arra, hogy elrepüljön ebből a lakhatatlan világból. Összehasonlítani a távozás módozatait, számomra most ennél érdekesebb nincs. Ebből a szempontból, hogy barokk orgona improvizáció vagy dub vagy goa-trance és klasszikus indiai zene, az ugyanaz. A zenei nyelvezeteket kell tudni ahhoz, hogy az ezekben a stílusokban történő kiszállásokat kellő mélységükben élvezni tudd. Nem nyelveket szeretek tanulni, hanem iszonyatosan jól érzem magam általuk. Nem fogom magam és kiugrok az ablakon vagy belövöm magam, hanem milliméterre megtervezem a távozásom hídját. Nem tagadom, persze ugyanarról van szó. De ezen a hídon bárki végigjöhet, ha hajlandó ezt a nyelvet felfejteni.

ML: Egy új nyelvként beszélhetünk nemrég megjelent albumod, a Hungisthan kapcsán, azt mondtad, hogy megfordítottad a dolgot és világzenéből csináltál magyar zenét. Hogyan lehetséges ez?

HL: Most nem akarok nagyon belemenni a pentatóniába, de például egy ajnó siratóéneket magyarosítottam. De csak ilyenek vannak, arabok énekelnek, tablák mennek, és mégis magyar zene. Itt megint a kollektív nyomor azon tudatáról van szó, melyben egy bizonyos szint után eltűnik az, hogy magyar, vagy japán. Mindazt, amiről ma itt beszéltünk én arra a közös nevezőre húztam, hogy az emberi tudat közös nyomorúsága – ez az, ami ezeket a közös tudatú zenéket összekapcsolja, és ha valaki megérzi ezt a fajta szociológiai hátteret túl a zenetechnikán és túl a zeneelméleteken,

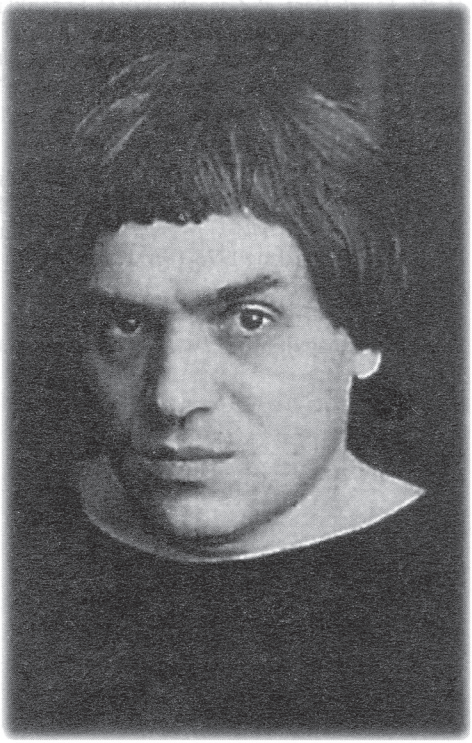

hogy az egyébként földrajzilag, tájban és időben elkülönült zenéknek a közös, mögöttes tudati nyomorát össze tudja hasonlítani, megtalálja a kulcsot erre a vegyítésre. Tudniillik a zene technikája, hogy milyen hangnemben és ritmusban van, az csak egy eszköz, egy kód. Ha tudod, hogy ez így kódol, az meg úgy, össze tudod hasonlítani, ezért nem mondhatod, hogy csak az egyik fontos, mert elveszíted a másikat. De a kód ismerete kevés, és itt jön a tudomány és metafizika kapcsolata, mert kell-e még valami a kódon, a tudományon kívül; ez az idézőjelben lévő metafizika, a közös emberi nyomorúság kollektív nyelve. Ha meglátod az azonos vonást egy XV. századi japán és egy száz évvel ezelőtt élt dél-alföldi paraszt élethelyzetében, és ennek zenei lecsapódását, tiéd a „bölcsek köve", és ennek mentén megpróbálhatod összehasonlítani ezeket a világokat. Semmilyen más módon ez nem lehetséges.

[Először nem állt szándékomban semmilyen kommentárt fűzni a Hortobágyi Lászlóval készült interjúhoz, azonban a beszélgetés menete úgy alakult, hogy kimaradtak bizonyos zenetechnikai vonatkozások, illetve kihagytam őket a végső verzióból, mert nem illeszkedtek aztán a beszélgetés ritmusába, az egyik momentum lényegét azonban itt sűrítem; eddigi lemezismertetőimben gyakran citáltam azt a kifejezést, hogy hangminta, Hortobágyi viszont nem használ fel semmit hagyományos módon beszemplerezve; ha például énekmintát vesz, akkor igazából a hangszínt mintavételezi, abból tizedmásodperces egységeket gyárt, majd ebből a készletből építi fel az éneket, ez egy sajátságos eredményt hoz létre, sohasem szólhatna így emberi hang élőben.

A legvégén pedig tekintsük át a megjelent életművet:

Transreplica Meccano, Op., (1986) HM 1989 • *Traditional Music of Amygdala* (1989) Erdenklang 1991 • *Transreplica Meccano* (1989) Staalplaat 1993• *The Arcadian Collection* (1992) Erdenklang 1994 • *Ritual Music of the Fomal-Hoot al-Ganoubi* (1993) Erdenklang 1994 • *6th. All-India Music Conference* (1990) Erdenklang 1995 • *Transglobal and Magic Sound of László Hortobágyi* (1996) W. Network Medien 1996 • *Terra Dei* (1995) Erdenklang 1996 • *Songs from Hungisthan* (1996) Internetto-HL. 1997 • *Nemesis* (1996) *Arka-Erdenkang* 1997/98 • *Sangeet Novus Sensus* (1996) Bahia/Staalplaat 1997 • *Summa Technologiae* (1994) Tone Casualties 1997

Előkészületben: *Organ Works* 1997

Más szerzők társaságában: *Classical Indian Music* Hungaroton 1982 • *Looking East-Electronic East'* Erdenklang 1991 • *Magic Age III.* Erdenklang 1994 • *Travel with the Global Beat Erdenklang* 1995 • *Passage to India* EMI 1996 • *Világfa* Magyar Nemzeti Múzeum 1996 • *Deus Ex Machina* Indigo 1996 • *Rosebuds in Stoneyard* Erdenklang 1996 • *Hyro: Sizen Sineido* Tone Casualties 1997 • *In Dreams* EMI 1997 • *Arabian Sounds* Indigo 1997

László Hortobágyi: http://www.kfki.hu/~yoghurt/hortobagyi/

[mis[fejlődésének helyes útja]]

A természet fejlődésének helyes útja a HYRO tükrében

Kivonat a Los Angeles Times, a New Frontiers és a Mondo 2000 HYRO-val készült interjúiból a The Landon Agency szervezésében.

– Hol születtetek, nevelkedtetek és éltetek eddig?

– Mi nagy igyekezettel a Földnek egy különös helyén élünk, melyet Hungisthannak hívnak. Ez a Föld kelet és nyugat területeinek határán található, itt egy speciális humanoid fajta él. 1492 óta ez egy jó alkalom Amerika számára, hogy felfedezze a világnak ezt az ismeretlen sarkát, csak kérjük, hogy ne hozzon több Disneyt, napalmot, Microsoftot, Internetet, McDonaldsot és emberi jogokat.

– Mikor terveztétek el, hogy lemezen szereplő művészek lesztek?

– Mi genetikailag programozva vagyunk a zenére, ez a mi outmoszféránk és egy emigrációs ösvény egy másik XXI. századba.

– Kik a támogatóitok?

– A mi kiemelkedő űr-behatolónk Hungisthanból, Mr. Gábor Csupó, a Tone Casualties feje.

– Kik voltak leginkább hatással a zenétekre?

– A kiirtott tradícionális kultúrák képviselői.

– Mióta érdeklődtök a technikán alapuló zene iránt?

– Hirosima óta.

– Milyen hangszereken játszotok?

– Mi játszunk a nyugati félgömb softwerein, a keleti félgömb hangszerein és olykor játszunk a gondolatokkal, a gyerekekkel és a távirányítókkal is.

– Kérlek soroljátok fel milyen hangszereket, illetve eszközöket használtatok a Tone Casualties által kiadott lemezen!

– Blue trancear bio-diversified fractals, házilag épített elektronikus basszus, kaleidoscopic astral-triggering strings, egyiptomi nai-fuvola, geometric hallucinogenic loops, analizált csillagközi zaj-spektrum minták, szintetizált rákkeltő dobminták, vallásos humanoidok, tanpurine dreams, valamint aural-medicin vibrational transports.

– Hogyan szerződtetek le?

– A gondolkodás által egy speciális tudatot növesztettünk a fejünkben, sajnos ennek van egy különleges, foszforeszkáló aurája. Ez nagyon veszélyes számunkra, amikor hivatalban, vagy acid-partyn járunk.

– Mitől más a ti zenétek?

– A mi állati magnetizmusunk által, melyet a hortobágyi sivatag fölött lebegő délibáb tölt fel.

– Mit szerettek különösen abban a zenében, amit csináltok?

– Az ezredvég kifinomult pranáját (légkörét).

– Van valami érdekes történet, amit szívesen megosztanátok a potenciális vásárlókkal?

– Harmadik típusú találkozás a realitással. Ez a születés.

– Milyen hangszereket használtatok először?

– A saját hangunkat.

– Kivel buliztok legszívesebben?

– A saját árnyékainkkal.

– Ha le kellene írnotok a zenéteket, mihez hasonlítanátok?

– Egy olyan emberhez hasonlít, akinek nincs se karja, se lába, mégis meg akarja vakarni őket. Ezen kívül a vámpír véres csókjához.

– Milyen zenéket hallgattok szívesen?

– A saját zenénket, aztán egy keveset a mutáns humanoid zenéjéből, amelyek a post-indusztriális társadalomban születtek és, mint már jeleztük a kiirtott tradícionális kultúrák képviselőinek zenéit.

– Amikor eltávoztok a Földről, hogyan szeretnétek, hogy emlékezzenek rátok és hogyan ne?

– Egy megkönnyebbült, eksztatikus érzéssel búcsúztassanak, de ne emlékezzenek a mi hamis

hangjainkra.

– Mióta van együtt a zenekar?

– Mohenjo Daro óta.

– Milyen egyéb projekteken dolgoztok most?

– Zene egy új társadalom számára, melyet egy új antigravitációs samplerrel készítünk, ezt a Lopakodó virtuális sisakjával kontrolláljuk, és ennek kifejlesztésében segítségünkre volt a Livermore Laboratórium. Valamint dolgozunk még a nyugati zene végső fázisán „Acidon Requiem" címmel, ami nem más, mint egy 16 Hz-es PPM (PulsePerMassage) bass-drum szekvencia, az állami és privát közalkalmazottak személyes megvilágosodásáért, kizárólag hétvégén.

– Milyen fellépéseitek voltak és kikkel?

– Húszezer mérföldet tettünk meg az óceánok mélyén Nemo kapitánnyal.

– Van valami, amit szeretnétek közölni a végén?

– Köszönjük az irántunk tanúsított érdeklődést.

HYRO: Sizen Sineido

Hortobágyi László zenei szintézise érinti a Hideg Roncs kísérleti tájképeit.

Ambient zajzene találkozása dubbal, goa trance-szel és egyéb modern kifejezési formákkal.

Kiadó: Tone Casualties
1258 North Highland Avenue
Hollywood, CA 90038, USA
Telefon: (213) 463-0145,
Fax: (213) 463-8709
www.tonecasualties.com

Hyro c/o: Rácz Mihály Budapest
XIII. u. 35. 1172
Telefon: 06-1-257-5382,
Fax: 06-1-258-0075

The experimental landscapes of Hideg Roncs are touched by the musical synthesis of László Hortobágyi.

Ambient noise meets dub, goa trance and other modern modes of expresssion.

Released by Tone Casualties
1258 North Highland Avenue
Hollywood, CA 90038, USA
Phone: (213) 463-0145,
Fax: (213) 463-8709
www.tonecasualties.com

Hyro c/o: Rácz Mihály Budapest
XIII. u. 35. 1172, Hungary
Phone: 36-1-257-5382,
Fax: 36-1-258-0075

A Tone Casualties első hét lemeze (Accidental Orchestra: Allegro Absurdito, Colon; Gabor Csupo: Zombient Music; Hungry Ghosts: Sugar Skulls; Alien Farms: Tall Revenant; Andras Wahorn: wHole; Bp. Service: The Machines Print Soundmaps) beszerezhető a szerkesztőség címén.

Lemezrecenziók

HYRO: Sizen Sineido CD *(Tone Casualties, 1258 North Highland Ave, Hollywood, CA 90038, USA)* A földalatti zajongások legelszántabb vakondjai bizonyára emlékeznek az ambient-noise Hideg Roncsra: egy kisebb big band volt, két darab basszusgitáros, Rácz Mihály ('A hallucinogén eszközök kóbor korcsolyása') és Bróder Ferenc ('vibrációs hanggyógyászati eszközök kutatója') alkotta. 1991-től '95-ig (elszórtan még ma is feltűnnek) feszítették aktívan az éjszaka húrját, s mindeközben bálnadalokkal dúsított felvételeket készítettek többrendbelileg. Az egyiket elküldték a mixológus Hortobágyi Lászlónak, aki boncasztalán életre keltve a Hyro projectet, tisztességesen bekevert. Csupó Gábor hollywoodi kiadója pedig melegében rácsapott az anyagra.
No mármost, akinek effektíve Hideg Roncs kell, azokhoz csupán a (kvázi bónusz) Ghanim szól, ami egy közel húszperces, érintetlenül originális darab. Az előző négy – dubba, trance-ba, technóba mártva – immár jóvátehetetlenül Hortobágyi-gazdagságú „roncs" lett, a két basszusgitárt olyan drasztikumú tündérországon űzve által, amelyből besokkalt volna Kukorica Jancsi is. Esélyesnek a 'Hindhub', befutónak a 'Mahazid' címűt gondolom, mely már rég nem ambient és acidnak is csak „emlék": rekviem egy emléknek – ha maradt volna kivel felidézni. (F.D.J.)

THE ALOOF: Sinking CD *(Warner)* Reggae, dub, pszichedélia, hip hop, ambient és trance olyan finoman, mívesen oldódik fel filmzenei jellegben, hogy a Massive Attack sem teszi jobban (no igen, a feloszlott Sabres Of Paradise trióból ketten ide vonultak át újratöltődni). Az Aloof legfőbb jellegzetessége a kiismerhetetlensége, a hosszú számok hosszú bevezető, hosszú középrész és hosszú lecsengés után valami álomszerű, fűstbement nyomot hagynak maguk után. Ha felismered, tiéd, ha nem, akkor is. (sosemvoltmis)

KONG: Earmined CD *(Roadrunner/MCD)* Az utóbbi években félig átalakult holland instrumentális négyes a megfontoltan felépített műfaji kereszteződések mestere. Korábbi lemezeiken egy finom, de velőtrázó pszichedelikus csapást jelöltek ki az acid-rock és a hardcore átmeneteivel, aztán ezeket egyre csak tágították, kissé még a modern, zúzalékos metal felé is. Az új albumon további ajtókat nyitottak meg a szimfónikusabb, még komplexebb rockszerkezetek, az ambient, techno és dub irányaiba is. Persze ezeket úgy kell elképzelni, mint a Bloody Maryben a só-bors-chili fűszerarányokat, csipetnyiek, de erősen bódítóak és a rászokás veszélye itt is nagy. (korlátlanmihály)

DJ PALOTAI: Open Mind MC *(Swarc Records)* Hogy itt mik is vannak mixelve, azt jól példázza, amikor tavasszal beszélgetve Palotai Zsoltival, megkérdeztem, mely zenék is most a legjobbak, mosolygott: minden ami új! Az ő szótárában ez a 'dob meg basszus' mellett elsősorban a future funkot jelenti. Ez nagyjából a funkyba oltja a drum'n'bass és trip hop fokozásokat, jazzt, ambientet, latin feelingeket és persze ezek egészen elképesztő összesimításait. A kazetta valódi dzsungel hangmintákkal kezdődik, aztán végig megmarad ez a finom, fátyolszerű hangzás, ami fennáll a B oldalra is, ami kicsit a klub hangzások, az acid tematikája felé húz – lehet, hogy minden techno funk is egyben? (mixmis)

Beneath The Icy Floe, A Project Sampler Vol. 4. CD *(Projekt, P.O. Box 1591, Garden Grove, CA 92842-1591, USA)* Nincs mese, még mindig a Project gyűjti egybe a legszebb dark wave (vagyis neo-dark, neo-folk, stb.) előadókat az akusztikus formációktól az ambienten át a Cocteau Twins-féle lazulásokig. Ez a válogatás (a műfajtól eddig idegen módon a szerzemények összemixeltek) átfogó képet ad a friss lemezekből, egyrészt a régi kedvencek (Lycia, Love Spiral Downwards, Thanatos, Black Tape For A Blue Girl, Eden, Attrition, Vidna Obmana) nimbuszát tovább erősítve, másrészt továbbra is fenntartja ezeknek a kifejezési módoknak a létjogosultságát kiemelkedően magas színvonalával mind a zeneiségeket, mind a formai megvalósításokat illetően. (fátyolmis)

Original Toxic Compilation MC *(Sörös Gergő, Békéscsaba 5600, Rezeda u. 4., III/10., Hungary)* A honi kazettaunderground körében kevésbé népszerűek a különböző post-industrial és zajzenei törekvések, ezért különleges színfolt ez a válogatás, melyre a külföldi noise színtérről a Maeror Tri és a Psy 231 egy-egy erőteljes felvétele került, a hazai, igen gyér kínálatból pedig a Hideg Roncs és a Murder Garden – melyre a zajloopok viharszerű sodrásának leképezése jellemző egy sűrű atmoszférájú hangágyba ültetve – két-két tétele hallható. (roncsmishidegben)

DOC WÖR MIRRAN: Slower CD *(EBU's Music, Bottenhorner Weg 37, 60489 Frankfurt/M., Germany)* A népes kolóniát számláló kultikus német post-industrial csoport nem könnyen érhető tetten önismétléssel, ha kedvük úgy tartja zeneiségük lemezről lemezre teljesen átalakul. Számomra először kemény, súlyos ritmusokat döngető ipari csoportnak tűntek, aztán hallottam pszichedelikus gitárutazásokat tőlük lágy énekkel, ez az album (mely persze nem az első a témában, a Slow 7-es, 8-as és 10-es tételét tartalmazza) pedig a Maeror Tritől ismert atmoszférikus hangkollázsok jegyeit vonultatja fel, hasonlóan invenciózus módon a már többször etalonként említett kedvenchez. (mélymis)

SIX AND MORE: Blue Q CD *(Archegon, Günter Schroth, Am Alten Weg 27, 55127 Mainz, Germany)* A többféle felállásban készített félvételek összesen harmincnégy zenész munkájának gyümölcsei a legkülönfélébb elektronikus zajkeltőkkel (a felsorolástól eltekintek). Az impressziók úgyszintén ezerféle színben pompáznak, az adott kompozíciókon belül sem könnyű nyakonragadni még visszatérő hangsorokat, hangzásokat sem, bár végig észlelhető egyfajta strukturális építkezés, dúsulás, továbbgondolás. Hanggyűjtés egy szilíciummezőn. (miséstöbb)

APHASIA/DACHISE: Split CD *(Realization Records/Atmoject, Aldersyde, Station Road, Banchory, Kincardineshire, AB31 3XX, UK)* Az angol Aphasia a csend és a váratlan zajok kontrasztjára épülő zenéje megjelent már az Atmoject kiadó első produktumán, a Brume-mel közös CD-n, ráadásul ugyanazokról a kompozíciókról van szó itt is. Az amerikai Dachise zenéje kitartóan a bántó magas hangtartományokban zeng mindvégig, csendesebb fekvések beiktatása nélkül, változást a frekvenciamódosítások, váratlan vibrációk, átrohanó zajok absztrakt metódusai hoznak. (miszizzen)

PHYCUS: Sonderkommando Now! CD *(Musicus Phycus, P.O. Box 55083, 240 Sparks St., Ottawa, ON K1P 1A1, Canada)* A kanadai indusztriál project lemezről lemezre igyekszik egyre szikárabb, csontosabb hangzást elérni. Ha az elektro-indusztriál kifejezést használjuk, az rájuk nézve túlpuhítást eredményez, bár hangzásban, eszközökben, a szerzemények felépítésében ezzel a színtérrel rokoníthatóak, az ember a lemez hallgatása közben szinte látja maga előtt az élő akciók energiáját, feszültségét, a zajok generálását. Az indusztriálnak azt az oldalát teszik újra élővé és aktívvá, amit évek óta csak kifáradni látunk. (totálmis)

PIUME E SANGUE presenta il Duo Portugal in Nel Ventre Della Balena CD,
PBK: Life – Sense Revoked CD *(Lunhare, Massimiliano Gatti, Via Mozart 13, 20092 Cnisello [MI], Italy)* A Piume E Sangue olasz duó rövid és zaklatott kísérleti hangképeihez preparált elektronikus zongorát, szintetizátort, őrület-képeket, törékenységet, abszurd ötleteket, humort és drámaiságot, különböző pasztell színeket, zavart, zajt, elesettséget, kicsinységet, nagyítót, láncokat és szárnyakat használ és bizonyosan még sok-sok egyebet, ami csak átfutott kezükön és fantáziájukon ennek a 37 tételnek a felvétele során.
PBK, ez az egyszemélyes konkrét zenei akció a plasztikus képek létrehozásainak bajnoka. Az album indító darabja mintha az emberi testnedvek áramlását erősítené fel rettentő mértékűvé némi Mézga Gézából csent űrhang-rádióhullám zizegéssel megspékelve. Aztán hallhatunk víz alatti nagytakarítást és Jarboe hangját is hűvös ambient keretbe ágyazva. (ésmishangja?)

ZONE NORD: Roferon A CD,
FAB.44: Majik On The Moonlight CD,
TOY BIZARRE: KDI DCTB 07 CD *(RR/Pure Records, 151 Paige Str., Lowell, MA 01852, USA)* A Zone Nord a harsch-noise kevéssé szaggató, mondhatni atmoszférikusabb ágát képviseli, már persze viszonylagos módon, leginkább valami gépi köszörű hangmintájának különböző effektusokon való átszűrésének tűnnek a darabok, a valóban visszafogottabb színektől a zaklatott megoldásokig. A Fab.44 már 'klasszikus' zajköltemény, annak minden velejárójával, a mechanikus zakatolásoktól a magas frekvenciás sivításokig absztrakt szerkezettel, bár végig jelen van egyfajta tompa pulzálás ritmusalapként a montázsok alatt elrejtve. A francia Toy Bizarre jéghideg és rémisztő hangképeinek felépítéséhez nem használ sem szintetizátort, sem samplert, de valami effektet mindenképpen, mert (mint jelezve van a borítóban) zongora, óra, emberi és basszushangok eredeti mivoltukban nem így hangzanak, mint ezek a több, mint sejtelmes, képek nélkül is a legmegrázóbb pszicho-horrort felidéző túlvilági tripek. (mihálytrip)

RESISTMAN: Resist MC; Resin MC; Subethnotranstrip MC *(Sándor Tamás, Békéscsaba 5600, Andrássy u. 20/C III/7., Hungary)* A Ritual Material átvedlett Resistmanná és az atmoszféra is átcsoportosult a többszálon futó elektronikus kísérletekből kinőve pszichedelikus techno-rock and rollá. Ez elsősorban a ritmusokra épített húzós ívű dallamokban nyilvánul meg és a ködössé kent énekhangokban, de azért továbbra is az elektronikus ritmusképletek rafinált felépítményei az uralkodóak. Ha a Recommended Records dance album kiadására adná valaha a fejét, a Resistmannal kellene kezdenie. (misígylátja)

SZÓMA: Gondolattartály MC,
ABYSS: 7500 AngstrÆm MC,
DANG: By-Pass MC *(Kiss György, Budapest 1045, Rózsa u. 31., fsz. 3., Hungary)* Mindhárom project mögött egyetlen szerző és zenész áll – és előrevetítem, hogy kazettán ilyen magas szintű underground produkciók a hazai színtéren – mind a zeneiséget, mind a hangzást illetően – igen ritkán fordulnak elő. A Szóma – már a nevéből is következően a pszichedelikus hangszíneket kedveli, de legalább ennyire merít az elektro-indusztriálból, egyáltalán, az indusztriál és a neo-dark teljes tárházából. A szerzemények változatos felépítésűek és gazdagon illusztráltak a fentieken kívül filmzenei és etnográf 'zörejezéssel' is. Az elhangzó szövegek kortárs magyar költők versei. Az Abyss sokkal inkább kötődik – bár úgyszintén fantáziagazdag megoldásokkal operálva – a kemény és modern elektro-indusztriálban, olyan szélsőségesen jó csoportokhoz tudnám felsorakoztatni, mint a Wumpscut és a Phycus.
A Dang az elektronikus zenék jóval szélesebb skáláját átöleli, mintha az Intermix készítene session felvételeket a Coillal a Future Sound Of London irányítása alatt a Chemical Brothers stúdiójában. Ragadjatok tollat és még ma rendeljétek meg a demót, mielőtt elköltözik a fickó erről a bolygóról vagy szerzetesnek áll. (bymihály)

KAPOTTE MUZIEK/SECHRES MOUND split MC *(Kaon, 66 Rue E. Zola, 87100 Limoges, France)* A Sechres Mound konkrét zenei montázsa a finoman szerkesztett, alig hallható, illetve az inkább érzékelhető mély fekvésekre és a magasabb zajtartományok végtelenítéseire épül. Utazás a sztratoszférában, a vulkánok mélyén, az agyban, a vérerekben, ködös téli hajnalokon, kazánok fűtéscsöveiben és a tavaszi zsongásokban. A Kapotte Muziek – a kortárs francia kísérleti zene egyik alappillére – előnyben részesíti hangképeiben a karcosabb megoldásokat, a kitartó csöngéseket, apró zörejek ritmikusan felépített halmait, fémes nyikorgásokat, elhalkuló és felerősödő huzavonákat, síneken korcsolyázást, küllőkön citerázást, vonaton lovaglást, ebédlőben tányérdobálást és a háztetőkön focizást. (hiperaktívmis)

HERMIT/SUKORA split MC *(Garbage Society)* A Hermit, vagyis Eric+Tavis a feedback sivító zajpoklában lubickol vígan és felszabadultan. Minden torz és kaotikus, bár néhány súlyos (talán emberi hangokból álló) szempling kitartóan végigvonul, néha az az érzésem, mintha a mesterszalagot szándékosan összegyűrték és karcolgatták volna másolás előtt. *(Hermit, Eric, P.O. Box 8183, Victoria, BC, V8W-3R8, Canada)*
A Sukora atmoszférája halkan meghallgatva nem tud érvényesülni, hangosan pedig belevész a kazetta alapzajába. Mintha távoli mezők hangjaiba vágna bele néha egy-egy apró zajpörsenés, ez hosszú percek múlva gyakoribbá válik, a kazetta végére pedig recsegéssé dúsul. (*Sukora, Takayoshi, 2-4-5 Kikukawa, Sumida, Tokyo, Japan)* (mandulaszemis)

A magasszintű hangminőséget előtérbe helyező kazettakiadó, az Audiofile Tapes legújabb zajkölteményei. *(Carl Howard, 209-25 18 Ave, Bayside, NY 11360, USA)*
BRIAN LAVELLE & EMIL HAGSTROM MC A skót Brian és az amerikai Emil közös munkája a kortárs konkrét zenék teljességgel absztrakt stációjában pancsol, amely néha bolondos és játékos, néha kirívóan zajos, de sosem rémisztően az, mivel sem a zenélés eszközeit, sem egyéb háttérinformációt nem tártak fel, képben szólva: valahogy így érezhetik magukat a mikroszkópikus lények tárgylemezre kenve vagy a halak a palacsintasütőben.
ALPHANE MOON: The Echoin Groove MC A visszhangzó groove-ok alapjai akusztikus gitárakkordok éppúgy, mint emberi hangminták, ambient úszások, különböző zajok finoman szőtt hálói – mindezek egy kellemes technicolor pszichedelikus tripben suhannak tova, helyenként és főleg a visszhangeffektek ilyetén használatában a Hideg Roncsra emlékeztetve, bár az Alphane Moon hangzása szellősebb.
BRUCE ATCHISON: Mind Polish+Brian Laundry MC Bruce Atchison mindkét anyaga szintetizátorokkal és effektekkel készült, és bár sokszor egészen elmélyült ambient térbe ágyazott, lassú dallamokkal festeget, az elektronikus zúzmara mindent belep, különösen a sűrűbb ritmusú siklásokat, igaz erre ritkán ragadtatja magát. Inkább szörfözik az éter hullámain, rádió és egyéb zajok között, az ember nem is veszi észre rögtön, hogy robotok által lakott világba csöppent. Savasabb, mint egy bélyeg.
PASTRY WITH A HALF LIFE MC Olyan címeket adnak a szerzeményeknek, mint 'Esőmágnes', 'Csendmozi', 'Zavaros sámánok' vagy egyszerűen csak 'Bicikli'. Ennek megfelelően a zene zaklatott csörömpölés ütősökkel, gitárral, nyögésekkel, trombitával folyóként hömpölyögve, de véletlenszerű szüneteket beiktatva. Nincs mese, küldetéstudattal kell rendelkeznie annak, aki többször is végighallgatja mind a hatvan percét ennek a vidám zajongásnak. (mosolymis)

ASHTRAYNAVIGATIONS: Quartz MC *(MuzaMuza, 3 Soulby Court, Kingston Park, Newcastle-upon-Tyne, NE3 2TQ, England)* A project szíve egy állandóan örvénylő gitár, melyet nem megszokott módon szólaltatnak meg, mégcsak nem is igazán témákat hallunk, inkább színeket, formákat, kanyarokat, öblöket, fájdalmakat, elesettséget, felkapaszkodást. A pszichedelikus és absztrakt légkört ugyancsak kószáló basszus és egyéb tértelítő zajok segítik. A B oldal világa szellősebb szerkezetű, közelebb a konkrét elektronikus zenék minimalizmusához. A kiadvány külleme is megejtő, a kiadó kazettáit is CD-ihez hasonló halványbarna kartonba és nejlontokba bújtatva, expresszív fotómontázsokkal illusztrálva jelenteti meg. (atmoszféramis)

BRB: Disinterpretioned CD *(MuzaMuza)* Ez az angol project legalább olyan plasztikus mint a Coil, vagy az Illusion Of Safety, ez főleg a lemezanyag felét kitevő, kevésbé tömény zajképekre érvényes, ezekben a háttérszerű, csendközeli tartományokat váratlan lökések szakítják át, melyektől az ember ereiben meglódul az élet. Minden kollázs ingerlő és hasító, a legkülönösebb a harmadik szerzemény, ebben akárha az Elefántember önvallomását hallanánk a megfelelő zenei aláfestéssel: viszonylag visszafogott absztrakt zajokkal indul, majd Paul Schütze-től kölcsönzött space ritmusokkal csúszik bele egy mindent elnyelő, izzó hangzivatarba. (takarékmis)

TÉGLAGYÁRI MEGÁLLÓ: Méregzöld MC *(Ifj. Matolcsy Kálmán, Debrecen 4032, Borbíró tér 18., XIV/112., Hungary)* Az inventiózus debreceni zenekar két új szerzeménye (Méregzöld, 303-as szoba) a Dub War lendületét és zeneiségét idézi: visszhangos, dubos groove-ok hömpölygnek bele húzós riffekkel megsegített rafinált hardcore-ba. Harmadikként a Méregzöld „Amerre a tövisek mutatnak/Green metal is the Sky" mixe hallható a Loop Guru-féle tablákat és környezeti hangkollázsokat ültetve át kelet-európai viszonyok közé. (mismegállj)

ÁGENS: Ágens MC *(Gyimesi Ágnes, Budapest 1078, Murányi u. 32., Hungary)* Bevallom igen meglepett az Ágens-produkció, leginkább persze Ágnes énekstílusa, melyet egyértelműen Diamanda Galaséhoz hasonlíthatok vagy Christian Walzéhoz, mind technikában, mind drámaiságban. Mert ennek a kifejezési módnak fő jellegzetessége a mély drámaiság és a megmérettetés, természetesen önmaga irányába. Amennyire meg tudják rázni a hallgatót ezek a végpontok közt mozgó fájdalmas és megsemmisítő erejű rezgések, nyilván magát az énekest is átlényegítik. Néhány darabot zenei aláfestés is segít, akusztikus gitár, dobok és szintetizátor, de tényleg csak a kíséret szintjén. (némamis)

CARWASHTAGNACHT: Distance MC *(Kiss Balázs, Békéscsaba 5600, Pozsonyi u. 66., Hungary)* Csak azt mondhatom, hogy az eddig is reményteli zenekar megmámorosodva saját erejétől és lehetőségeitől eszelősebbet zúz egyetlen perc alatt, mint eddig együttvéve. Aztán meg mily' öröm, most végre ennek megfelelően kirobbanó a megszólalás is. A lassan zakatoló tempókat szaggatott riffek támasztják alá, melyek a torzított éneket is igyekszenek bedarálni, de igencsak szeretnek a végletekig begyorsulni is, hogy aztán a megzavart szívritmust újabb és újabb megtorpanásokkal akasszák ki végleg. (korbácsmis)

THE HYPERSEXUAL NYMPHOMANIACS: Cannibale MC *(Marco Gaetani, Via Giovannetti 295, I-55100 Lucca, Italy)* A két olasz fickó élete úgy látszik évek óta mit sem enyhül, még mindig szélsőségekben utaznak. Súlyos, rettentő nyihogásszerű hanggal kísért vágtát hosszú ambient szárnyalás követ, persze csekély harmóniával, ám annál több disszonanciával, hogy aztán egy pszichedelikus, ipari elemeket és klasszikus értelemben vett éneket sem nélkülöző acid-rockba csússzanak bele valahol Nik Turner színes tájainak közepén, aztán a zajok viharával tovasodródva minden kezdődik elölről, persze máshonnan és máshová tartva. (kontúrmis)

DERSZU UZALA: Mindenki kövér lesz egyszer, még Derrick is MC *(Trottel Records, Budapest 1192, Kós Károly tér 14., 2/17., Hungary)* A klasszikus, '80-as évekbeli lendületes punk/HC-t ötvözi az egri trió a Victims Family-féle rafinált szerkezetű post hardcore-ral. Kifejezetten melódiaközpontú és tobzódnak az ötletekben, pl. a 'Táncoljunk még' és a 'No cukor' erős funk-rock ízekkel és lírikus betéteivel ki is lép a szokásos keretekből, mindenesetre nemcsak punk fanatikusoknak ajánlott! (tajgamis)

ÉN ÉS A MAGNUM: Beavatás MC *(Trottel Records)* No, egy újabb kellemes meglepetés, ez a csapat egy számon belül oly sok ragyogó ötletet vonultat fel, hogy új életre kelnek zsibbadt tagjaim. Sorolom mely elemekben kiválóak: a zenei ötletek, váltások gördülékeny felépítése, a tömör, erőteljes sound, az ének és a kórusmelódiák színessége, a remek szólók, stb. Valahol félúton helyezkednek el a Leukémia és az Unfit Ass között, ill. ötvözik ezen csapatok legízesebb zamatait, és mégegyszer kiemelném: egészen meglepő pszichedéliába hajló énektémáik vannak, a finn Waltari tud felmutatni hasonlót, de itt ez rendszeresebb. Ha valami, akkor ez az album vissza tudja adni az ember hitét a hardcore életképességébe. (beavatottmis)

PRIVÁT NIHIL: The Last Underground MC *(Bahia Records, Budapest 1091, Üllői út 23., Hungary)* Nos igen, van valami a címben, a zenével együtt összeáll a kép. Valahogy bizarr az egész, és ennek a fő forrása, hogy a hagyományos rockfelállásba ékeket ütnek a billentyűk és a bővérű fúvósok kortalan futkározásai, mintha a Bauhaust (ezt a tévképzetemet az énekstílus és az angol szó-

veg táplálja) ötvöznék skával (a la Fishbone), némi rockandrollal és a skót anarcho punk zenekarok mentalitásával – értsd: zabolátlan energiájával. Ennél több már megártana a jóból. (mismásé)

VIDÁMPARK: Cracowia Express MC *(Bahia Records)* Igazi slágeresedékes alterrock csoport, éppúgy befuthatnának zenei kvalitásaikat tekintve, mint a Kispál, de tényleg, hogy ez az általános népszerűség miért nem bontakozik ki mégsem? Nem tudom, pedig éppoly finom érintésű, mint durva néha, és úgy húz, hogy vele feszülünk. És az ének éppúgy sokat ad e végpontok között. Végül is lehet, hogy túl sok ez a népszerűséghez, de inkább legyen sok... (kevésmis)

GALLERY: Watch Out! Puzzlemania MC *(Andy Vockrodt, Germanenstr 5, 70771 Leinfelden, Germany)* Képzeljük el a Rollins Band és a Rage Against The Machine közös nevezőjét, szolidabb, de azért nem kevéssé feszült és fojtott légkörben, és persze nem kevesebb buzgalommal zenei ötletek terén: örvénylő lassulásokkal és örvénylően sebes tempókkal. Tényleg megállja a helyét a felmenők társaságában is, ilyen ígéretes kezdés után remélem legközelebb nem demón találkozom velük. (reményrác)

AMMER/EINHEIT: Deutsche Krieger CD,
FM EINHEIT: Sen' Sein Deo CD *(Rough Trade/Our Choice/MCD)* A 'Német háború' az Einstürzende Neubauten ex-zenészének, FM Einheitnek és Andreas Ammernek közös munkája, alcíme szerint: 'Adolf Hitler vállalkozása, Kaiser Wilhelm túlhajszolása, Ulrike Meinhof paradicsoma'. Ennek megfelelő emberi hangminták a führeri korból nehéz és nyomasztó atmoszférát teremtenek: végeérhetetlenül egymásba vágott szónoklatok, különféle beszédek koromfekete és enervált ambient terekkel alátámasztva. Néhol ritmusok is feltűnnek, egy kevés elektro-diszkó, de ez a lazítás hamar semmivé foszlik a gonosz uralta világképek alatt. Hogy a lemez végighallgatása után sem igyekszünk felébredni végre, hát tényleg szomorú a helyzet... Az ezzel közel egy időben megjelent másik album kevéssé tortúraszerű, bár a konkrét zajzenéket, az elektronikus kísérleteket és az indusztriált ötvöző szigorú szerzemények szintén nem felhőtlen kikapcsolódáshoz készültek. Ezzel a lemezzel Einheit a Throbbing Gristle ősi indusztriál törekvéseit emelte át a digitális korba. (rockmihály)

Industrial Revolution 3rd Edition V/A 2CD *(Cleopatra Records, 8726 Sepulveda, Ste. D-82, Los Angeles, CA 90045, USA)* A harmadik részéhez érkezett válogatássorozat itt is az industrial különböző irányainak legnevesebbjeiből és legjobbjaiból válogat, tablót nyújt a legkorábbi törekvésektől (Throbbing Gristle, Einstürzende Neubauten – itt a klasszikus Yü-Gung Adrian Sherwood-mixe hallható –, Laibach, Chrome, Killing Joke) az elektro-indusztriál ikonjain át (Skinny Puppy, FLA, Leather Strip, Psychic Tv, Die Form) a mai trónkövetelőkig (Download, Penal Colony, Swamp Terrorists, Project Pitchfork, Spahn Ranch). Természetesen a Cleopatrának is maga felé hajlik a keze, a válogatás jó része olyan csoportokat állít csatasorba, melyeknek lemezeit is ők publikálják. A 28 számból 21 csak itt hallható eddig kiadatlan szerzemény vagy verzió. (vasmis)

SURFACE: 10 CD *(Hypnotic/Cleopatra)* Dean de Benedictis projectje az ambient eddig feltárt lehetőségeit kapcsolja össze oly módon, ahogy kevesen teszik, legalábbis ilyen élvezetes fokon. A techno oldalból táplálkozó hangzások (például Orb és Aphex Twin) vannak összegyúrva az experimentális, lassúbb, még inkább atmoszférikusabb (Vidna Obmana, Steve Roach, Paul Schütze) tripekkel. A legtöbb hangminta fenemód ismerősen cseng, de ez cseppet sem zavaró körülmény, inkább útjelzésül szolgálnak az ismeretlen tartományok felé. (illbientmis)

ZARAZA: Slavic Blasphemy CD *(Musicus Phycus)* Nos, nem bízzák a dolgot a véletlenre, a hátsó borítón közlik a hozzáállást: 'brutal experimental symphonic industrial doom/death metal'. És tényleg, szédítően gyors gitárriffek találkoznak a chipek útvesztőiben a halálraítélt utolsó sikolyával. Mintha összegyúrnánk a Laibachot, az Extreme Noise Terrort és a Tit Wrenchet. Igen, mint egy baráti mosoly a halál arcán. (arcátlanmis)

Multipurpose Saws – A Musicus Phycus Compilation CD *(Musicus Phycus, PO Box 55083, 240 Sparks St., Ottava, ON, Canada, K1P 1A1)* A kanadai kísérleti zenei színtérről kapunk minőségi képet a válogatás által. A főszereplő természetesen a zaj, ezen belül szabad a pálya az elektro-akusztikus absztrakcióktól a kemény post-industrial zajzenéken, az elektro-industrial legkevésbé sem visszafogott oldalhajtásain át a zavartalanul csapongó és hangmintákat ütköztető konkrét zenékig. Egy ami közös: az inspiratív erő és kiváló megszólalás valamennyi előadó esetében, melyek nagy részt a Phycus, mint központi mag köré csoportosultak. A résztvevők sora: Zaraza, Angelicate, Monty Cantsin Amen, Bitter Harvest, Goathead, Songs of the New Erotics, Vermiform Front, The Infant Cycle, Neil Wiernik. A CD dupla tokban jelent meg, a másik helyen egy épp CD méretű apró acél körfűrész helyezkedik el! (vágottmis)

ORCHIS: A Thousand Winters CD *(Cryptanthus, 94 Waverley Road, London, SE18 7TJ, England/World Serpent Distribution)* Az angol Orchis trió második albumán oly magasra tette a mércét, melyet csak olyan kiváló neo-folk/historizáló előadók tudnak elérni, mint a Death In June és a Sol Invictus. Az elektronikus hangképeket akusztikus hangszerek, gitárok, sípok, orgona, fuvola és cimbalom teszik teljessé, valamint a csengően gyönyörű női énekhang és a leginkább narratív férfihang. Egészen éteri (de erőteljes) az összhatás, amit a kissé disszonáns témavariánsok és a szürreálisba hajló keverés sem nehezít el, bár a háttérben, illetve a mélyben ott lappanganak állandó félelmeink. (misbátor?)

LINT: Cold Scene CD *(Plumb Records, 1085 Commonwealth Ave #215, Boston, MA 02215, USA)* A tucatnyi vendégénekest felvonultató zenekar kislemezei óta ugyanabban a poroszkáló tempóban írja számait, semmi túlzás, semmi vidámság, csak finoman pengetett akkordok, örvénylő sodrások. Az ordítani szerető énekesek kontrasztban is vannak a zenével, mintha a tudathasadt Killdozer lágyra hangolt, popos énjét hallanánk. Plusz érdekessége a CD-nek, hogy a képes oldala flexi lemezként is funkcionál, egy felkent viaszrétegbe zajosabb számot vágtak és hagyományos lemezjátszón meghallgatható. (misnehezenjöttrá)

BALANCE: Digital Poetry CD *(Ralf Franken, Breite str. 78, 50354 Hűrth, Germany)* Egy igen furcsa találkozása zajlik itt a dark wave neo-folkként definiált modern vonatkozásai, a '80-as évekből ismert elektro központú new wave, a színházi és filmzenei atmoszféra, a techno, az ambient és a world music útkereszteződésében. Mivel nem mindig jelenik minden utalás, egészen eltévedtem a váltásokban, de ez lassú utazás, semmi nincs elkapkodva. Egyetlen ember munkája mindez, aki imádja szemplerével végiggarázdálkodni a zenei útvesztőket. (tévelygőmis)

a Face Music Switzerland néhány újabb kiadványa *(Dorfstrasse 29/1, CH–8800 Thalwil–Zurich, Switzerland)*

ENSEMBLE GEORGIKA: Vol. 3 CD Az első két fejezethez hasonlóan a grúz férfikórus országuk zenei hagyományának teljes képét igyekszik tablószerűen elénk tárni itt is. Ebben a fejezetben nem különülnek blokkokra a különböző indíttatású énekművek, felváltva hallunk bölcsődalokat, asztali-társasági énekeket, munkadalokat, valamint rituális és liturgikus kórusdarabokat. Ami közös bennük, az az élettel telítettség, a magukkal ragadó énekhangok intenzív szárnyalásai és nem ritkán felkavaró erejük.

ENSEMBLE MZETAMZE: Vol. 1 CD A hattagú grúz női kórus elnevezése mitológiai eredetű, kb. annyit tesz: a napok napja. A folklór női hagyománya persze hasonló a férfikórus felépítéséhez, a dalok témái között itt is megtalálhatjuk mind a munkához, mind a magánélethez és valláshoz kötődő dalokat egyaránt. A kórus és szólórészek váltakozásai közé néha prózai előadások ékelődnek és ritkán hangszeres kíséret is megszólal harmonika képében, de a főszerep mindig az időtlenül sodródó szépséges és kérgeket meglágyító énekdallamoké.

LUIZ CARLOS BORGES: Gaucho CD A dél-amerikai harmonikazenész indíttatásában Brazília, Argentína és Uruguay zenei hagyományai közé tehető, mindenesetre ez így együtt engem igen emlékeztet európai latin, elsősorban francia és korzikai zenékre. Lendületes tangó temperamen-

Mysteria Mithrae V/A CD *(Athanor, S. Duvall, 75–86 rue des Couronneires, F–86000 Poitiers, France)* Ez a válogatás – mely természeténél fogva a historizáló post-industrial zenekarok legjavából ad ízelítőt – a Mithrasz-kultuszra épül tematikájában. Ez tömören szólva a Fény és Sötétség kozmikus harcát tanítja, melyből a Fény kerül ki győztesen Mithrasz istenség segítségével. A beavatott a Fény harcosává válva és a jóért küzdve kiérdemli a győzelmet és az örök életet. Itt olyan, korábban már ismertetett csoportok vállalták ezt fel, mint a Blood Axis, az Allerseelen, Lonsai Maikov, hazánkat pedig a Scivias evoliánus szellemiségű csoport képviseli egy elektronikus és akusztikus hangszereket remekül ötvöző lendületes szerzeménnyel. Ugyancsak jól illeszkedik a képbe a Philippe Laurent Et Les Joyaux De La Princesse, az Endura, az Ernte és a Dissonant Elephant, melyekről remélhetőleg hallunk még saját albumaik kapcsán is. (fátyolbanmis)

APRAXIA: Cyberchrist CD *(RedEye Records, Apraxia, P.O. Box 6601, East Lansing, MI 48826, USA)* A detroiti indusztriál zenekar fehér szemétnek titulálja saját elektronikus kilövelléseit, indokolják ezt azzal, hogy hatott rájuk mindenféle eszme az anarchizmustól a katolicizmuson át a buddhizmusig, ugyanígy zenében a Beatlestől a Throbbing Gristle-n és Crasson át a Skinny Puppyig és a Shamenig minden. Ezek hallatszanak is hibrid zenéjükön, bár jócskán használnak szemplert, a hangzást a gitárok, basszus és dobok igencsak uralják, azt hiszem csak a klasszikus '80-as években hallottam ennyire élő jelleggel szóló ipari bandát, rájuk igazán illik az indusztriál-rock összetétel. (popmihály)

VÁGTÁZÓ HALOTTKÉMEK: Az Éden visszahódítása I. CD *(VHK/MCD)* Az ötödik albummal a VHK újra nagyot alkotott, azok az erők, amelyek az első lemezt magasba repítették, ismét visszatértek, befészkelték magukat a hangok közé és magukkal hoztak valami mást is. Ez a valami egyszerűen egy kitágulás, többlet mind a hangszeres repertoár, mind a zeneiség terén. A rock oldaláról olyan hatások robbantak be, amik a Monster Magnet és a Blue Cheer pszichedelikus energiaáradásait is létrehozták, népzenei oldalról a magyaron kívül török és görög hagyományokat lódítottak bele. Persze a leghúzósabb ezek közül a Tékával rögzített vidám és elementáris dal, az albumzáró 'Régi magyar tánc', nincs mese, ez a szerzemény akkor is talpra ránt, ha épp romokban heverünk, teszem azt a VHK szaggató riffjei következtében. (mistalpon)

TRANQUILITY BASS: Let The Freak Flag Fly CD *(Astralwerks/HMK)* Ez a nagyon finoman vibráló acid-rock csoport szédületes színekkel ötvözi a régi iskola (pl. Can) energiáit a mai technicolor pszichedéliának nevezett lebegésekkel (pl. Mercury Rev), a modern trip hop/hip-hop ritmusokkal és megoldásokkal, de beleszőnek amit csak lehet a jazztől a funkyig, ambientig. Ezenkívül tudnak énekelni és mindenből olyan arányérzékkel szemezgetnek, ami nem adatik meg mindenkinek. Van a lemezen két tízperces szám, az „I'll Be Here" és a „Let The Freak Flag Fly", melyek egybefolynak, sőt valójában egy és ugyanazok, nos, ez a favorit nóta a számomra eddig verhetetlennek tűnő Can-csúcspont, az „Animal Waves" mellé állítható teljes joggal, hadd ne mondjak többet. (miselhallgat)

KORAI ÖRÖM: 3. CD *(Vad Pálmák, Szűcs László, Budapest 1143, Hungária krt. 134. 1/2., Hungary)* A Korai Öröm zenéjében a lényeg nem változik, vagyis zeneiségük alapja a sok hangszert egymásra rétegező gazdagon díszített megszólalás, ötvözve az acid-rockot az ambientet különböző ethno hatásokkal. Viszont egy lényeges adalékkal gazdagodtak, egy olyan belső átéléssel, lelki töltéssel van átszőve az album, amely minden eddiginél gördülékenyebbé, összetartozóbbá teszi a zenei alkotókat, átitatva minden építőkockát. Ehhez még hozzáadhatjuk bónuszként, hogy a megszólalás is tovább erősödött, jelentősen kiszélesedtek a hangzástartományok. (örömis)

ANNE MARIE: Be Tough CD *(Echo Beach, PO Box 501803, D–22718 Hamburg, Germany)* A zenét a Tackhead-fiúk, Keith LeBlanc, Doug Wimbish és Skip McDonald szolgáltatja, akik nem tudnak hibázni, és teszik ezt a Sugarhill Gang óta, és ha a különböző On-U-projectekre gondolunk, élen a Little Axe-szel, nem is kell tovább magyarázkodni. Ez egy olyan lemez, amit egyszerűen jó hallgatni, simán gördül és azonnal magával ránt. Vegyük el a Little Axe-ből a bluest és feszültségeket, de hagyjuk meg a funkyt és a dubot, aztán adjuk hozzá Anne Marie soulos énekét, amúgy Millie Jackson stílusában. A dub ortodoxabb híveinek a második félidőben elhangzik minden szám újra echo-dub kéjekben pancsolva. (misközépen)

BP. SERVICE: Deep Signal CD *(Tone Casualties)* A BP. Service Hollywoodban építette fel új bázisát, és ez nagyvárosi hangorgiájukat nem törte meg, sőt zeneiségben és megszólalásban továbbléptek. A fő irány itt is a környezeti zajok, hangminták egymásra rétegezése, konkrét zenei leképezése elektronikus hálóba szőve, mégis az egész anyag ritmusokra van felfűzve, ill. egyetlen ritmusötlet változataira, felfokozásaira. Új összefüggéseket tárnak itt fel a modern kísérleti zenében, bizarr módon kapcsolva össze indusztriál hangzásokat, konkrét zenei és ambient törekvéseket. (mélybenmis)

PUGS: Pugs Bite The Red Knee CD *(Casual Tonalities/Tone Casualties)* Ez az új label a gitárcentrikus, ill. a hagyományosabb értelemben vett daltípusokra épülő, de ezeket minden értelemben tágító modern rockzenekarokat támogatja. Példának okáért a japán Pugs minden ízében pulzáló rockzenéje a '70-es évek pszichedéliáját, a zappai hatásokat, a new wave-et, a Dead Kennedys punkját, a funkot, a noise-rockot, a '90-es évek alter popját szövi bele a japán abszurdba hajló mentalitásba és humorba. Énekesnőjük hangja és előadásmódja félúton van Patti Smith és Björk között, a ritmusszekció akár a Jesus Lizardban, erőteljes és vonagló, a gitár kásás és lebegő egyszerre, mintha Elliot Sharpot bezárták volna egy garázsba. Ez egy igazi rockszínház. (tablómis)

PAUL SCHÜTZE: Deus Ex Machina CD, The Annihilating Angel CD, The Surgery Of Touch CD *(Tone Casualties)* Paul Schütze az egyik legkülönösebb ambient zenész, space-jazz-funkja földöntúli hanghatásokra, elsózott dallamokra, csilingelésekre, háttérbe szőtt hangmintákra, jéghideg fúvósokra, nyers dob-basszus játékra, eredetétől elszakított keleti témákra épít. Minden pillanat valószerűtlenül szürreális, úszik a meghatározhatatlanban, az 'Ezeregyéjszaka újrafogalmazása Miles Davis fejében'. (Schütze saját munkái mellett előszeretettel dolgozik be különféle atmoszférikus zenekaroknak a Maintől az O Yuki Conjugate-ig.) A kiadó hatrészesre tervezett feltáró sorozatának első három darabja tökéletes képet ad a fentebb sorolt jellemzőkről, a Deus Ex Machina egyetlen kompozíció, 60 perces siklás az idő húrjain (1989-ből), a The Annihilating Angel 11 tételre osztott alámerülés a belső harcszínterekre (1990), a The Surgery Of Touch három nagyobb lélegzetben mesél az egyén küzdelmeiről a félelmek világi csarnokaiban (1994). (űrbemis)

SWANS: Soundtracks For The Blind 2CD *(Young God Records, P.O. Box 420232, Atlanta, GA 30342–0232, USA)* Ez a dupla album bizonyos mértékig hasonló felépítésű, mint a bevezetőként felfogható Die Tür Ist Zu monstre EP, összegzi az utóbbi évek törekvéseit a sodró és vibráló daloktól az ambient és egyéb zajos kísérletekig. Bár keveredtek is a dolgok, az egyik CD az experimentálisabb törekvéseké, a másik a daloké. Hajlamos voltam mindig az aktuális lemezüket tartani a legjobbnak tőlük, most sincs ez másképp. A cím roppant találó, a legkevésbé a szemünkre van szükségünk ennek a felzaklató 'filmnek a megnézésére'. Az utóbbi idők legszebb Swans-dala a Die Tür Ist Zun németül elhangzott 'Hilflos Kind' itt angolul a helyére kerül 'Helpless Child' címmel.
(A zenekar életében valóban ez az utolsó album, azóta egy Európát is érintő turnéval lezárták a Swans folytonosságát, de a jövőben még újramaszterezve kiadják a teljes életművet dupla CD-ken, kartonba csomagolva – a klasszikus Children Of God a két The World Of Skin-lemezzel már megjelent –, és kijön még idén egy dupla koncert-CD is a két utolsó turnét dokumentálva.)
(doublemis)

a.k.a
dub
(various artists)

BIM SHERMAN It Must Be A Dream

Trost
Fettisch Park
EXTREME

DUB SYNDICATE
Research And
Development

THE FUTURE SOUND OF LONDON
MY KINGDOM

DUB
OUTWEST
CHANGE OF
TIP
VARIOUS ARTISTS • VOLUME III

cesaria evora
CABO VERDE

ISRAEL VIBRATION
FREE TO MOVE

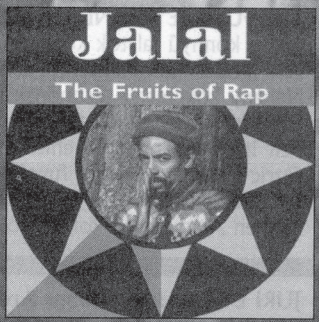
Jalal
The Fruits of Rap

WEEN: 12 Golden Country Greats CD *(Flying Nun Records/Rough Trade/MCD)* A Weennél nem sokan jutottak messzebb a startjuktól. Ez a valójában csak 10 dalt tartalmazó album a country valamennyi megnyilvánulásába belekóstol az édes melódiáktól a pszichedélikus lírákig és a táncos pörgésig, persze halálos szövegekkel. Amitől jó tud lenni, az két dolog, egyrészt minden ízében valódi countrykat hallunk, másrészt minden hang mögött megbújik a Ween abszurd zsenije – az őrület karikatúrája. (rajzosmis)

GODFLESH: Songs Of Love And Hate CD *(Earache/MCD)* Igen, végül is mindenki eljut a szeretet és gyűlölet kulcsszavakig, ezek szembeállításáig. Az angol duó zenében és szövegekben is az utóbbira hangsúlyoz – a Godflesh mindig is a torzat fogalmazta meg nehéz és lüktető muzsikájával, ám ezt rettentő élvezettel, gondosan kicentizve minden dörrenést és riffet, halk szót éppúgy, mint üvöltést, minden rafinériája ellenére egyszerű nyersességgel – és bizony ebben rejlik a Godflesh valódi ereje. Ez az album minden tekintetben az előző lemez testvérbátyja, csak kissé groove-osabb ritmusalapokra helyezkedve. (Azóta megjelent a dubverziója is, a Scorn kútmély vágásait idézve.) (misplafon)

ENTOMBED: To Ride, Shoot Straight and Speak The Truth CD *(Music For Nation/MCD)* Nos, igen, a death metal már annyira sincs jelen, mint a Wolverine Blueson, és biz' a ilyen csontosra csupaszított nyers, garázsos hangzást nem sokan mernek kikeverni a digitális indusztriál-metal korszakában. Megújítják a régmúlt emlékeket, a rockandrollt, doomot, hard rockot – a 'Black Sabbath találkozása a Rollins Banddel és a Voivod War and Pain lemezének keverősével egy garázsban'. Szerintem ez az év metal albuma. (miséve)

THE FUTURE SOUND OF LONDON: Dead Cities CD *(Virgin)* Ez a duó már az elején sem tartozott a könnyű falatok közé, de még azt a kevés popularitást is elvesztették. A Dead Cities valójában modernizált filmzenéje lehetne Derek Jarman fantasztikus képeinek az Anglia alkonyában. Néhány kőkemény technónak nevezhető számtól eltekintve egy szürreális és holografikus hangtrip részesei lehetünk, tele elképesztő és váratlan effektekkel. A csúcspont a My Kingdom, melyben három hangminta emelkedik közös nevezőre az Olympos hegyén, ezek: egy gitártéma az Ozric Tentaclestől, egy fuvolatéma Morricone-től a Volt egyszer egy Amerikából és egy énekrész Vangelis Szárnyas fejvadászából a Rachel's Songból. Ez a szépséges dal megjelent maxin is öt mixben a tízpercessé fokozástól drum'n'bass törésekig. (miskirályság)

JURI ET LISA: All Things Are Quite Silent CD *(SSE Communication)* Azt a neo-folk utat követik, melynek rajtuk kívül Japánban is komoly követői vannak (Magick Lantern Cycle, Jack Or Jive). Instrumentumaik közül kiemelkedő szerepet töltenek be az akusztikus hangszerek, a gitár, hegedű, orgona, és persze Juri és Lisa édes-kesernyés, de mindenképpen lágy hanghordozásai. Zeneiségük pedig erősen támaszkodik a középkori latin zeneművekre, az angol folkra és a pszichedelikus popra. A címadó szám tradícionális angol dal, Shirley Collinsnak a Current 93 által publikált albuma is ezzel indul. (misindul)

DIFFERANCE: All Along The Night – Paint It Black! CD, Affinity CD *(SSE Communications, A-Flat 1F, 2-16-2, Kitazawa, Setagaya-Ku, Tokyo, 151, Japan)* Ez a japán pszichedélikus rockcsoport kiemelten tisztelheti a '60-as évek végi csoportokat, a Doorsot, MC5-ot, aztán a maiak közül a Bevis Frondot, legfőképpen Nick Saloman gitárjátékát – a Bevis Frond-hasonlat azért is ragadott el, mert a Differance énekdallamaiban is épp azt a fajta szomorúságot és emelkedettséget váltogató terminust alkalmazza. Az All Along The Night – melynek végén plusz referenciaként ott az egyik nagy Stones-sláger – a pörgősebb, sodróbb lemez alig több mint félórával, az Affinity egy órájába több lassú kalandozás, instrumentális játszadozás belefért. (lassúmis)

FETISCH PARK: Trost CD, Sporen/Binumb CDEP *(Extreme Europe, Artelier Media, Maastricher Str. 22, 50672 Cologne, Germany)* A Fetisch Park – vagyis Carla Subito – alapállása a vallás és szexualitás, mint az emberiség örök kulturális témakörei. „Az erotika a lélek és a szellem megnyilvánulása, ami csak az emberi faj privilégiuma" – mondja. Az album bookletét Marlan Shy Bombay-i 'csendfotói' illusztrálják, ehhez adjuk hozzá a Fetisch Park zajkollázsait, amely az Illusion Of Safety-féle erőteljes és elnyújtott konkrét zenei mintarétegezéses varázslatoktól a sztratoszféráig nyúló Vidna Obmana- és Rapoon-sajátságú ambient fényekig terjed. A végpontok között utazva önszembesítő meditációban lehet részünk. (katarzismis)

MAEROR TRI: Langauge of Flames and Sound CD *(Old Europe Cafe, V. Le Marconi 38, 33170 Pordenone, Italy)* A Maeror Tri triója szétszakadt projectekre, ez az utolsó még működésükkor megjelent albumuk (bár az előzetes hírek szerint az atmoszférikus post-indusztriál első számú mestereitől még várhatóak posztumusz munkák). Ez az öt tételből álló lemez az eddigiekhez elsősorban a harsch-noise irányából ad hozzá, bár nem egészen úgy, ahogy a japánoktól vagy a Pure kiadó szószólóitól megszokhattuk. Itt a legkeményebb zajok is egy effekt-présbe sajtoltak, egy sajátos pulzáló vonalra vannak felfűzve, igazodva ritmushoz, atmoszférához, repetitív szerkezethez. Éppezért elementárisabb, mint a teljesen absztrakt zajzenék, az agyat és a lelket egyszerre fekteti boncasztalra. (misnyelvezet)

DIE FEINEN TRINKERS BEI PINKELS DAHEIM: Froschdosis 7" *(Drone Records, S. Knappe, Hemmstrasse 359, D–28215 Bremen, Germany)* Az 1990 óta létező német post-indusztriál duó zenéje az atmoszférikus dark-ambient és hangmintákra épülő konkrét zenék közé helyezhető. Az ismétlődő hangok végtelenjét váratlan torzítások nehezítik tovább, mély basszusterek nyílnak, távolba helyezett emberi üvöltések, természeti hangok fodrozódnak viharszerűvé. Koncentrált meghallgatásakor energialökések hatolnak át a testen. Borítója egyik oldalára egy játékmackókat ábrázoló színes szövetdarab, másik felére pedig smirgli és egy kődarab van felragasztva. (játékosmis)

HITLAHABUTH: „(Drone)" 7" *(Drone Records)* A Hitlahabuth egy, az adott szintéren is eléggé ismeretlen dark-ambient csoport, pedig már vagy tíz éve aktívan zenélnek, és ez hallatszik is ezen a kislemezen. Elektronikus zajokat, manipulált énekhangokat, didgeridoot szintetizáló atmoszférájuk érett munka, mind zeneiségben, mind megszólalásban a legjobb post-indusztriál alkotók között a helyük, remélem valamelyik szakirányú kiadó hamarosan rászánja magát egy önálló album megjelentetésére tőlük. (misvállalná)

FRANCISCO LOPEZ: Untitled Single Piece I. 7" *(Drone Records)* A spanyol komponistát már méltattuk néhány felvételén keresztül. Elsősorban felvett hangokat manipulál furcsa háttérszerű képződményekké, 1983-as startja óta kazettát, CD-t és kislemezt összesen hatvanat (!) készített (és ebben nincsenek benne a videomunkák, -installációk, rádiófelvételek). Ezen a kislemezen visszatér az Azoic Zone albumon már érintett témához, a vízalatti hanghatásokhoz, melyek inkább a vízalatti csend (illetve a dobhártyára, vagy mikrofonra nehezedő víznyomás) hanghatása – természetszerűleg megfelelő hangerőbeállítás alatt nem is élvezhető a felvétel. (süketmis)

INDRA KARMUKA: Su'o/Rana 7" *(Drone Records)* Az amszterdami trió ambient zenéje üveghangszerű csengő- és harangminták módosulataira épül kiegészítve egyéb hangzástérnövelő effektekkel, ezenkívül szellemi alapként meg kell említeni az indiai mitológiát, melyet igyekeznek illusztrálni transzcendens célzatú zenéjükkel. Sajnos itt zavaró a kislemezhosszúság, a lassan bontakozó témák néhány perc alatt nem tudják igazán kifejteni a kívánt hatást. (hatásvadászmis)

BAD SECTOR: Dolmen 7" *(Drone Records)* Az olasz project zenéjével archaikus hangulatot igyekszik elérni, ehhez monumentális hangzásokat hoz létre háttérben felhangzó mélyütésekkel, magashangokat szárnyaltató szintetizátorral, nagyívű, de visszafogott dallamokkal, ritkán felcsendülő komor szavakkal, szimfóniák sűrítményeivel. A Sigillum S és az Ordo Equitum Solis expresszív találkozása hatna így. (rosszmisterep)

R.R. HABARC: Genius Loci/Reggel MC *(Rutkai Róbert, Budapest 1098, Bőrzsöny u. 21/C, Hungary)* A 'Genius Loci' '95 decembere és '97 májusa között készült különös felvétel, amelyben különböző rádiókból merített hangminták – a zeneszámoktól rádióbemondók hangjáig – vannak darabokra vagdalva, egymásra rétegezve, loopolva és ide-oda dobálva a jobb és balcsatorna között. Ezt különböző gépies zúgások, fémes hangok csattanásai szakítják meg – popzenék és zajmontázsok végeérhetetlen labdajátéka zajlik. A 'Reggel' '97 júniusi felvétel, ez teljes egészében elektronikus konkrét zene, melyben gyorsan vágott és hiperaktív hangok absztrakció hallhatók mindenféle tonális zenei strukturáltság nélkül. Az olyan kiadók, mint pl. az Archegon, nyugodt szívvel bevállalhatnák. (atonálmis)

HORTOBÁGYI LÁSZLÓ: Terra Dei CD *(Erdenklang Music/MCD)* Nos, ez az album bizonyos értelemben egy kapu, mely két nagyobb korszak határán áll. Azok a keleti tradícionális zenei elemek, amelyek eddig jellemezték munkái nagyobb hányadát, itt is a kompozíciók gerincét adják, de itt már megjelennek olyan előképek, melyek a következő (valószínűleg még ebben az évben megjelenő) albumokon teljesednek ki, ilyen modern zenei elemek (mondjuk úgy az indusztriál-techno utáni techno elemek) az acid, a goa-trance és az új roots-dub. Az első számban a Juno Reactortól kicsippentett goa-spirál adja a lendületet, a 'Hindigeetála'-ban hip-hop ritmusok fölé rakódnak metal gitárriffek, a 'Mong-Riddum'-ban pedig már reggae/dub és trance ritmusok váltják egymást. A 'Sol-Acidhun' az Arábiai-sivatag homokjával töltött komputer chip-váladéka (ez az egyik favorit számom az utóbbi időben Hortobágyitól), a 'Trance Macabre' pedig egy negyedórás dubtétel, melyben középkori kórusokat kísér orgonával mély-frekventált etióp gyártmányú basszusával Jah Shaka szelleme. (földfelettmis)

HORTOBÁGYI LÁSZLÓ: Songs from Hungisthán CD *(Internetto)* „... arabok énekelnek, tablák mennek és mégis magyar zene. Itt a kollektív nyomor azon tudatáról van szó, melyikben egy bizonyos szint után eltűnik az, hogy magyar vagy japán." Nos, az első meghökkenés után, hogy tényleg mitől is lesz magyar zene egy arab férfi éneke vagy gamelán csengettyű, tabla, ajnó siratóének, a harmadik darabban kapjuk meg az első igazi illusztrációt, amikor is a jelzett zeneiségek harmonizálva olvadnak eggyé citerával. Aztán minden elszabadul, belép a képbe Lovász Irén gyönyörű hangja, alatta szimfóniává dúsul a talaj és olyan akusztikus gitártéma szólal meg, amit én a VHK helyében azonnal lenyúlnék, aztán tablák társalognak hegedűvel a Hortobágyi-sivatag fölött pörgetve meg hímzett-turbános táncosok hologramjait... De most tényleg, nincs még egy ilyen szédületes haláltánc az ember keserves és végtelen kínjairól. (hungmishtahan)

ANIMA SOUND SYSTEM: Hungarian Astronaut CD *(KO Records, Szombathely, Fő tér 19., Hungary/Polygram)* Ami kívül van, az a trip hop, dub, drum'n'bass, acid, népdal, remek megszólalás, kacskaringós ritmusok, zongora, tárogató, basszus, pszichedélia, gyönyörű női hang. Ami belül van, az alázat, tisztelet és odaadás, és csak a legnagyobbakkal tudom rokonítani őket, és nem modern tánczenekarokkal – ha külsőleg az is –, hanem a Muzsikással, az Ando Drommal. Aki egyszer is valóban meghallgatja pl. az 'Isten, dob, basszus'-t, annak tudnia kell miről beszélek. (mistudja)

THE KARELIA: Divorce at High Noon CD *(Roadrunner/MCD)* 'Jim Morrison belépett a Klezmaticsbe' és játszanak mindent, amit csak tudnak, jazzt, tangót, rock and rollt, pszichedelikus rockot, klezmert, borút és derűt egyaránt. Ha nem hiszed járj utána, mert érdemes, én szóltam. A 16 Horsepower lemezekor azt hittem az az egy kiút van a rock unalmából, tévedtem, itt egy másik is... (crossoverác)

Dub Out West 3. Change of Step V/A CD *(Nubian Records, 148 Ashley Road, Montpelier, Bristol, BS6 5PA, UK)*
A.K.A. Dub V/A CD *(Lush Records/Nubian Records)*
Itt arról a 'roots'-körről van szó, amiről néhány oldallal előbb az Alpha & Omega beszél. És valóban, ez a hangzás jóllehet felhasználja a '70-es évek jamaicai dubjának eredményeit, és reflektál is rá, új hangzásokat, kútmély basszusokat, lélekébresztő fúvósokat, egyre táguló zeneiségeket, persze nincs mese (és nem győzöm hangsúlyozni), az Alpha & Omegát senki és semmi nem tudja utolérni, bár a többiek rögtön – és szorosan – utána sorakoznak, a Black Roots, Dub Chakra, Dub Ghecko és Armagideon szintén katarzisteremtő pillanatok atyjai. A lemez két részre van osztva, az említett csoportok roots-fejezetére és a jövőbe mutató oldalra, amely az eddig jellemzett zeneiségeket viszi a drum'n'bass és acid vizeire, több-kevesebb breakbeatet oltva dubba, ilyenek a Shotgun Rockers, Blue & Red, Dub Nation feat. Roots Controller és a favorit Ratman 'Judas' című számával, amelyben a két forma ritkán hallott egységbe forrt. Az A.K.A. dub válogatás ugyanezt a mélyrehangolt roots-vonalat segíti a megjelenésben, méginkább 'megvágott', lassan bontakozó pszichedélikus számokat sorakoztatva. Egy részük (Black Roots, Armagideon) a Dub Out West-sorozatnak is állandó résztvevői, de az újak (Jah Woosh, Mixman, Twilight Circus, I-dub, Abeng) is sejtik, hogyan lehet időtlenné tenni régit és újat. (misgyökereadub)

CESARIA EVORA: Cabo Verde CD *(Lusafrica/BMG)* Rettentően nehéz a dolgom ezzel a lemezzel, mert van két dolog, először is nem értek hozzá hogyan is próbáljam definiálni ezt a zeneiséget – oké, legyen világzene –, hogy mégis szólnom kell róla, annak az oka egyszerű: csodálatos ez a lemez. Amit hallok, az mindenfajta latin zene, lüktet és felkavar, megszépít és elnyel. Egyszerű dolgokkal érik ezt el, gitárok, ritmusok, fúvósok szólnak akusztikusan, simogató kórusok és Cesaria Evora hangja, amely alászállt, hogy elmondja, a sírás és a mosoly az valójában ugyanaz. Néhány hang, de örökké velem lesz. Nagyon nehéz kibírni, pedig onnan, ahol ez a hang megszületett, lefelé és felfelé is látni a Mindenhatót. (...)

ZAP MAMA: Seven CD *(Virgin)* A Zap Mama énekegyüttes alapja a mindenfajta afrikai zene, de az elszármazott fekete zenék olyan mélységei is, mint a gospel és a jazz. Először kizárólag alig hihető női énekhangok jelenítették meg apró hangszínházuk minden szólamát és ritmusát, enyhén szólva is átalakítva nézeteinket a világzenéről. Aztán a későbbi lemezekre be-becsúsztak hangszerek, de csak akusztikus ütősök formájában. Az új albumnak Michael 'Beatnig Hiphoprisy Spearhead' Franti a producere, és ez már önmagában árulkodó tény a zeneiséget illetően, ami finom hip-hop és reggae alapokon nyugszik, a többi meg nem stílusfüggő, hanem odasimul, ahová kell. A Zap Mama pedig itt elsősorban Marie Daulne szólóénekeit jelenti, a többiek a vokálokat adják, de hogy mindezt itt megpróbáljam körülírni, az messze kívül esik a verbalitás azon határain, amit fel tudnék vállalni. (miscsakhallgatja)

BARRY ADAMSON: Oedipus Schmoedipus CD *(Mute/HMK)* Barry Adamson, az álfilmzenék legnagyobb tudora – kinek zsenijét valódi filmekhez is kamatoztatják újabban a szemfülesek – két évig csiszolgatta ezt a munkáját és meg is lett az eredménye, a legkülönfélébb zenei stílusok vannak látványosan összegyúrva, atmoszférikus zajkollázsok, koktélzenék a '60-'70-es évek bűnügyi/kémfilmjeinek lecsapódásaként, acid-jazz, indusztriál, pop – mindez baljós tánczenében feloldva. A legparádésabb xilofon- és hammondfutamok mögött is feszültség húzódik, az ismeretlen fenyegetés réme uralkodik, meg is értem, amiért felkérték közreműködésre Lynch Útvesztőbenjének zenei munkálataihoz. (rémis)

DUB SYNDICATE: Research and Development CD *(On-U Sound/EFA)* A Dub Syndicate is elszánta magát egy remixalbum megjelentetésére az utolsó néhány album anyagából készült újrakeverések legjobbjaiból. Sarokpontokról van szó, olyan szerzeményekről, mint a '2001 Love', 'The Only Alternative', 'Mafia', '2003 Struggle', 'Hey Ho', 'Ravi Shankar', melyeknél az ember elfeledi az idő szorítását, ha felcsendülnek. A remixerek itt nem az On-U házatájáról kerültek ki (két kivétellel, egyik maga a Dub Syndicate, másik a Tribal Drift, a 'Hey Ho'-t keverték drum'n'bass gyanújába – és ezé az átiraté a pálma!), de az angol új roots-vonal legjobbjai a mély-hangzások felhők fölé röpítésében: Soundclash, Iration Steppas, Zion Train, Disciples, Abashanti, Rootsman. (misman)

MANASSEH meets the Equalizer: Shining CD *(Acid Jazz/HMK)* A csoport debütáns lemeze a modern dub/reggae egyik leglágyabb, legpihentetőbb alkotása volt, itt kicsit nyersebb, kísérletezőbb az ábra, vészesebb a ritmusszekció. Továbbra is biztos pont a reggae dallamok állandó jelenléte, de erőteljesebbek az effektek és perzselnek, mint a sivatagi nap. Legfőbb erénye változatossága, a tízperces szabad játszadozásoktól a hajlékony reggae énekig (és Bob Marley klasszikus 'Shining'-ja megtalálta a megfelelő buborék könnyűségű szellős dubverzióját) mindent lazán és görcsmentesen játszanak, kiengedik kezeik közül a hangokat, hadd találjanak utat a legkeményebb kérgek alá is. (mismeetsrác)

THE ROOTSMAN: Into The Light CD *(Third Eye Music/EFA)* A dub keleti csücske. A basszuskultúra, üveghangszerű szintetizátor-szórványokkal, African Head Charge-ot idéző ritmusokkal kirándulásokat tesz a Góbi sivatagba, a hegyi pásztorok mítoszai közé és arab negyedek zsibongásait szelídítve járja dervistáncát felvillanyozó meséket árasztó lankákon. Az effektek sűrű erdeje megkönnyíti, hogy beleszédüljünk a tárulkozó mélységekbe, magunk mögött hagyva az idő akarattörő kerekeit. (időtörtmis)

KEITH HUDSON: Torch Of Freedom CD,
HUGH MUNDELL: Arise CD *(Kickin Music/HMK)*
A reggae és dub jamaicai alapjait egyre több kiadó (Pressure Sounds, Blood & Fire) igyekszik újradokumentálni, többek között az új generációk számára is bemutatva ennek a zeneiségnek a modern dance és underground színterekre gyakorolt felmérhetetlen hatássait. Persze a rajongókat nem ez a bizonyítás érdekli, hanem egy-egy gyöngyszem kézrekerítése. Keith Hudsont az On-U labelje, a Pressure Sounds is újraélesztette, ő volt az egyik legrenitensebb, kaotikus és pszichedélikus hangzásokat kedvelő zenész/énekes, az egyik legnagyobb ritmusszekcióval, Carlton és Aston Barrettel, vagyis a Family Mannel dolgozva. Ha szentségtörés, ha nem, a Kickin válogatása jobb, mint az On-U-kiadás.
Hugh Mundell 21 éves földi tartózkodása alatt megcsinált két 100%-os lemezt, ezek egyike az Arise, melyet olyan énektechnika, dallamvezetés és zenei arculat jellemez, amely csak a legnagyobbak sajátja. Belegondolni is fájdalmas, milyen lehetséges lemezeket veszítettünk Hugh Mundell életének rettentően korai derékbatörésével. Azért akadtak segítői, a melódiagazdagságot mentorának, Augustus Pablónak is köszönhette, a megszólalást és a dubverziókat Dennis Bowellnek, aki többek között Gregory Isaacs és Linton Kwesi Johnson néhány albumának keverését is végezte. (miskavar)

OUTCAST: Out of Tune CD *(One Little Indian/Virgin)* A nagy trip hop őrületben oly sok felkapott előadó között sajnos szinte mindenki elment az Outcast mellett, pedig egy igazán kiváló albumot hoztak össze a hip-hop, dub és ambient kereszteződésében álomittas dallamokkal, puhára bélelt szintetizátor-szőnyegekkel, sodró ritmusokkal, szépséges női énekkel. Olyan az egész, mint egy korszerűsített 4AD-hangzás. Két szám erejéig kitekintenek az apokaliptikus hip-hop felé is olyan metsző rappeléssel, aminek hallatán az ember megírja végrendeletét. (mistízpontotad)

THE EQUALIZER

ZAP MAMA

Vol. 1
paul schütze

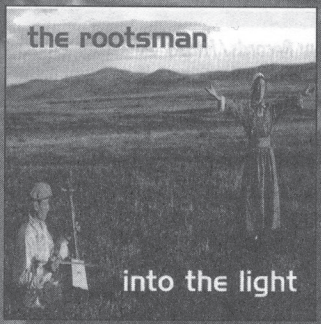
the rootsman
into the light

TRANQUILITY BASS

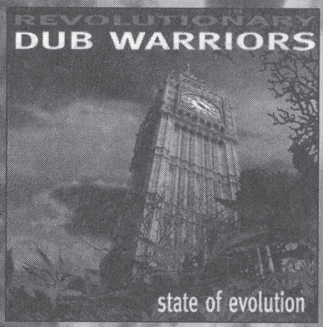
REVOLUTIONARY
DUB WARRIORS
state of evolution

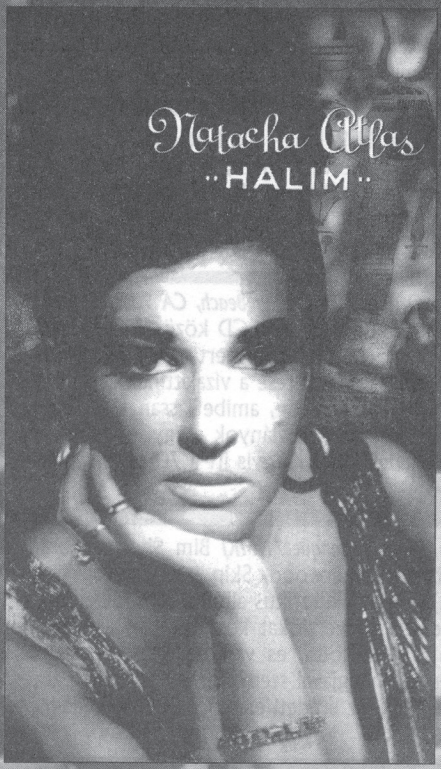
Natacha Atlas
HALIM

მზეთამზე

ISRAEL VIBRATION: Free To Move CD *(Ras Records/EFA)* Az Israel Vibration különös sorsú reggae énekegyüttes, mindhárman (Lascelle Bulgin, Cecil Spence, Albert Craig) születésüktől fogva mozgáskorlátozottak és zenész vénával jöttek a világra, ami azért volt skizofrén állapot a '70-es évek rasta Jamaicájában, mert saját hitük bélyegezte meg őket. Elfogadták őket rasta hívőknek, de igeterjesztőknek nem akaródzott, mert az volt a vélekedés, hogy súlyos vétkeket követtek el előző életükben, amiért így bűnhődnek és a rasta tisztasággal ez nehezen összeegyeztethető. Az első számkivetettség hozta össze őket, aztán melléjük állt az egyik legjobb zenészgárda, a Roots Radics, és a rasta világ is újraértékelte korábbi elhamarkodott ítéletét és ma már nagy tiszteletnek örvend a trió kitartása és csodálatos, hittel teli zenéje. A Free To Move (borítóján egy kalitkából kiröppenő kismadárral) egy nagy túlélő csoport talán legjobb lemeze, simogató dallamokkal, feszes lüktetéssel, gazdag hangszereléssel és lélekemelő spirituális töltéssel. Csak olyanokkal állítható párhuzamba, mint a Burning Spear és a Black Uhuru. (misrespect)

TRANSGLOBAL UNDERGROUND: Psychic Karaoke CD *(Nation Records/HMK)* A Látás előző számában a Boss Tabla EP kapcsán nagy reményeket tápláltam a nagylemezhez, remélve zsenialitását – amely reményeket valóra is váltották és az ott leírt jellemzők igazak a nagylemezre is, úgyhogy nem ismétlem magam és nem szaporítom a szót. (globálmis)

NATACHA ATLAS: Halim CD *(Nation Records/HMK)* Natacha új lemezén felfokozta azon irányokat, amiket már előző lemezén is építgetett. Először is dance-es oldalt, a Transglobal-féle zeneiséget alaposan továbblendítették a drum'n'bass túltöltött és eszelősen intenzív ritmusaival, pörgős énekekkel, különösen az 'Amulet' című szerzeményben (keleti, egyáltalán autentikus ritmus sosem olvadt még ilyen egységbe modern elemekkel, mint itt). Az album nagyobbik fele az eredeti zenei gyökereket erősíti fel, borzongató tisztasággal énekelve meg fájdalmakat, szerelmeket, elhagyatottságot. A Transglobal legénysége – kiegészülve népzenészekkel – a zenei megvalósítások terén valljuk be, egy árnyalattal saját lemeze fölé lépett és ez az apró többlet mindenképpen az autentikus elemek túlsúlyának számlájára írható. (misszámontart)

TJ REHMI: The Fusionist CDEP *(Nation Records/Rough Trade)* TJ Rehmi – aki Natacha Atlas 'Amulet'-jét is felturbózta techno és drum'n'bass sűrűségűre – igazolva a címet, valóban fúzionista, a Nation-zenék multikulturális etnikai összegzéseit vegyíti további zenei drogokkal, drum'n'basszsel, trance-szel, jazz-zel, csupa éles és magas hanggal körítve. Furamód a végeredmény mégis olyan szórtfényű lebegést eredményez, ami a legigézőbb ambient zenék sajátja. (djlátás)

TURK KNIFES POPE: Mad-Dog CD *(Zenflesh Records, P.O. Box 21995, Long Beach, CA 90801, USA)* A Zenflesh harmadik kiadványa végre házi projectjük teljes albuma (az első CD közös munka volt a Petit Mallal, a másodikon egy számmal szerepeltek), és ez azért jó dolog, mert ez a fajta zeneiség – ami hosszan kitartott és folyamatosan bővített zajminták végtelenítése a vízalattinak tűnő hatásoktól a visszafogott, meditatív, de sosem ellágyuló ambient képekig, amibe lassan ki-beúsznak emberi és más kideríthetetlen eredetű és igencsak plasztikus hangfoszlányok – így, és csakis így tud kibontakozni, hatását kifejteni legalább egy órás terjedelemben, vagyis itt a 70 perc rendben van. (misrendbenvan)

BIM SHERMAN: It Must Be A Dream CD *(Mantra/Beggars Banquet/HMK)* Bim Sherman arany hangjának szárnyalását itt kissé megfékezték a remixerek (Sherwood, Skip McDonald, Youth, Underwolves, Steve Osborne, Coco & The Bean, stb.) akik az akusztikus album, a Miracle számait kaszabolták szanaszét. Az On-U Soundos arcok persze dubverziókat készítettek, Skip McDonald pusztán ütősök hozzáadásával egyfajta blues irányba tolta, és van itt trance-es átirat, drum'n'bass műtét, de én bizony elfogult vagyok Sherman hangjával szemben, így azokat az átkeveréseket bírom a legjobban, amelyekben sokat meghagytak az eredeti énekből és zenei jellegből. (ortodoxmis)

EURÓPA KIADÓ: Love '82 CD *(Bahia Records)* Először azt hittem, no, jó lesz a gyűjteménybe ez így CD-n a Kontroll és egyebek mellé a koszlott kazik után, amit az ember már be sem tesz egy jobb deckbe. Aztán meglepődtem, mert még mindig tudott beszélni hozzám ez a zene, vagyis inkább újra, az eltelt évek után. De nem is, egészen másokat mondott el, más vonásai váltak most érdekessé és fontossá – és valljuk be kevés olyan zenekar van, aki képes saját idején túl is jelenné válni. És komolyan nem emlékeztem rá, hogy ennyi funk és főleg reggae (néha dub!) volt az Európa Kiadó zenéjében (lehet, hogy ők ültették el bennem a reggae-szerelem magját?) és aztán a hihetetlen zeneiség mellé a szövegek... de nem most fogom kivesézni őket. Amikor egy Müller Péter-interjúban azt olvastam, hogy sosem tudott egyetlen zenekarával sem olyan spirituális mélységig hatolni, mint az Európa Kiadó, nem értettem mire gondol. Kezdem már kapisgálni, mit értett ezen. (értőmis)

AUDIO ACTIVE: Startrec CDEP *(On-U Sound/EFA)* A nagylemezekből is kiderült (de főleg a Laraajival közös munkából), hogy a japán dub-specialistáktól nem áll távol a szélsőségekbe hajló kísérletezgetés. Ezen az EP-n felvonultatnak zajos, pszichedelikus gitárokat, kemény breakbeateket, nyilvánvaló ambientes drum'n'basseket és olyan viharos dubkeveréseket, amiket a Tackhead albumain hallottam utoljára. (utolsómis)

TRIBAL DRIFT: Priority Shift... A Bridge In Time CD *(On-U Sound/EFA)* A legszokatlanabb On-U-kiadvány, mert a klasszikus, a kiadó projectjeire jellemző hangzásból szinte semmit nem találni rajta, annak ellenére, hogy elhangzik két reggae szám is. A fővonal a nyolc-tíz perc hosszú technót, goa-trance-t, acidet, drum'n'basst ötvöző vágták, melyekben a dobok vannak elől, minden más, didgeridoo, szintiszőnyegek, etnikai minták, pszichedelikus vokálok e mögé építve, néha szinte mérföldekkel. A lemez felépítése mint egy DJ-munka, a technós számok ambientbe torkollanak, ami dub/reggae-be fokozódik, majd ez lassan begyorsulva lökődik ki újra és újra. A kedvencem a 'What Are We Doing Here?', amely úgy hangzik mintha az East 17 játszana reggae-t Sherwood irányítása alatt. (fokozottmis)

JALAL: On The One CD, The Fruits Of Rap CD *(On The One/EFA)* Jalal, a 'rap keresztapja' és költőzsenije a The Last Poets szószékéből néhány éve az On-U segítségével kezdte építeni szólópályáját. A meghatározó EP, a Mankind az On The One lemezen nyerte el kiteljesedését olyan közreműködőkkel, mint Skip McDonald, Doug Wimbish, Keith LeBlanc, Bonjo I, Sherwood, vagyis az eddigi funkos, tablás, jazzes pörgés határai még messzebb helyeződtek az On-U effektsűrűjében és lüktető energiájában (megemlítve Skip McDonald egyedülálló vokáltámaszát). A Fruits Of Rapen egy másik gárda zenél, és bár bizonyos vonatkozásokban megmaradt az On The One forró funkyja és vibrálása, a hangsúly egészen a jazzre helyeződött, mint Jalal az egyik számban elmondja, minden zenei műfaj egyre inkább több másik függvénye is, a jazz az egyetlen, amely leginkább saját útját járja. Itt is feltűnik a Mankind témája, ami a legszaggatóbban feszült öt perc a lemezen, kakukktojás az úszkáló jazz-funkok között. (verébmis)

RAS COMMAND: In Dub Vol. 2 CD *(Fünfundvierzig, Schmiedetwiete 6, 23898 Labenz, Germany)* A német Ras Command duó első lemeze leginkább az On-U Sound-féle telített dubhangzások igézetében fogant, az új lemez viszont erős illbient tájképeivel és szellős visszhangjaival az új rootsvonal feneketlen dob és basszus mélyütései felé tolódott. Dalszerkezeteik erősen minimalizáltak, de az arányosan elosztott effektek, zongora- és fuvolabetétek, a kántáló énekpillanatok, a hangzásteret monumentálissá növelő ambient terek felépítményei folyamatosan előre lendítik, sosem engedik stagnálni. Az olyan kiválóságokkal rokoníthatóak, mint a Trance Vision Steppers (akivel előszeretettel dolgoznak együtt) vagy a Disciples. (rasrac)

DUNKELZIFFER: III. CD *(Fűnfundvierzig)* A Dunkelziffer legfontosabb felmenőjéhez, a Canhez hasonlóan szabadon szervezett csoport, számtalan zenész megfordul benne egy-egy lemezfelvételkor, a rockfelálláson kívül szintetizátorok, fúvósok, különböző ütősök színezgetik és telítik zenéjüket. A rockelemeken kívül lágy pszichedélia, jazz, némi reggae, funk is beleszól. A zeneszerzés náluk nem kötött technikákon alapul, minden zenész folyamatosan építgeti, alakítja, így a lemezeken hallható eredmény is csak egy pillanatnyi fázis. Ezen a '86-os lemezük újrakiadásán Damo Suzuki énekel, a Can volt hangja, aki úgy került a képbe, hogy egyik Dunkelziffer-koncerten felmászott a színpadra, aztán maradt egy darabig (a Can pedig annak idején az utcán zenélve talált rá, aztán köztük is maradt egy ideig). (misvégeredmény)

TRANCE VISION STEPPERS: TVS CD *(Fűnfundvierzig)* FE-Wolter – a minden idők legjobb német reggae/dub zenekarának – a Vision dobosa és motorja új hangokkal és magától a Visiontől átemelt ritmusokkal, vokálokkal (pl. Miss D védjeggyé vált énekével) és szintetizátor-futamokkal összegyúrt egy ritka míves dub-house albumot. A project nevének három eleme a következőket jelenti: a 'trance' ugye a realitások átlényegítése az élvezet szintjére, a 'vision'-t ugye már megmagyaráztuk, egyébként pedig a valódi, tiszta látást jelenti, a 'steppers' kifejezést pedig a roots-dub egyik ikonja, Jah Shaka alkotta a jellegzetes dub-táncra – mindehhez, azt hiszem nem kell egyebet hozzáfűzni. (miskedvenc)

SLEEP CHAMBER: Some Godz Die Young CD *(Fűnfundvierzig)* Két év után tért vissza a kultikus bostoni techno-indusztriál csapat ezzel a lemezzel, ami cseppet sem olyan lett, mint azt előre jelezték, miszerint a RevCo világához közelítenének. De nem is baj, RevCo már van, jobb, hogy saját útjukat egyengetik. Megmaradtak jellegzetes melankolikus, gothic feelingjeik, sőt most először ötvözték két eddig egymástól többé-kevésbé elkülönített arculatukat, a lendületes goth-technót, és a korai indusztriál korszakuk óta elő-elővett elektronikus zajzenét. Dizájnban most is a szado-mazo pornográfiát oltják okkult köntösbe. (mismisztika)

REVOLUTIONARY DUB WARRIORS: State Of Evolution CD *(On-U Sound/EFA)* A csoport lemezei kimeríthetetlen katlanként ontják magukból a szélsőséges zajokat, visszhangokat, éles vágásokat, elképesztő mélyütéseket és forradalmi hangulatú reggae-t olyan fúvósokkal, hogy a legbeindultabb mozgalmi zenék alázatos bárányok halk nyögéseinek tűnnek ehhez képest. Az emberben felgyúl a láng, hogy harcba induljon az igazságtalanságok ellen, de rögtön figyelmeztetnek a szélmalomharc oktalanságára, erre szolgálnak pl. olyan hanghatások, melyek iszonyú erejű csattanások spirális megszólaltatásával a lélekébresztő tibeti gongok hangját idézik. Ezenkívül a bookletben közlik a Tao Te King 29. versét, amely így hangzik: „Aki erőszakkal birodalmat foglal,/kudarcot vall: ez a tapasztalat./Az ég-alatti, mint csodálatos urna:/sérteni nem szabad,/aki érinti, sem érinti,/aki megfogja, elveszíti./Ezért mindennek rendje-sorja:/halad egyik, követi másik,/virul egyik, hervad másik,/erősül egyik, gyengül másik,/keletkezik egyik, elenyész másik./Ezért a bölcs/kerüli a túláradót,/kerüli a hivalkodót,/kerüli a kápráztatót." (Weöres Sándor fordítása) (mislelet)

BIG LIGHT: Now Here CD *(SPV/MCD)* Igencsak rendben lévő ez a német acid-jazz csoport, első lemezükkel '93-ban fölvázolták a követendő saját utat, bár az ma már tapogatózásnak tűnik az utána következő Pop 2000-hez képest, ami nemcsak hogy a műfaj nagy villanásainak egyike, de az új lemezen sem tesznek már hozzá semmi különösebbet – nem mintha erre lenne szükség –, csak csinosítgatják, finomítgatják, színezgetik, innen elvesznek egy pici jazzt, oda raknak egy kis drum'n'basst, hip-hop-ot, amoda egy kis house-t, de mindenből tényleg csak fűszermennyiséget, hogy ízesebb legyen, de a gyomrot ne feküdje meg. (misover)

NOXIOUS EMOTION: Count Zero CD *(ADSR Musicwerks, 1106 E Republican, Seattle, WA 98102, USA)* Az amerikai electro-industrial csoport felvonultatja mindazt, ami az EBM utáni korban még szuggesztív lehet ebben a műfajban. Minden adalékanyagból egy csipetnyi – de azok erőteljes kontúrokkal hangsúlyozva –, repetitív és melódiadús dallamvezetés, torzított ének, digitális hangok kaotikus erdeje, döngölős ritmusok, dark-ambient szintifüggönyök, mértéktartó agresszivitás oldódik fel egy minden bizonnyal klubszinten is jól működő industrial-dance stílusban a Controlled Bleeding nyomdokain. (misipar)

És a végén néhány tízpontos csemege kiadósabb rizsa nélkül:

THE DISCIPLES: Infinite Density of Dub CD *(Dubhead/EFA)* Az Alpha & Omega-féle mélységek további kiaknázása sarkköri mínuszok fogságában.

FUN LOVIN' CRIMINALS: Come Find Yourself CD *(EMI)* Pozitív hip-hop és a Bevis Frond pszichedéliája New York latin negyedéből.

MEDESKI MARTIN AND WOOD: Shack-Man CD *(Rykodisc/MCD)* Néhány adalék: gospel, blues, funk, jazz, soul, hip-hop, koktélzene poroszkáló ritmusokkal és hammond orgonával.

ARTO LINDSAY: Mundo Civilizado CD, Hyper Civilizado CD *(Rykodisc/MCD)* A kortárs zeneszerző útja a no-wave-től a brazil popig, a remixalbum pedig ugyanez dub- és trip hop köntösben.

SUNS OF ARQA: Animan CD *(Arka Sound/HMK)* A hindu-dub nagymesterei koncerthevületben.

BE: Bold CD *(Spin/EMI)* A legjobb német acid-jazz plagizátorok olyan jelzőkkel, mint a Galliano és a Beastie Boys.

TAB TWO: Belle Affaire CD *(Virgin)* Német duó lendületes acid-jazzben, trombitában, pörgős tósztokban és vigyorban utazva.

DUB GHECKO: Love To The Power Of Each CD *(Dubhead/EFA)* Massive Attack, Portishead, Armagideon munkások a roots dub legmélyebb gyökeréig hatolva.

LTJ Bukem Presents EARTH, Volume One V/A CD *(Good Looking/HMK)* Perzselő válogatás drum'n'bass szószólóktól, ahol még dubot is mernek, itt-ott a legendás Logical Progressiont is veri.

HAUJOB: Matrix CD *(OffBeat/SPV/MCD)* Átvezetés az indusztriál satujából a Warp-féle 'ambient'-be néhány zúzós remix segítségével.

KHALED: Sahra CD *(Barclay)* A rai nevezetű arab hagyomány Khaled-féle felturbózása világzenével és reggae-vel.

DUB WAR: Wrong Side Of Beautiful CD *(Earache/MCD)* A Bad Brainstől mélyebbre tolódtak a dub és pszichedélia felé, és nagyon jól áll nekik.

(szószátyármis)

Isten áldjon benneteket.

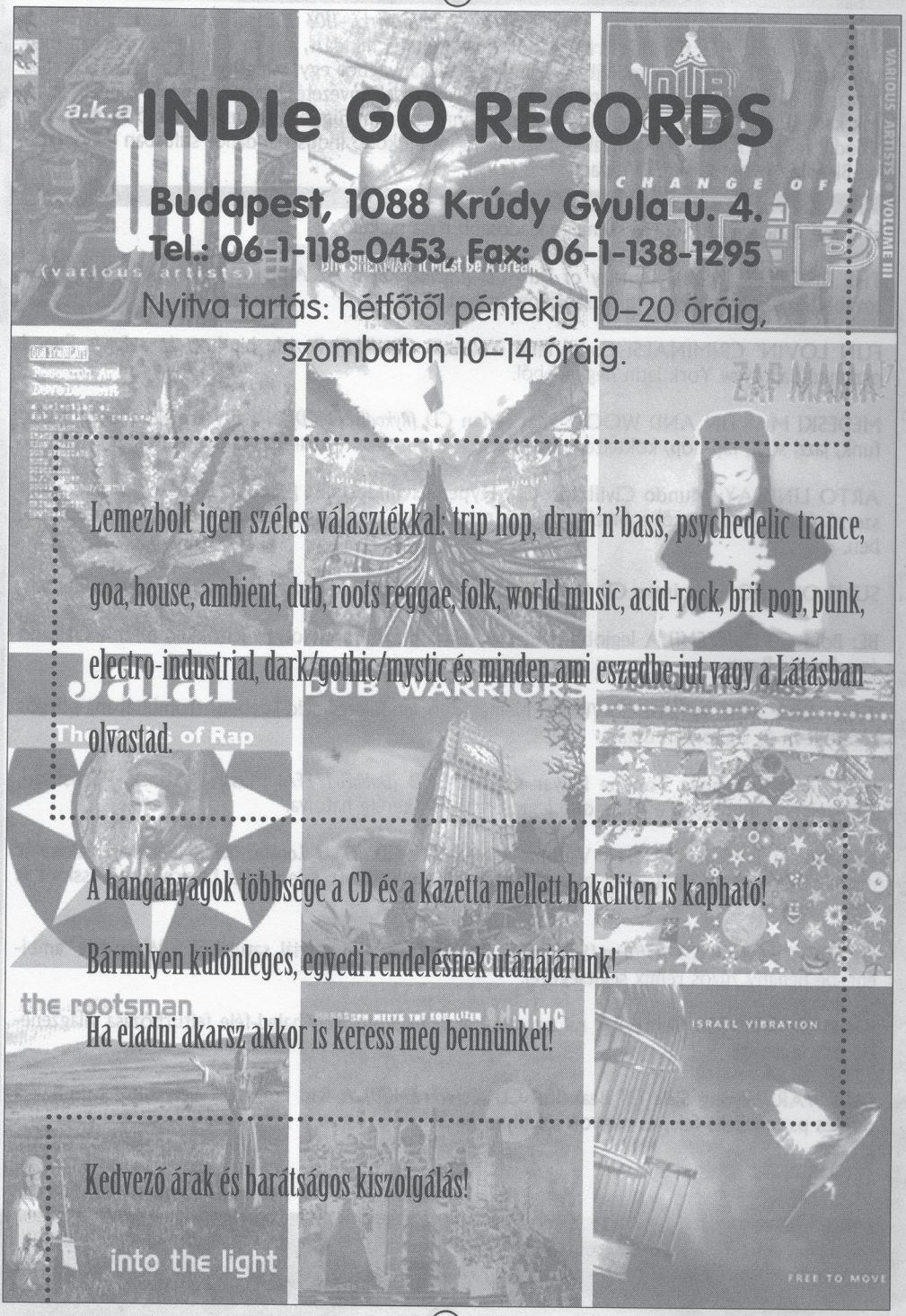

a.k.a INDIe GO RECORDS

Budapest, 1088 Krúdy Gyula u. 4.

Tel.: 06-1-118-0453, Fax: 06-1-138-1295

Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 10–20 óráig,
szombaton 10–14 óráig.

Lemezbolt igen széles választékkal: trip hop, drum'n'bass, psychedelic trance, goa, house, ambient, dub, roots reggae, folk, world music, acid-rock, brit pop, punk, electro-industrial, dark/gothic/mystic és minden ami eszedbe jut vagy a Látásban olvastad.

A hanganyagok többsége a CD és a kazetta mellett bakeliten is kapható!

Bármilyen különleges, egyedi rendelésnek utánajárunk!

Ha eladni akarsz akkor is keress meg bennünket!

Kedvező árak és barátságos kiszolgálás!

into the light

MIS: TÁTONGÓ TÜST 75.
ÉS AKKOR MEGLÁTTAM AZ ŰRHAJÓT AMINT ALÁERESZKEDIK
KISZÁLLTAK BELŐLE AZ IDEGENEK ÉS A KÖVETKEZŐK TÖRTÉNTEK:
TÁTONGÓ TÜST
TALÁLKOZÁSA AZ UFÓ nautákkal
©mis 1997
ÁRA 99,99 Ft
A szenzációs képregényhős kalandjai a kezdetektől a végkifejletig Egy kötetben! Részletekben közli a MAGYAR NAPLÓ is!
BENNE a 11. rész FOLYTATÁSA
FOLYTATJUK!
2
4
5
6